

บทที่ ๓

วิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเซ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดวิธีการสอนพุทธธรรมในทัศนะของเชอเกียม ตรุงปะ โดยจะศึกษาภูมิหลังและการบ่มเพาะทางความคิด ของเชอเกียม ตรุงปะ เป็นที่รู้จักในฐานะผู้สืบทอดพุทธศาสนา นิกายวัชรยาน มีบางสิ่งบางอย่างในตัวที่ไม่เหมือนผู้ใดเป็นการยากที่จะอธิบายถึงความพิเศษของท่านและจำเป็นต้องเน้นย้ำว่าไม่มีครูชาวทิเบตท่านใดที่สามารถจะละวางความยึดถือในธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมของตนได้เพียงนี้ด้วยเหตุผลที่มีความเชื่ออยู่ว่าการปฏิบัติต้องไม่แยกออกจากบริบทของขนบธรรมเนียมเดิมในบทที่สามนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ rinโปเซ

๓.๑ ประวัติพุทธศาสนาแบบทิเบตและนิกายสำคัญ

สถานการณ์ทางพระพุทธศาสนา หลังการปรินิพพานของพระพุทธเจ้ามีความแตกต่างแยกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องธรรมวินัย ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ก่อให้เกิดการจัดสังคายนาขึ้นอย่างนี้ ๓ ครั้ง และในที่สุดจึงเกิดการแบ่งแยกเกิดการแบ่งแยกออกเป็นหลายนิกาย^๑

๑. นิกายดั้งเดิม มีนิกายเถรวาท เป็นนิกายสำคัญ

๒. นิกายมหายาน

๓. นิกายวัชรยาน

นิกายวัชรยาน เกิดขึ้นในอินเดีย นิกายนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงความหลุดพ้นหรือพระนิพพานได้อย่างรวดเร็ว สาเหตุที่นิกายการศาสนาได้แบ่งพระพุทธศาสนาออกเป็น ๒ นิกายก็เพราะต้องมองที่การตีความของพุทธพจน์ นิกายเถรวาทตีความพุทธพจน์โดยตรงตามพื้นฐานเดิม ส่วนนิกายมหายานตีความตามพุทธพจน์ให้พิเศษลึกซึ้งและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การตีความที่สลับซับซ้อนนี้เองเป็นที่มาของสัทธรรมปริวรรตในนิกายพุทธตันตระ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นพัฒนาการขั้นที่ ๓ ของพุทธศาสนาหรือเป็นพัฒนาการที่เกิดจากนิกายมหายาน^๒

^๑ ปีเตอร์ เดลลา สันตินา สมหวัง แก้วสุฟอง ผู้แปล, **ตันไม้แห่งโพธิ**, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แม็กซ์พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๙.

^๒ พระวิมาน คมกัปปโย (ตริกลม), “ศึกษาอิทธิพลของตันตระที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๔๙.

นิกายพุทธตันตระมีชื่อเรียกอยู่หลายชื่อตามท้องถิ่นนั้นๆ เช่น รหস্যาน คุษยาน วัชรยาน มนตรยาน ตันตรยาน เป็นต้น ซึ่งชื่อเหล่านี้ล้วนเป็นชื่อที่ได้จากความลึกซึ้งที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยเหตุที่ว่าเป็นลัทธิที่ไม่เปิดเผยพิธีกรรมให้คนภายนอกได้รับรู้ถึงพิธีกรรมที่แปลกประหลาด จนถูกมองว่าผิดหลักการของพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าข้อมูลที่มาดังกล่าวจะยังคงคลุมเครืออยู่ก็ตาม แต่ผู้ที่ยังศรัทธาในนิกายนี้ก็ยังคงมีความเชื่อมั่นว่าลัทธิธรรมของนิกายนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากไวโรจนพุทธะอย่างแท้จริง ทำให้นิกายนี้เผยแผ่ไปอย่างรวดเร็วและเกิดข้อวัตรปฏิบัติที่ลึกลับซับซ้อนมากขึ้นตามกาลเวลา พระพุทธศาสนาได้เข้าไปสู่ประเทศทิเบต ซึ่งเป็นดินแดนที่ปกคลุมไปด้วยหิมะประมาณ คริสตวรรษที่ ๗ หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒ สมัยพระเจ้าสองตะสัน กัมโป (Songtsan-Gampo) ในระยะเวลานั้นลัทธิธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ตั้งมั่นมาหลายศตวรรษแล้วในประเทศจีนแถบตะวันออก แถวแคชเมียร์ และแถวโกตัน (Khotan) ตะวันตก มีความพยายามกันหลายด้านที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนหิมะแห่งนี้ แต่ว่ามีภาวะเงื่อนไขหลายอย่างไม่เอื้ออำนวย จนกระทั่งประเทศทิเบตได้รวมเป็นหนึ่งด้วยกันภายใต้ศูนย์รวมอำนาจที่เข้มแข็งพร้อมกับลัทธิศาสนาที่เก่าแก่ของทิเบตคือลัทธิบอนได้เสื่อมถอยลงประเทศทิเบตเป็นประเทศที่มีลัทธิศาสนาเป็นของตนเองเป็นเวลานานมาแล้ว ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้าไปสู่ทิเบต ลัทธิศาสนาที่เก่าแก่ของทิเบตคือ ลัทธิบอน (Bonism)^๓ ลัทธินี้มีลักษณะความเชื่อคือ บูชาสวรรค์ วิญญาณ ภูเขาม่น้ำ ต้นไม้ และมีความเชื่อลักษณะทางธรรมชาติอื่นๆ ในยุคโบราณลัทธิบอน เอามนุษย์และสัตว์บูชาัญญ และทุกวันนี้ก็ยังคงทำพิธีสังเวยแก่ดวงวิญญาณ เคารพนบถธรรมชาติ ตามลัทธิที่ตนเองเคยปฏิบัติมานั้นคือลัทธิบอนมีลักษณะตรงกันข้ามกับพระพุทธศาสนาอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ได้ดำเนินสืบต่อเรื่อยมาเป็นเวลาช้านานหลายศตวรรษ จนกระทั่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้รับการยอมรับในประเทศทิเบต แต่ลัทธิบอนก็ยังคงประพฤติปฏิบัติมากระทั่งจนทุกวันนี้และได้ร่วมมือกับพระพุทธศาสนากลายเป็นพระพุทธศาสนา

ครั้นต่อมา พระเจ้าสองตะสัน กัมโป ได้ทำสงครามกับประเทศจีนและตีเมืองเสฉวนได้และกษัตริย์ในสมัยราชวงศ์ถัง คือ พระเจ้าถังไทจงฮ่องเต้ ใช้วิธีผูกมิตรกับทิเบตด้วยการยกเจ้าหญิงในราชสกุลองค์หนึ่งให้เป็นมเหสีของกษัตริย์ทิเบต เจ้าหญิงองค์นี้มีนามว่า บุนเซ่งกงจู ในขณะที่เดียวกันทิเบตก็รุกรานเนปาล กษัตริย์เนปาลก็ใช้วิธีแบบกษัตริย์จีน โดยการยกราชธิดาให้เพื่อเป็นการปลูกสัมพันธไมตรี และเจ้าหญิงองค์นี้ทรงพระนามว่า กฤกฏเทวี เป็นความโชคดีของพระพุทธศาสนาที่เจ้า-

^๓ Kenneth W. Morgan, *The path of the Buddha*, printed in India at Shri Jainendra Press (New York: Ronald, 1956), p. 237.

หญิงทั้งสองพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ต่างอัญเชิญพระพุทธรูปและพระธรรมคัมภีร์เข้าไปยังทิเบตด้วย และได้ชักชวนพระเจ้าสองตะสัน กัมโป ให้ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ต่างก็ได้อัญเชิญพระพุทธรูปและพระธรรมคัมภีร์เข้าไปยังทิเบตด้วย และได้ชักชวนพระเจ้าสองตะสัน กัมโป ให้ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และก็เป็นผลตามที่พระนางขอร้องจริง ๆ พระเจ้าสองตะสัน กัมโป ได้ให้สร้างวัดทางพระพุทธศาสนาขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศทิเบตชื่อว่า “วัดโจกัง” (Jokhang) ตั้งอยู่ในเมืองลาสา (Lhasa) ปัจจุบันเรารู้จักศาสนาพุทธในทิเบตอย่างดี พระทิเบตเรียกว่าลามะ ซึ่งเป็นคำที่ทั่วโลกรู้จักเช่นเดียวกับที่รู้จักประเทศทิเบต คำว่า “ลามะ” หมายถึงสูงสุดยอดเช่นเดียวกับคนไทยเราเรียกว่า “พระ” แปลว่า ประเสริฐ คำว่าลามะไม่ใช่มีความหมายหรือใช้เรียกแต่พระอย่างเดียว อาจารย์ไปถึงอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญปฏิบัติธรรม และมีความรอบรู้ธรรมะ ดังนั้น ลามะจึงอาจเป็นทั้งพระสงฆ์หรือฆราวาสก็ได้

๓.๑.๑ บริบทประเทศทิเบต

ประเทศทิเบต ตั้งอยู่ในใจกลางของพื้นที่ทวีปเอเชียอยู่ระหว่างประเทศจีนกับอินเดีย ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ๒.๕ ล้านตารางกิโลเมตร ในบริเวณที่มีภูเขาและมีที่ราบที่สูงที่สุดในโลก มีสภาพอากาศแห้งและหนาวเย็น และรวมทั้งยังมีที่ราบกลางหุบเขาริมแม่น้ำอันใหญ่กว้างหลายสาย อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของชาวทิเบต ผู้ซึ่งมีวัฒนธรรมและประเพณีเป็นของตนเอง มาเป็นเวลานาน อีกทั้งยังมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน ชาวทิเบตได้มีการวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง อีกทั้งยังมีการพัฒนาการด้านสติปัญญาและจิตใจ อันได้แก่ การมีภาษาที่โดดเด่นเป็นของตนเอง มีวรรณกรรมอันยิ่งใหญ่ อีกทั้งยังมีผลงานศิลปะที่น่ามหัศจรรย์ นอกจากนี้ อารยธรรมของชาวทิเบตที่สืบเนื่องมาเป็นเวลาหลายพันปี อีกทั้งยังเป็นอารยธรรมที่สูงส่ง และมีคุณค่าที่สืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกของมนุษยชาติ^๔ ก่อนคริสต์ศักราช ชนชาติทิเบตอาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูงชิงไห่-ทิเบตมีการไปมาหาสู่กันกับชนชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินใหญ่ในจีน ผ่านระยะเวลาอันยาวนาน ชนเผ่าต่างๆ ของที่ราบสูงชิงไห่-ทิเบตก็ค่อยรวมกันเป็นเอกภาพและได้กลายมาเป็นชนชาติทิเบตในที่สุด ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๗^๕ สภาพแบ่งแยกป่วนในภูมิภาคกลางของจีนที่ดำเนินมาเป็นเวลานาน ๓๐๐ กว่าปีได้สิ้นสุดลง ขณะเดียวกัน วิบุลยสุขจึงกันบูของชนชาติทิเบตได้สถาปนาราชวงศ์ถูปัวอย่างเป็นทางการขึ้น และได้ตั้งเมืองหลวงชื่อลาซา ในที่ช่วงปกครอง

^๔ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, **พระพุทธศาสนาแบบทิเบต**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสองสยามจำกัด, ๒๕๓๕), หน้า ๑-๔.

^๕ พนารัตน์ จันทรลีทิเวช, “การศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสนาแบบตันตระ”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๑.

ประเทศ กษัตริย์ชิงจี้กันบู่ได้ศึกษาเทคโนโลยีทางการผลิตและผลงานทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ทันสมัยของราชวงศ์ถังและมีความสัมพันธ์ฉันมิตรในด้านๆ กับราชวงศ์ถังไม่ว่าจะเป็น ด้านการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ หลักจากทิเบตได้รวมเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีนเป็นต้นมา ถึงแม้ว่าจีนจะมีหลายราชวงศ์ที่ผลัดเปลี่ยนกันขึ้นปกครองประเทศ และเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐอยู่หลายครั้งแต่ทิเบตก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางมาโดยตลอด ไม่ว่าราชวงศ์ไหนภายหลังจากราชวงศ์ชิงได้สถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๑๘๗ (ค.ศ. ๑๖๔๔) จีนได้ให้ความสำคัญกับการปกครองควบคุมทิเบตอย่างใกล้ชิด จึงทำให้อำนาจการบริหารของรัฐบาลกลางเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๒๗๐ (ค.ศ. ๑๗๒๗) ราชวงศ์ชิงได้ส่งเสนาบดีไปประจำการยังทิเบต เพื่อเป็นตัวแทนของส่วนกลางในการกำกับดูแลกิจกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่นของทิเบต ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ประเทศจีนได้บุกเข้าทิเบตและได้ก่อตั้งเขตปกครองพิเศษขึ้น ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า ทิเบตและจีนนั้นมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา รวมถึงศาสนา การเข้ามาของจีนจึงเป็นปัญหาต่ออธิปไตยของทิเบตมาจนถึงทุกวันนี้

๓.๑.๒ สภาพภูมิศาสตร์ของทิเบต

ที่ตั้งและอาณาเขตของประเทศทิเบตมีพื้นที่ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์และมณฑลชิงไห่ ประเทศจีน

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเนปาล ประเทศภูฏาน มณฑลยูนนาน รัฐกะฉิ่น (ประเทศพม่า) รัฐอัสสัม รัฐนาคาแลนด์ (ประเทศอินเดีย)

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ มณฑลเฉนง ประเทศจีนทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ จัมมูและแคชเมียร์ (ประเทศอินเดียและประเทศปากีสถาน)^๖

๓.๑.๓ พระพุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่ทิเบต

หลังการปรินิพพานของพระพุทธเจ้าได้เกิดความแตกแยกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นเรื่องธรรมวินัย ซึ่งความแตกต่างกันเหล่านั้นได้นำไปสู่การจัดตั้งคายนาคีนิกายทางพุทธ ศาสนาหลายนิกายที่สามารถเข้าไปตั้งในทิเบตได้สำเรีจนั้นเป็นนิกายพุทธ-ตันตระยานหรือตันมนตระ ยาน ซึ่งเป็นนิกายที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยเวทย์มนต์อาคมขลัง นับได้ว่าเป็นช่วงจังหวะกับที่ประเทศ ทิเบตมีลัทธิศาสนาดั้งเดิมหนักไปทางถือเวทย์มนต์อาคมขลังอยู่แล้ว ก็เลยถูกจิตรสนิยมของคนทิเบต ถ้าเป็นนิกายอื่นๆ ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าพระพุทธศาสนาจะสามารถเข้าไปยังหลักฐานฝังรากใน

^๖ พนารัตน์ จันทรสถิตินเวช, “การศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสนาแบบตันตระ”, หน้า ๓๓.

ประเทศนี้ได้หรือเปล่า คณาจารย์ที่มีบทบาทสำคัญในที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปยังประเทศทิเบตมีชื่อว่า ปัทมสัมภวะ (Padmasambhava) ท่านได้รับอาราธนาให้เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทิเบต ท่านใช้เวลาไม่นานนักก็สามารถปราบฤทธิ์พวกพ่อมดที่นับถือลัทธิโปนดั่งเดิมได้สำเร็จ และท่านก็ได้เป็นประธานต้นกำเนิดนิกายลามะที่เรียกว่า นิกายอิงมะปะ (Nyingmapa) ในทิเบต จนก่อให้เกิดศรัทธาความเชื่อถือแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยพระราชหาลายพระองค์ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์ และยังประกาศพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ต่อมาระยะหลังจากพระสัมภวะก็มีภิกษุชาวอินเดียที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนาลันทา มหาวิทยาลัยวิกรมศิลา เช่น พระอดิสะได้เดินทางเข้าทิเบตทำการเผยแผ่ศาสนา ตลอดจนได้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่งชื่อว่า “โพธิบทประทีป ศาสตร์” และแปลคัมภีร์เป็นภาษาทิเบต อักษรทิเบตก็มีรากฐานมาจากภาษาสันตฤต หลักการปฏิบัติและหลักการสอนของพระทิเบต ได้อาศัยแบบอย่างการสอนของมหาวิทยาลัยนาลันทา กระทั่งปัจจุบันก็ใช้หลักเดียวกันตกลดมาถึงทุกวันนี้

๓.๑.๔ บทบาทของสองขะปะ (Tsongkhapa)

เมื่อพระพุทธศาสนาเจริญมาถึงประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีคณาจารย์ผู้เป็นชาวทิเบต มีความเชี่ยวชาญแตกฉานในพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก ท่านได้แต่งอรรถกถาฎีกาเป็นจำนวนมาก เล่มที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ โพธิมรรค อนุพุทธศาสตร์^๗ ใจความของหนังสือเล่มนี้เป็นการอธิบาย คำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องของศีล สมาธิ และปัญญานั้นเอง ตลอดจนใช้เป็นตำราเรียนของพระทิเบตมาจนทุกวันนี้ เพราะในยุคนี้พระลามะทิเบตส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการรักษาพระวินัยต่างพากันประพฤติดิพระธรรมวินัยต่างพากันไปศึกษาในไสยศาสตร์มนต์ดำ ไม่ได้ทำหน้าที่ของพระภิกษุที่ดีและไม่ได้เผยแผ่พระธรรมคำสอนอย่างจริงจัง ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและทำให้พระพุทธศาสนาเริ่มกลมกลืนกับลัทธิบอนซึ่งเป็นลัทธิความเชื่อดั้งเดิมของชาวทิเบต ดังนั้นท่านสองขะปะเห็นความตกต่ำของพระพุทธศาสนาในประเทศเพราะพระสงฆ์เริ่มละทิ้งการศึกษาพระธรรมวินัย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ มุ่งกระทำการนอกธรรมนอกพระวินัย กระทำเรื่องไร้สาระโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระลามะในนิกายอิงมะปะประพฤติดัวเลอะเทอะ กล่าวคือ มีลูกเมียได้ในวัด ได้สร้างความสะดวกอย่างมากในวงการของพระลามะเป็นอย่างมาก พระสองขะปะจึงได้จัดตั้งนิกายใหม่ขึ้นมาชื่อว่า นิกายเกลุกะปะ (Gelukpa School) นิกายนี้ยึดมั่นการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดไม่มีลูกไม่มีภรรยาศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเอาจริงเอาจังสามารถพลิกฟื้นกลับ

^๗ Kenneth W. Morgan, *The path of the Buddha*, printed in India at Shri Jainendra Press (New York: Ronald, 1956), p. 367.

กลายเป็นนิกายที่มีมหาชนเคารพนับถืออย่างกว้างขวางในระยะเวลาอันสั้น องค์ดาไลลามะทุกพระองค์เป็นภิกษุในนิกายนี้และได้รับการยกย่องเป็นนิกายประจำชาติตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

๓.๑.๕ นิกายที่สำคัญในทิเบต

ประเทศทิเบตนับตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๒-๒๐ มีนิกายใหญ่ ๆ ที่แพร่หลายในชุมชนชาวทิเบต มีอยู่ด้วยกัน ๔ นิกาย คือ

๑. นิกายนิงมาปะ หรือ นิกายยิงมะปะ (Nyingmapa School) พระปัทมสัมภวะ ซึ่งเป็นภิกษุชาวอินเดียที่นำพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ทิเบตเป็นครั้งแรก เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น และแพร่หลายถึงพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ก็เสื่อมลง

๒. นิกายศากยะ (Sakya School) สืบต้นต่อมาจากพระอดิศา นักปราชญ์ชาวอินเดีย มีชีวิตอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑

๓. นิกายกายูปะ (Kagyupa School) มีพระนาโรปะชาวอินเดียเป็นผู้เริ่มตั้งนิกาย

๔. นิกายเกลุกปะ (Gelukpa School) ตั้งขึ้นโดยพระทิเบตชื่อว่า สองชะปะ นิกายของท่านเป็นนิกายที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดในประเทศทิเบต นับเป็นนิกายที่เจริญสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดาไล ลามะ ทุกองค์จะสังกัดในนิกายนี้ทั้งสิ้นการปฏิบัติตามหลักนิกายเกลุกะปะ จะต้องผ่านการอบรมขั้นสูงเสียก่อนซึ่งเราเรียกว่า ลามะ อาจใช้เวลาถึง ๒๐ ปี เพื่อขัดเกลานิสัยจิตใจให้ตั้งอยู่ในความสงบ ไม่เกิดความฟุ้งซ่าน ส่วนมากการศึกษาอบรมกระทำกันตามอารามใหญ่ ๆ ในกรุงลาสา การสั่งสอนก็ยึดถืออุปัชฌาย์ของผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลามะแล้วย่อมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิอย่างแท้จริง พระลามะของทิเบตจึงเป็นผู้ปฏิบัติธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมีสมาธิอันดีเลิศ เพราะว่าได้ผ่านการชำระจิตใจมาเป็นเวลานาน ความเป็น ลามะจึงมีความสมบูรณ์มากในตัวบุคคลที่ผ่านการฝึกหัดมาอย่างนั้นโดยแท้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากอินเดียไปยังทิเบตทั้งนักบวชและฆราวาส นับหลายศตวรรษในจนในที่สุดก็นำไปสู่การเกิดขึ้นของนิกายหลักๆ แห่งพระพุทธศาสนาแบบทิเบต ๔ นิกาย คือ นิกายนิงมาปะ, นิกายศากยะ, นิกายกาคะยูปะ, นิกายเกลุกะปะ^๔ นอกจากนี้ยังมีนิกายย่อยที่แตกออกไปจากนิกายหลักทั้ง ๔ นิกายนี้อีกมากมาย ๓ นิกายแรกคือ นิงมา ศากยะและกาจู เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักวิชาการสมัยใหม่นิกายหมวกแดง นิกายเกลุก เป็นที่รู้จักในนามนิกายหมวกเหลือง หรือนิกายปฏิรูปอย่างไรก็ตาม การแบ่งอย่างนี้ก็ไม่บอกอะไรมากมายเกี่ยวกับกำเนิดและความสัมพันธ์ของนิกายทั้ง ๔ พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในทิเบตมีทั้งยุคที่เจริญรุ่งเรืองอย่างที่สุดและยุคเสื่อมถอย

^๔ ฤกษ์นา โฆษ เดลลา เขียน, *ต้นตอทัศน์แบบทิเบต*, สมหวัง แก้วสุฟอง แปล, (คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า ๓๑.

๑.๑ นิกายนิงมาปะ หรือ นิกายอิงมะปะ (Nyingmapa School) การเผยแผ่ของพุทธศาสนาในทิเบตในช่วงศตวรรษที่ ๑๐ (๙๗๘ CE.) จนถึงต้นศตวรรษที่ ๑๓ พุทธศาสนาได้ถูกนำเข้ามาเผยแผ่จากประเทศอินเดีย, คำสอนแบบหีนยาน, มหายาน และวัชรยาน บนวิถีที่มีความโดดเด่นในแต่ละนิกายภายหลังจากการเผยแผ่ประเพณีที่และวิถีชีวิตในตอนนี้ได้เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาในทิเบตที่ถูกก่อตั้งขึ้นและเอาคำสอนแบบดั้งเดิมเหล่านี้รวมถึงนิกายอิงมา หรือนิกายโบราณซึ่งมีร่องรอยรากฐานและคำสอนของเดิมกลับไปในช่วงต้นของการเผยแผ่ของธรรมะและก็ยังมียุคสามนิกายที่แยกออกมาจากการนำคำสอนเข้าไปใหม่ในการเผยแผ่ธรรมะในครั้งนี้รวมทั้งกาดัม (ต่อมาเปลี่ยนเป็นเกลุก) สักกยะและ กาจู^๙ นิกายนิงมาถือว่าเป็นนิกายที่เก่าแก่ที่สุด นิกายนี้มีต้นกำเนิดมาจากท่านปัทมสัมภาวะและคุณูปการของของอาจารย์ยุคหลังเช่น ท่านวิมลมิตระ ซึ่งท่านเป็นบุคคลตัวอย่างที่แสดงถึงคำสอนและลักษณะของนิกายได้ดีที่สุด^{๑๐} นิกายนิงมาได้แพร่หลายมาโดยตลอดในทิเบต แม้ในทุกวันนี้ก็ถือว่าเป็นนิกายที่มีความเข้มแข็งที่แตกต่างไปจากนิกายอื่นๆ คือนิกายนี้จะดำรงตนอยู่เหนือการเมืองมาโดยตลอดและเป็นที่รู้จักกันดีในด้านคำสอนคือการใช้ชีวิตเข้าถึงการหลุดพ้นด้วยวิธีการชอก-เซน คือ ความสมบูรณ์หรือการเห็นแจ้งอันยิ่งใหญ่ ที่ศิษย์ของนิกายนิงมายืนยันว่า จาริตดังกล่าวนำเข้าไปโดยตรงมาจากอินเดีย โดยโบราณจารย์ คือ ปัทมสัมภาวะ, วิมลมิตร, และไวโจนะ นิกายนิงมามีคำสอนเกี่ยวกับการลำดับแห่งการพัฒนจิตวิญญาณ ๙ ขั้น คือ สรวาก, ปัจเจกพุทธ, โพธิสัตว์, กริยาโยคะ, อุบายโยคะ, โยคะ, มหาโยคะ, อนุโยคะและอติโยคะ^{๑๑} นิกายนิงมาจะนับถือพระสมันตภัทรพุทธเจ้าว่าสูงสุด เนื่องการเชื่อว่า นิรมาณกายของพระองค์คือ พระปัทมสัมภาวะ

๒.๒ นิกายศากยะ (Sakya School) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๑ โดยมีผู้ก่อตั้งคือ คอน-จอก-กยาล-โป (Dkon-mchog-rgyal-po) แท้จริงแล้วอาจกล่าวได้เช่นกันว่า นิกายศากยะ สามารถสืบค้นต้นกำเนิดไปที่ท่านปัทมสัมภาวะ เนื่องจากว่าตระกูลคอนของท่าน คอน-จอก-กยาล-โป เป็น ๑ ใน ๗ ตระกูลที่ได้รับเลือกให้เข้ารับการอุปสมบทจากท่านปัทมสัมภาวะ นิกายศากยะก็ปฏิบัติตามหนทางแห่งการพัฒนาจิตที่มีชื่อว่า มหามุทรา ซึ่งมีชื่อเฉพาะของคนที่ หนทางแห่งคำสอน Lan-bras ซึ่งเป็นแนวทางของมหาสิทธิวิรูปะ และนำเข้ามาทิเบตโดยนักแปลผู้ยิ่งใหญ่ Brag-mi^{๑๒} นอกจากนั้นยังมีนักผู้ยิ่งใหญ่อีกท่านคือ ริน-เซน-ชาล-โป ก็มีความเกี่ยวข้องกับนิกายศากยะด้วย คนสำคัญของนิกายศากยะในยุคต้นๆ คือ Sa-den-kun-dga'-Snying-po, Grags-pa-gyal-mkhan, bSod-nams-rtse-mo, Sa-skya Pandita, Chos-rgyal-Phags-pa. หลักคำสอนที่สำคัญในนิกายศากยะคือ โยคะสี่ใน

^๙ Reginald A. Ray, *Indestructible Truth*, (Shambhala : Boston & London 2000), p 103.

^{๑๐} Eva M. Dargyay, *The Rise of Esoteric Buddhism*, 1977, pp 23-27

^{๑๑} G. Tucci, *Tibetan Painted Scrolls*, 1949, p. 88.

^{๑๒} D.I. Lauf, *Tibetan Sacred Art*, 1976, pp. 34-35.

การการปฏิบัติตามหลักตันตระนั้นมีลำดับขั้นที่แตกต่างกัน ตามความยากง่าย ซึ่งสามารถแบ่งตามลำดับได้ ๔ ระดับ^{๑๓} คือ

๑. กิริยตันตระ ว่าด้วยการกระทำ เป็นตันตระขั้นต้น ซึ่งให้ความสำคัญกับกิริยาท่าทาง ดังนั้นจึงมีวิธีฝึกที่เรียกว่ามูทรา การที่จะเข้าถึงพุทธภาวะได้บางครั้งก็เพียงแค่ตรึงก้นเห็นภาพขององค์พุทธะจนเกิดเป็นแสงสว่าง การเข้าถึงทางวากาก็เพียงแค่ได้ยินเสียงกระซิบมนต์เบาๆ หรือท่องสาธยายมนต์จนเกิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพุทธภาวะ อุปกรณ์ในการฝึกคือการเพ่งกลิ่นและฟังเสียงสาธยายมนต์

๒. จรยตันตระ ว่าด้วยความประพฤติ เน้นที่การฝึกฝนทางกายและการฝึกฝนภายใน คือการฝึกจิต การฝึกก็ให้นึกเห็นเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งจนเกิดเป็นนิมิตรประจำตัว ที่นิยมมากที่สุดคือพระไวโรจนะพุทธเจ้า

๓. โยคะตันตระ ว่าด้วยโยควิธี เน้นการฝึกจิตภายในมากกว่าการฝึกกิริยาภายนอก มีวิธีการในการฝึกค่อนข้างจะพิเศษโดยการอธิบายถึงอาณาจักรแห่งวัชรและมรรควิธีในการชำระกายให้บริสุทธิ์

๔. อนุตตรโยคะ ว่าด้วยโยควิธีอย่างย้งยวด โดยการฝึกฝนภายในจิตอย่างเดียวโดยไม่ต้องห่วงกังวลเรื่องกิริยาภายนอก ซึ่งเป็นตันตระขั้นสูงสุด การฝึกจิตในระดับนี้จะต้องอาศัยอาจารย์ผู้ชำนาญ ซึ่งจะคอยถ่ายทอดคำสอนสำคัญ โดยการแสดงรหัสยานัย ซึ่งเป็นคำสอนที่ลับอาจารย์จะถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ที่ผ่านการฝึกจิตจนถึงระดับแล้วเท่านั้น ลูกศิษย์จะต้องคอยตีความและนำเอามาฝึกจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ขึ้นในตน

๓.๓ นิกายกายูปะ (Kagyupa School) หรือกาจู ตีโลปะเป็นผู้ก่อกำเนิดในนิกายนี้ท่านเกิดในตระกูลพราหมณ์ ท่านได้บวชในวันหนุ่มและศึกษาเล่าเรียนในวัดของลุง^{๑๔} และท่านยังเป็นอาจารย์ของนาโรปะ นิกายนิกายกาจูเป็นนิกายสำคัญนิกายหนึ่งในต้นศตวรรษที่ ๑๑ นิกายกาจูแปลว่าการถ่ายทอดคำสอนด้วยการบอกกล่าวจากปากอาจารย์สู่หูของศิษย์ นาโรปะนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งมหาวิทยาลัยนาลันทาผู้รับสืบทอดคำสอนมาจากตีโลปะผู้ถือว่ารู้แจ้งเองไม่ปรากฏว่า ท่านได้รับคำสอนจากพระอาจารย์ท่านใด แต่ได้มีบันทึกบอกกล่าวไว้ว่าท่านได้รับคำสอนโดยตรงจากพุทธวัชรธารา นาโรปะท่านเป็นครูผู้บรรลุละและเชี่ยวชาญ ทั้งโยคะและปรัชญาทั้งมวลของโยคอาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยนาลันทา ท่านเป็นครูผู้ทดสอบคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัยนาลันทาทิศเหนือ (ช่วงนี้ท่านได้รับศิษย์ไว้ผู้หนึ่ง ชื่อศรีวัทร และต่อมาศรีวัทรได้เป็นอาจารย์ผู้หนึ่งของ อติชะ ผู้เดินทางไปทิเบตและได้ตั้งนิกายกาดัมปะและต่อมาพัฒนาเป็นเกลุกปะ) ภูมิรู้ของท่าน

^{๑๓} Reginald A. Ray, *Indestructible Truth*, p. 137.

^{๑๔} Ibid, p. 152.

เต็มเปี่ยม แต่ท่านก็ไม่บรรลुโพธิญาณ จนเมื่อท่านได้รับรู้ว่ามีครูผู้สามารถช่วยให้ท่านได้บรรลुโพธิญาณอยู่ท่านหนึ่ง ชื่อว่าติโลปะ นาโรปะจึงได้ละทิ้งภารกิจของท่านออกเสาะหา จนกระทั่งได้พบครูติโลปะ ขณะที่ท่านได้พบติโลปะ ติโลปะได้กำหนดสภาพตนเองให้นาโรปะพบกับฐานะของขอลานสกปรกมอมแมม เกรี้ยวกราด คุร้ายไม่มีเหตุผล ครูติโลปะได้เคี่ยวเข็ญทรมาณนาโรปะมากมายหลายประการ เพื่อลดทอนทำลายทิฐิ ยึดมั่นในความเป็นมหาบัณฑิตผู้รอบรู้สรรพศาสตร์ จนเมื่อถึงที่สุดเมื่อกาลเวลาแห่งการบรรลุมายัง ติโลปะได้ใช้รองเท้าของตนตบไปที่หัวของนาโรปะ นาโรปะก็ได้บรรลุโพธิญาณในบัดเดียนั้น จากนั้นมานาโรปะก็ได้ท่องเที่ยวโปรดสรรพสัตว์ทั่วไปจนได้พบกับมารปะซึ่งเป็นชาวทิเบตและได้ถ่ายทอดธรรมให้ เพื่อให้เข้าไปโปรดชาวทิเบตต่อไป

มาร์ปะ โชจีโลคุช เป็นลามะปราชญ์ผู้แปลพระธรรมที่มีชื่อเสียงมากท่านหนึ่ง ของ ทิเบต ท่านได้เผยแผ่ธรรมที่ได้รับจากนาโรปะ จนมีชื่อเสียงขจรขยายไปทั่ว แนวคำสอนของท่านเป็นการถ่ายทอดปากเปล่าจากปากของครูสู่หูของศิษย์ จึงมีการเรียกแนวทางของท่านว่ากระซิบบอก ท่านมีศิษย์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านแต่ที่มีชื่อเสียงลือที่สุดคือ มิลาเรปะ มหาโยคีผู้บรรลุความรู้แจ้งในชีวิตนี้ มาร์ปะและมิลาเรปะถือว่ามีความ สำคัญมากในพุทธตันตระของทิเบต ท่านได้ประพันธ์คำสอนไว้มากมาย บทประพันธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของท่านคือ “หนึ่งแสนธรรมคัมภีร์ของมิลาเรปะ” (มีการแปลออกเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรก โดยอิวานแวน ผู้ช่วยคนสำคัญของโยคีเซนศิษย์ชาวจีนของ นอราริมโปเช) มิลาเรปะ มีศิษย์ทั้งหมด ๒๑ ท่าน ท่านที่มีชื่อเสียงที่สุดคือกัมโปปะ นิกายกาคูปะเป็นนิกายที่มีชื่อเสียงมากใน ศตวรรษที่ ๑๓ เนื่องด้วยมิลาเรปะมีศิษย์หลายท่านกัมโปปะเองก็มีศิษย์หลายท่านทำให้นิกาย นิกายกาคูได้มีการพัฒนาไปตามแนวทางคำสอนของศิษย์แต่ละท่านได้รับ จึงเกิดนิกายกาคูในสายต่างๆขึ้นมาหลายสาย ในปัจจุบันสายกรรมะนิกายกาคูมีชื่อเสียงมากที่สุดด้วยความสามารถของกรรมะปะองค์ที่ ๑๖ คำสอนของนิกายกาคูก็ไม่ได้แตกต่างไปจากนิกายอื่น คือเน้นไปที่พุทธตันตระ ตันตระโยคะทั้ง ๖ ของนาโรปะ การสืบทอดวิญญานและ การปฏิบัติตันตระมหา มุทรา นิกายนิกายกาคูมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่านิกายขาว สืบเนื่องจากการครองผ้าของมิลาเรปะซึ่งท่านจะครองผ้าบางๆ สีขาวตลอดเวลาหรืออาจ จะมาจากสัญลักษณ์ของวัดในนิกายกาคูปะซึ่งจะทาสีขาวทั้งหมด นิกายนิกายกาคูมีแนวปฏิบัติพื้นฐานมาจากแนวปฏิบัติทั้งหมด แต่ที่ทำให้เป็นนิกายกาคูก็คือการปฏิบัติขั้นสุดท้ายของมารปะซึ่งรับถ่ายทอดมาจากนาโรปะ ก็คือธรรมวิธีสูงสุดซึ่งจัดอยู่ในยานที่แปด คืออนุตรตันตระหรือมหา มุทรา หลักการของอนุตรตันตระก็คือ ทุกขณะจิต จิตตนและจิตพระพุทเจ้ารวมเป็นจิตเดียวกัน นั่นคือคำว่า เอกจิต ครูคนสำคัญของนิกายนี้ได้แก่ ติโลปะ, นาโรปะ, ไมตรีปะ, มาร์ปะ, มิลาเรปะ, กัมโปปะ เป็นต้น

๔. นิกายเกลุกปะ (Gelukpa School) นิกายเกลุกปะ ก่อตั้งขึ้นในศตวรรษที่๑๔ โดยนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ Tsong Khapa (๑๓๕๗ - ๑๔๑๙)^{๑๕} คือ ผู้ก่อตั้งนิกาย ที่แยกตัวมาจากนิกายศากยะ ดังนั้นนิกายนี้จึงมีเชื้อสายกับนิกายศากยะในด้านคำสอนตันตระนิกายเกลุกมองตัวเองว่าเป็นนิกายที่ปฏิรูปจากการที่สมาชิกของตนถือตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด^{๑๖} โดยนิกายนี้กล่าวว่านิกายได้สร้างแรงบันดาลใจจากรูปของพระอติสะ ซึ่งท่านได้เน้นความสำคัญในเรื่องพระวินัย โดยทั่วไปแล้วยอมรับกันว่าพระอติสะคือผู้ก่อตั้งนิกายกาตัมปะ ซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาก็ถูกดุกกลืนเข้าไปอยู่ในนิกายเกลุก นิกายกาตัมปะเน้นในการตีความการปฏิบัติแบบตันตระอย่างเคร่งครัด โดยวิธีการกำหนดระดับของการเข้าถึงความสำเร็จในทางจิตวิญญาณให้ชัดเจน นอกจากนั้นยังกล่าวได้ว่า นิกายกาตัมปะคือ ตัวตัวแทนของจารีตแบบพุทธปรัชญา ซึ่งได้นำมาเผยแพร่ในทิเบตโดยพระอติสะ^{๑๗} ในบรรดาบุคลากรที่โดดเด่นของนิกายเกลุกสมัยต้นๆ ลูกศิษย์ของ Tsong Khapa มี ๓ ท่าน คือ rGyal-tshab, mKhas-grub และ dGe-dun-grub ถือว่าสำคัญที่สุด^{๑๘} นิกายเกลุกเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ในด้านอำนาจและอิทธิพลและในศตวรรษที่ ๑๐ ก็ได้เข้ายึดอำนาจทางโลกในทิเบต และได้มีการตั้งสถาบันดาไลลามะขึ้น^{๑๙} อำนาจของนิกายเกลุกทั้งในด้านการเมืองและด้านทางศาสนาของทิเบต ดำรงอยู่อย่างไม่ถูกทำลาย จนกระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้เข้ามารุกรานจนชาวทิเบตต้องอพยพออกจากทิเบต แต่ก็ยังคงรักษาจารีตนี้ไว้อย่างมั่นคง

๓.๑.๖ บทบาท ดาไล ลามะ กับการปกครอง

การปกครองในประเทศทิเบต ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาเป็นลามะทั้งสิ้น^{๒๐} ฐานันดรสูงสุดในทิเบตมีอยู่ ๒ ตำแหน่ง คือ ดาไล ลามะ, ตาชิ ลามะ ดาไล ลามะถืออำนาจทางอาณาจักรคือเป็นพระมหากษัตริย์ ส่วนตาชิ ลามะ ถืออำนาจทางศาสนาปกครองเน้นหนักทางศาสนจักร ชาวทิเบตเชื่อระบบอวตาร ถือกันว่า ดาไล ลามะ อวตารมาจากพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ และตาชิ ลามะ อวตารมาจากอาทิพุทธะ ดังนั้น การสรรหาบุคคลเข้ารับตำแหน่งทั้ง ๒ นี้ จึงมีวิธีการที่แปลกประหลาดมากเมื่อดาไล ลามะ และตาชิ ลามะ สิ้นชีพลง ก็ต้องแสวงหาเด็กที่เชื่อว่าอวตารลงมา พวกเขา

^{๑๕} Reginald A. Ray, *Indestructible Truth*, 2000, p. 189.

^{๑๖} G. Tucci, *Tibetan Painted Scrolls*, I, 1949, pp. 92-93.

^{๑๗} Ibid, p. 89.

^{๑๘} D.I. Lauf, op. cit., p. 40.

^{๑๙} การสืบทอดการกลับมาเกิดใหม่ของลามะชั้นผู้ใหญ่ของนิกายเกลุก เริ่มต้นที่ dGe-dun-grub. D.I. Lauf, op. cit., p. 40.

^{๒๐} พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, **ศาสนาสาก เล่ม ๔**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ส.ธรรมภักดี, ๒๕๐๑), หน้า ๕๐๙.

เราจึงรู้ว่า ผู้ที่รับตำแหน่งดาไล ลามะ ในทิเบตนั้น เป็นเด็กๆ ทั้งสิ้น วิธีการสรรหาเด็ก ก็ใช้วิธีการสืบสวนและสดับตรับฟังว่า มีเด็กคนไหนบ้างที่รู้ความลับของลามะทั้งสอง มีการเสี่ยงทาย เช่น นำสิ่งของเครื่องใช้ของดาไล ลามะองค์ก่อนมา让孩子เลือก เป็นต้นว่า สมุดคัมภีร์บ้าง พวงประคำ หรือไม้เท้า นำมาปะปนกับของบุคคลอื่น ถ้าเด็กคนไหนสามารถหยิบเครื่องใช้ของดาไล ลามะองค์เก่าได้ถูกต้อง ก็เลือกเด็กคนนั้นเป็นหลักการ แต่โดยความเป็นจริงการเลือกนั้น ก็พยายามเลือกสรรหาเด็กที่มีลักษณะดี มีแววแห่งความเฉลียวฉลาดอย่างมาก เมื่อเอามาตั้งขึ้นเป็นลามะสูงสุดแล้ว ก็มีคณะผู้สำเร็จราชการแทนลามะว่าราชการ การบ้านการเมืองแทนไปก่อนจนกว่าเด็กนั้นจะบรรลุนิติภาวะ ในระหว่างนี้ คณะผู้ทำงานแทนก็จะให้การฝึกอบรมให้การศึกษาอย่างดีที่สุดแก่เด็กคนนั้น ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าดาไล ลามะ เป็นผู้มีจรรยาบรรณ มีความสง่างาม มีวิสัยทัศน์อย่างดีมากทีเดียว ตำแหน่งสูงสุด ๒ ตำแหน่ง คือดาไล ลามะ ว่าการทางอาณาจักร และดาชี ลามะว่าการทางศาสนจักร นี้ ต่อมาในภายหลังเหลือเพียงตำแหน่งเดียว คือ ดาไล ลามะ ซึ่งต้องรับผิดชอบในการปกครองทั้งอาณาจักรและศาสนจักร คือเป็นทั้งพระมหากษัตริย์และพระสังฆราชพร้อมกันไปด้วย ก็เป็นอันว่าการปกครองประเทศ ทิเบตเป็นการปกครองโดยพุทธจักรโดยแท้พระพุทธศาสนาได้ฝังรากลงไปจิตใจของประชาชนชาวทิเบตอย่างมั่นคง นับแต่ชาวพุทธได้รวมอำนาจทางบ้านเมืองเข้ากับความคิดดีลัทธิทางศาสนาได้สำเร็จ ประโยชน์จากการกระทำดังที่ได้ประจักษ์ชัด คือสังคมมีเสถียรภาพดีขึ้น ความนิยมในการรบราฆ่าฟันกันลดน้อยลง สัตว์ต่างๆ ได้รับการคุ้มครอง ความโกลาหลวุ่นวายในสังคมหมดสิ้นไป^{๒๑} ชาวทิเบตเป็นผู้ที่มีศรัทธาปสาทะในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เป็นชนชาติที่น่ารัก มีจิตใจสูง มีความอดทนไม่มีความทุกข์ร้อนเรื่องความยากลำบาก มีความกล้าเผชิญต่อความจริง มีความเมตตาอารีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ให้ถือว่าคนทุกคนที่ท่านพบเป็นเสมือนพระพุทธเจ้า เขาคนนั้นอาจยังไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน แต่เพราะเขามีความเป็นพุทธะในตัวเอง สักวันหนึ่งเขาอาจเป็นพระพุทธเจ้าได้ปัจจุบันนี้แต่เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่ง ประเทศทิเบตถูกลัทธิคอมมิวนิสต์จากประเทศจีนเข้ารุกรานและผนวกเอาประเทศทิเบตเป็นส่วนหนึ่งของจีนไปแล้ว องค์ดาไล ลามะ จึงต้องอพยพประชากรของพระองค์ลี้ภัยเข้าไปสู่ประเทศอินเดียตอนเหนือในรัฐหิมาจัลประเทศ (Himachal Pradesh) ประมาณปี ค.ศ. 1954 หรือ พ.ศ. ๒๔๙๗ สมัยประธานาธิบดีเยอวาร์ฮาล เนห์รู (Jawaharlal Nehru) ปกครองประเทศ จากอุปนิสัยของชาวทิเบตทั่วไปดังกล่าว เป็นที่ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า พระพุทธศาสนาสามารถเปลี่ยนอุปนิสัยใจคอของผู้มีศรัทธาให้กลับกลายเป็นไปในทางที่ดีได้ เพราะก่อนที่จะชาวทิเบตจะหันมานับถือพระพุทธศาสนาก็เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่ไม่อารยธรรม ชอบแต่การสงคราม เมื่อพระพุทธศาสนาแพร่หลายเป็นศาสนาประจำชาติทิเบตได้ไม่นาน ชาวทิเบตก็

^{๒๑} เอ็ดเวิร์ด โคนซ์ เขียน **โลกความรู้**, สุภณณ แบล, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์โดย สแควร์พริ้นติ้ง, ๒๕๓๐), หน้า ๖๘.

เปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ตรงกันข้ามมีจิตใจใฝ่หาสันติอย่างยิ่ง และกลับกลายเป็นประเทศที่มีอารยธรรมด้านปรัชญาลึกซึ้งประเทศหนึ่งของโลก

๓.๑.๗ สรุป

สรุปเมื่อพระพุทธศาสนาแบบตันตระได้เผยแผ่เข้ามาสู่ประเทศทิเบตก็สามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่าย พระพุทธศาสนาแบบตันตระได้เข้าไปประดิษฐานในประเทศทิเบตโดยการนำของครูชาวอินเดียผู้มีนามว่า ปัทมสัมภวะ ผู้ทำให้ชาวทิเบตหันมานับถือเลื่อมใสพระพุทธศาสนาแบบตันตระอย่างสุดใจ จะเห็นได้ว่าการกราบของชาวทิเบตนั้นใช้ทั้งตัวในการกราบ หรือที่เรียกว่า อัมฆางคประดิษฐ์ถือว่าการแสดงความเคารพอย่างสูงสุด นอกจากนี้พระพุทธศาสนาตันตระ ได้มีบทบาทที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวทิเบตทั้ง ในเรื่องการเมือง สังคม และวัฒนธรรม คำสอนวัชรยานมีไว้สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานปัญญาจากมหายานเป็นอย่างดีจึงสามารถเข้าใจคำสอนอันลึกซึ้งได้ เป็นที่รู้กันว่าในทิเบต ท่านมิลาเรปะได้บรรลุธรรมในช่วงชีวิตของท่านด้วยการปฏิบัติตันตระ การปฏิบัติวัชรยานสามารถ ทำให้เราบรรลุถึงจุดนั้นได้ด้วยเวลาอันสั้น คำสอนต่างๆในตันตระได้ถูกบันทึกไว้ด้วยวิธีการซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสสั่งไว้ เราสามารถศึกษาตันตระได้จากคำสอนต่างๆที่พระอาจารย์ชาวอินเดียได้บันทึกไว้และได้แปลทั้งหมดสู่ภาษาทิเบต เนื่องจากคำสอนดั้งเดิมที่เป็นภาษาสันสกฤตได้สูญหายพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบ่งเป็นหลากหลายนิกาย แต่ละนิกายล้วนมีสังฆราช หรือผู้ปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ในแต่ละนิกายนั้นๆ แต่ทุกนิกายล้วนแต่ยึดสมเด็จองค์ดาไลลามะ (ทะไลลามะ) เป็นประมุขทางจิตวิญญาณ

๓.๒ ภูมิหลังและชีวประวัติของ เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช

เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช (Chögyam Trungpa ๑๙๓๙ – ๑๙๘๗) เกิดในเดือนกุมภาพันธ์ปี ค.ศ. ๑๙๓๙ ภายในคอกสัตว์ในหมู่บ้านเล็กๆ บทที่ราบสูงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบต ถัดขึ้นไปคือยอดเขาปาเกอปูนซุม ซึ่งมักจะเรียกกันว่า “เสาค้ำฟ้า”^{๒๒} ในครอบครัวชาวคัมโปที่ใช้ชีวิตเร่ร่อนอยู่ในดินแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบตเมื่อมีอายุได้เพียง ๑๓ เดือนได้ถูกระบุตัวว่าเป็นตุลกูของตรุงปะองค์ที่ ๑๐ กลับมาเกิดใหม่ เพื่อสืบสายธรรมคากิวแห่งเชอร์มิง หลังการมรณกรรมในปี ๑๙๓๘ ของตรุงปะ ตูลกูที่สิบผู้เป็นเจ้าอาวาสแห่งอารามเชอร์มิง คณะสงฆ์ได้ส่ง

^{๒๒} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, **เลือดทิเบต**, บุลยา แบล, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลด์คิมทอง, ๒๕๕๔),

ตัวแทนไปพบองค์เกียลวา กรรมาปะ^{๒๓} สังฆนายกแห่งนิกายกรรมภาควิชซึ่งพำนักอยู่ที่อารามใกล้กับ
กรุงลาซาผู้แทนคณะสงฆ์ต้องกราบเรียนให้ท่านทราบถึงมรณกรรมของเจ้าอาวาสและเรียนถามว่าท่าน
มีข้อชี้แนะใดๆ เกี่ยวกับการค้นหานิรมาณกายองค์ใหม่หรือไม่คณะตัวแทนกราบขอความเมตตาจาก
องค์กรรมปะให้แจ้งแก่พวกเขาทันทีที่ท่านนิมิตเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลังจากนั้นไม่กี่เดือนในขณะที่องค์
เกียลวา กรรมาปะ เดินทางมาเยือนวัดปลุปงในจังหวัดเดอร์เก ซึ่งตั้งอยู่ในแคว้นคัมทางภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบต จัมกอนคองตรุล รินโปเช ศิษย์ผู้จงรักภักดีของตรุงปะ ตุลกูที่สิบซึ่งได้
พำนักอยู่วัดปลุปง ก็ได้เร่งรัดขอให้ท่านชี้แนะและให้การตามหานิรมาณกายโดยไม่รอช้า เหตุด้วย
ว่าไร้เจ้าอาวาส คณะสงฆ์แห่งวัดเซอร์มั่งต่างรู้สึกแคว้งคว้างไร้ที่พึ่งและต้องการให้มีการค้นพบนิรมาณ
กายโดยเร็วแท้จริงแล้ว องค์เกียลวา กรรมาปะ ได้นิมิตในเรื่องนี้มาก่อนแล้ว ท่านบอกให้เลขานุการ
ส่วนตัวของท่านเขียนสาส์นขึ้นมาตามคำบอกเล่าว่า นิรมาณกายของตรุงปะ ตุลกูถือกำเนิดขึ้นใน
หมู่บ้านซึ่งอยู่ห่างจากวัดเซอร์มั่งไปทางทิศเหนือชั่วระยะเดินทางห้าวัน ชื่อของหมู่บ้านออกเสียงคล้าย
เก และ เต ที่นั่นมีครอบครัวซึ่งมีบุตรสองคนและตัวบุตรชายนั้นเป็นนิรมาณกายของตรุงปะ ท่านได้ถูก
ค้นหาตามนิมิตขององค์เกียลวา กรรมาปะ^{๒๔} เชอเกียม ตรุงปะถูกระบุตัวว่าเป็นตุลกู คือร่างที่กลับมา
เกิดใหม่ของตุลกูที่ ๑๐ และได้ผ่านการทดสอบจากคณะสงฆ์ตามธรรมเนียมโบราณ และในที่สุดท่านก็
ได้รับการสถาปนาขึ้นให้ดำรงตำแหน่งเป็นเชอเกียม ตรุงปะ ตุลกูที่ ๑๑ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเด็กที่ได้
ถูกระบุตัวว่าเป็นตุลกู กลับชาติมาเกิดจะต้องมีศักยภาพอันยิ่งใหญ่ที่มีอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้พวก
เขายังไม่ได้บรรลุถึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวอย่างเต็มที่ ดังพวกเขาจึงต้องศึกษา และอบรมในสายธรรม
อย่างเข้มงวด ยิ่งกว่าพระสงฆ์ทั่วไป เมื่อท่านอายุได้ ๑๘ เดือน เชอเกียม ตรุงปะ ได้ถูกนำตัวออก
จากหมู่บ้านแล้วมาอาศัยอยู่ภายในวัด พอท่านอายุได้ ๕ ขวบ พระอาจารย์ที่สอนท่านคนแรกคือ อสัง
ลามะ ท่านมีความสามารถสาธยายมนตราของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ และยังสามารถอ่านเขียนได้ใน
คราวเดียวกัน ต่อมาท่านก็ถูกส่งตัวไปที่ ดอร์เจ คยุงซอง^{๒๕} ซึ่งเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมที่สร้างขึ้นโดย เชอ
เกียม ตรุงปะ ที่ ๑๐ ซึ่งสถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารมาก โดยตัดขาดจากโลก
ภายนอกโดยสิ้นเชิง จนท่านอายุ ๘ ขวบ ท่านจึงได้รับการบรรพชาเป็นสามเณร ซึ่งในช่วงเวลานี้เป็น
ช่วงเวลาสำคัญที่จะความคิดความอ่านในสายธรรม ตลอดจนถึงการปฏิบัติภาวนาอย่างเข้มงวด

ค.ศ. ๑๙๕๔ ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ได้แทรกตัวเข้าไปทั่วทุกหัวระแหงในทิเบต
รัฐบาลจีนได้พยายามเข้ามาแทรกแซงภายในทิเบต ทั้งในเรื่องของระบบเศรษฐกิจการค้า และเรื่อง

^{๒๓} Chgyam Trungpa, **Born in Tibet**, (Reprint. Originally Published: Boulder Colorado: Shambala, 1977), p. 25.

^{๒๔} Chgyam Trungpa, **Born in Tibet**, p. 33.

^{๒๕} Chgyam Trungpa, **Born in Tibet**, p. 44.

การนับถือศาสนาในช่วงเวลานั้น เซอเกียม ตรุงปะ ยังคงใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนวิชาที่ท่านเคยเรียนเพิ่มเติมคือ การฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อเจริญสติสัมปชัญญะโดยการร่ายรำ ที่มีชื่อว่า อติโยคะ (ชก เซ็น) หลังจากนั้น เซอเกียม ตรุงปะได้ศึกษาอิทธิธรรมคือส่วนที่เป็นอภิปรัชญา และต่อยอดด้วยปาฏิโมกข์ ซึ่งเกี่ยวกับวินัยสงฆ์ อีกทั้งยังศึกษาเปรียบเทียบคำสอนของนิกายต่างๆ สถานการณ์ภายในทิเบตเริ่มเลวร้ายลงไปกว่าเดิม ฝ่ายคอมมิวนิสต์พยายามปลูกฝังแนวคิดของตนลงในหมู่ประชาชนในทิเบต อีกทั้งยังมีนโยบายออกคำสั่งให้มีการส่งมอบอาวุธทุกชนิดและคุกคามหนักขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดการตอบโต้และบานปลาย ผู้คนต่างพากันอพยพลงถิ่นฐาน และในช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก ช่วงหนึ่งในชีวิตของตรุงปะอีกทั้งยังมีกองกำลังทหารจีนบุกเข้ามาและเข้ามาประจำการอยู่ในวัด พวกคอมมิวนิสต์พยายามปลูกฝังแนวคิดของตนลงในหมู่ประชาชนในทิเบต อีกทั้งยังมีนโยบายออกคำสั่งให้มีการส่งมอบอาวุธทุกชนิดและคุกคามหนักขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดการตอบโต้และบานปลาย ผู้คนต่างพากันอพยพลงถิ่นฐาน วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๕๐ จีนประกาศที่จะ “ปลดแอกทิเบตออกจากจักรวรรดินิยมต่างชาติและรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับประเทศแม่” จากนั้นกองทัพหิมาก็ได้เคลื่อนกำลังพลเข้ามาในดินแดนทิเบต ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ จีนได้นำเอาระบบนารวมมาใช้ และส่งกองทัพเข้ายึดอาวุธและทรัพย์สิน กำจัดการครอบครองทรัพย์สินทุกรูปแบบ อีกทั้งพวกทหารยังจับพระสงฆ์และสามเณรฆาตรฆาตและฆ่าทิ้งกลางที่สาธารณะ

ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เซอเกียม ตรุงปะ ได้อพยพออกจากทิเบต ตรุงปะ เพิ่งจะอายุสิบเก้าปีในเวลานั้น ท่านต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ซึ่งในช่วงเวลานั้นไม่มีอะไรชัดเจนแน่นอน เหมือนอย่างที่เราได้รับรู้กันในปัจจุบันหลักจากเหตุการณ์ได้ผ่านพ้นไปแล้วท่านถูกตัดขาดและได้รับข้อมูลที่บิดเบือนไปตามแต่เจตนาของฝ่ายทหารจีนและด้วยวัยที่ยังเยาว์ท่านต้องมาตัดสินใจเสี่ยงกับผลที่จะตามมาในอนาคตอีกยาวไกลและท่านได้ถูกบังคับให้เลือกระหว่างอยู่หรือหนีออกนอกประเทศของตน ที่แรกตรุงปะหนีไปที่ลาซาก่อน แต่เมื่อท่านได้ทราบว่าองค์ทะไลลามะเสด็จออกนอกประเทศไปแล้ว ท่านจึงตัดสินใจหนีไปยังอินเดียเช่นกัน โดยเป็นผู้นำผู้ลี้ภัยกลุ่มหนึ่งมาจากผู้ติดตามเก่าคน ในไม่นานก็เพิ่มจำนวนเป็นสามร้อยคน ในการนำคนเหล่านี้ ท่านต้องใช้การเสี่ยงทายเพื่อพยากรณ์เหตุการณ์ข้างหน้าอยู่บ่อยๆ

เซอเกียม ตรุงปะ หนีออกจากทิเบตได้สำเร็จ จากนั้นไป ท่านต้องถูกตัดขาดจากขนบธรรมเนียมประเพณีประเพณีและวิถีชีวิตเดิมๆท่านต้องละทิ้งบ้านเกิดไว้ข้างหลังเพื่อรักษาบางสิ่งบางอย่างไว้ ด้วยจิตที่ระลึกรู้เสมอว่าท่านไม่อาจกลับคืนไปอีกเด็กหนุ่มผู้เดินทางมาถึงประเทศอินเดียในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ผู้นี้เป็นบุคลิกพิเศษ ไม่ใช่เพียงเพราะมีสถานภาพเป็นถึงตุลกุ หรือการถูกอบรมเลี้ยงดุมาก่อนอย่างเหนือสามัญแต่เป็นเพราะการตัดสินใจอย่างมุ่งมั่น เขาพร้อมที่จะสละสิ่งใดๆ

เพื่อที่จะชูธงชัยแห่งพระธรรมคำสอนที่เคยได้รับซึ่งทำให้ชีวิตของเขาเปลี่ยนแปลงมาแล้วให้ดีขึ้น พระพุทธศาสนาไม่ใช่สิ่งที่อยู่นอกกาย ตัวเขาและพระธรรมคือหนึ่งเดียวกัน^{๒๖} ระหว่างการเดินทางอันยาวนานจากทิเบต หลายคนล้มป่วย หลายคนหมดแรงจึงเสียชีวิตไป และหลายคนถูกจับกุม

ปี ค.ศ. ๑๙๖๓ เดินทางสู่ประเทศอังกฤษหลังจากที่ออกจากทิเบตแล้ว เชอเกียม ตรุงปะ พำนักอยู่ในประเทศอินเดียเป็นเวลา ๓ ปีโดยในช่วงเวลานี้ท่านได้มีความตื่นตาตื่นใจกระหายใคร่รู้ และตระหนักถึงความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องศึกษาภาษาต่างประเทศเพื่อใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ ระหว่างนั้นท่านทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางธรรมให้กับโรงเรียนโสมสกุลสำหรับยุวลามะ อันเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากองค์ทาไลลามะในช่วงเวลาที่ท่านพำนักอยู่ในประเทศอินเดีย เชอเกียม-ตรุงปะ ได้มีโอกาสพบกับ ท่านนายกรัฐมนตรีเนห์รู และท่านประธานาธิบดี ราอักษะนั้น ซึ่งท่านได้มีความเลื่อมใสต่อบุคคลทั้งสองในฐานะที่เป็นนักปราชญ์ผู้นำประเทศซึ่งมีคุณธรรมและคุณสมบัติทางการเมืองในตัวสอดคล้องและกลมกลืน และนอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ท่านประทับใจ เช่น ฟรีดา เบตี ปัจจุบันบวชเป็นแม่ชีนามว่ากรรมะ เคชก ปัลโม เธอทำงานให้กับรัฐบาลอินเดียเพื่อดูแลผู้ลี้ภัยชาวทิเบต และยังมี จอห์น ไดรฟ์เวอร์ซึ่งเป็นครูสอนภาษาอังกฤษให้กับท่าน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจุดประกายและผลักดันให้ เชอเกียม ตรุงปะ เดินทางไปเผยแผ่คำสอนในทวีปยุโรป “ในเวลานั้น ข้าพเจ้าตระหนักว่าตนเองจะต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกอีกมาก และด้วยความช่วยเหลือจาก ไดรฟ์เวอร์, ฟรีดา เบตี และสมาคมทิเบตแห่งสหราชอาณาจักร ตรุงปะก็ได้รับทุนสปีดิงให้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดในปี ค.ศ. ๑๙๖๓”^{๒๗}

ปี ค.ศ. ๑๙๖๘ เชอเกียม ตรุงปะ ได้รับนิมนต์จากราชวงศ์ภูฏานให้เดินทางไปเยือน ซึ่งก่อนหน้านี้ท่านเคยมีโอกาสได้สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับมกุฎราชกุมาร จิกเม วังชุก ก่อนถึงภูฏานท่านได้แวะที่เมืองกัลกัตตาเพื่อเข้าร่วมประชุมทางศาสนา ได้พบกับบาทหลวง ธอมัส เมอร์ดัน ซึ่งได้พูดคุยและขอบพอนิสัยใจคอซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มีการเสนอให้เขียนหนังสือที่รวบรวมเอาหลักธรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกและศาสนาพุทธนิกายวัชรยานเข้าไว้ด้วยกันแต่หลังจากนั้นไม่นานบาทหลวงเมอร์ตันได้เสียชีวิตลงอย่างกะทันหัน ซึ่งเชอเกียม ตรุงปะกล่าวว่า เป็นการสูญเสียทั้งต่อตัวท่านเอง และต่อโลกแห่งจิตวิญญาณอย่างแท้จริง ณ แผ่นดินภูฏานนั้น เชอเกียม ตรุงปะ ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากสมเด็จพระราชาธิบดีซึ่งก่อให้เกิดคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อการปฏิบัติภารกิจในอนาคตของท่านคือ การที่ท่านได้เข้าปฏิบัติภาวนาเป็นเวลา ๑๐ วันที่ทักซัง สถานที่ซึ่งคุรุริมโปเซ (องค์ปัทมสมภพ) ได้สำแดงตนให้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อกว่าพัน

^{๒๖} ฟาบริซ มิคัล เขียน, **ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ คุรุบ้ำผู้ปรีชาญาณ**, พิมพ์สาร ดิฐิตานนท์ แปล, หน้า ๙๘.

^{๒๗} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, **เลือดทิเบต**, บุหลา แปล, หน้า ๓๘๘.

ปีก่อนในภาคร้ายของ ดอร์เจ ทรอลโล และปราบเหล่าวิญญาณชั่วร้ายก่อนจะเดินทางออกไปยังทิเบต และในขณะที่ตรึงปะนั่งสมาธิอยู่ในถ้ำนั้น เขาได้สัมผัสกับคำสอนเรื่องศาสนาแห่งมหายานซึ่งท่านอาจารย์ปัทมสัมภาวะได้จารึกไว้เมื่อหลายศตวรรษก่อนตามแนวความเชื่ออย่างทิเบตเชื่อว่าการที่รินโปเซเข้าเข้าไปนั่งทำสมาธิในถ้ำซึ่งท่านอาจารย์ปัทมสัมภาวะได้เคยปฏิบัติในอดีตแล้วนั้น เป็นเหมือนการไขกุญแจลวงเข้าสู่คำสอนโบราณ ความรู้และคำสอนเหล่านั้นได้ผ่านมาทางจิตของรินโปเซขณะที่นั่งสมาธิตนเอง ต่อมาท่านได้เดินทางกลับมาที่ ชัมเยลิง และใคร่ครวญถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่ทักซัง อย่างไรก็ตามก็ตามท่านยังลังเลว่าตนเองนั้นจะสามารถผลักดันให้เกิดการประกาศธรรมะในโลกตะวันตก ขุดรากถอนโคนแนวคิดวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ และบ่มเพาะความมีเมตตากรุณาให้เจริญงอกงามขึ้นมาได้อย่างไรในช่วงเวลาที่ความคิดก่อตัวนี้เอง เชอเกียม ตรึงปะ ได้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ด้วยอาการหมดสติขณะนั่งอยู่หลังพวงมาลัย ณ ช่วงเวลานั้นท่านกลับรู้สึกปลอดภัยและรู้สึกรุนแรงถึงการสื่อสารบางอย่างหลังจากนั้นร่างกายซีกซ้ายของท่านก็เป็นอัมพาต

“เมื่อทู่เมทกายใจทั้งหมดให้กับการศึกษาหลักธรรมคำสอนอย่างแท้จริง เราจะไม่สามารถหลอกลวงตัวเอง ข้าพเจ้าตระหนักแล้วว่าไม่อาจรักษาความสันโดษ สถานภาพพิเศษหรือสิทธิอันพึงมีใดๆของตนได้อีกต่อไปข้าพเจ้าไม่พึงหลบซ่อนตัวภายใต้จิรวินในเพศบรรพชิต สำหรับข้าพเจ้าแล้วความน่าเลื่อมใสศรัทธาอันลึกซึ้งที่ถูกสร้างขึ้นมารั้งแต่จะกลายมาเป็นอุปสรรคด้วยความรู้สึที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในสังฆะให้มากขึ้น ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจลาสิกขาและรู้สึกว่าคุณเองได้รับใช้พระพุทธศาสนายิ่งกว่าครั้งใดๆที่ผ่านมา”^{๒๘} สำหรับ เชอเกียม ตรึงปะ ชีวิตในช่วงเวลานี้ถือว่าเป็นช่วงวิกฤตช่วงหนึ่งและเป็นเวลาเติบโตไปด้วยแต่ในขณะเดียวกัน ท่านมีอายุ ๒๙ ปีเท่านั้น แต่ต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงในชีวิตและแรงบีบบังคับรอบตัวพลัดพรากจากบ้านเมือง ลี้ภัยมาในดินแดนที่แปลกแยกและยังได้รับอุบัติเหตุครั้งใหญ่ซึ่งกลายเป็นจุดหักเหที่สำคัญที่สุดสำหรับจิตวิญญาณของท่าน และยังเป็นจุดเชื่อมตัวของการพัฒนาด้านจิตวิญญาณอีกด้วย หลังจากที่เชอเกียม ตรึงปะลาสิกขาเขาถูกชาวทิเบตและลูกศิษย์ชาวตะวันตกปฏิเสธและไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ แก่ท่านอีกต่อไป เนื่องจากท่านไม่มีรูปลักษณ์ของอาจารย์ในแบบที่ชาวตะวันตกต้องการจะให้เป็นอีกแล้ว ทั้งๆที่ท่านได้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีต แต่ว่าเพื่อนและศิษย์ไม่สามารถเข้าถึงความคิดของท่าน และมันเป็นช่วงเวลาของการพักตัวของการเปลี่ยนแปลงโดยแท้ เชอเกียม ตรึงปะได้ใช้ช่วงเวลานี้หันกลับไปทบทวนเรื่องของครูในอดีตที่สละรูปลักษณ์ทางศาสนาภายนอกตัวแล้วทำตัวเหมือนคนบ้าแล้วก็ท่องเที่ยวสอนธรรมะให้คนทั่วไป

^{๒๘} ไดอาน่า จูดิธ มัคโป เขียน จุณณเจตน์ แปล, การแต่งงานของฉัน กับ เชอเกียม ตรึงปะ รินโปเซ, ปาจารย์สาร ฉบับที่ ๓ ปี ๓๐ มีนาคม – มิถุนายน ๒๕๔๗, หน้า ๑๓๒.

ค.ศ. ๑๙๖๙ เชอเกียม ตรุงปะ เขียนจดหมายส่งไปถึงทนายความของ ชัมเย่ลิงเซาบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและบอกเหตุผลที่แท้จริงเกี่ยวกับการที่เขาไม่สวมจีวรพระดังนี้ “ผมตัดสินใจที่จะเลิกสวมจีวรพระ เพราะผมรู้สึกว่ามันคืออุปสรรคอย่างหนึ่งในการสอนของผมต่อชาวตะวันตกพวกเขาสับสนและไม่เข้าใจว่าจีวรพระคือภาพลักษณ์อันบริสุทธิ์ทางจิตวิญญาณทั้งๆ ที่คำสอนของผมพยายามเน้นเรื่องประสบการณ์มากกว่า ผมไม่ต้องการหลบซ่อนตัวเองอยู่ภายใต้จีวรอีก ความไม่พอใจต่างๆ ที่พุ่งเข้ามาที่ผมทั้งจากคนที่เรียกตัวเองว่าชาวพุทธและเพื่อนร่วมชาติของผมเองเกิดขึ้นเพราะพวกเขากลัวความเปลี่ยนแปลง กลัวที่จะต้องเดินไปข้างหน้าตัวตนของผมจึงกลายเป็นการคุกคามที่น่ากลัวสำหรับพวกเขา เพราะว่าผมไม่กลัวความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง” ต่อมาท่านได้สมรสกับสาวน้อยวัย ๑๖ ปีนามว่า ไดอาน่า จูติธ ท่ามกลางความตกตะลึงของทุกฝ่ายและก่อให้เกิดความขัดแย้งมากมายในหมู่สานุศิษย์ โดยเฉพาะมิตรภาพกับอาคองเพื่อนผู้ติดตามกันมาจากทิเบตได้ตัดขาดกันโดยสิ้นเชิง

ปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ในเดือนมีนาคม เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเซ ได้ย้ายมาอยู่ที่สหรัฐอเมริกาหลักจากอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษเป็นเวลา ๗ ปีเป็นแค่ช่วงเวลาเริ่มต้นของสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าซึ่งพุทธธรรมได้หยั่งรากลึก เมื่อเชอเกียม ตรุงปะ ย้ายไปอเมริกา ก่อนที่ท่านจะเดินทางไปถึงที่นั่นมีผู้คนจำนวนหนึ่งที่รู้จักเชอเกียม ตรุงปะ ผ่านงานเขียนคือ เลือดทิเบต และ Meditation in Action^{๒๙} ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ ในฐานะหนังสือเล่มแรกของสำนักพิมพ์ซัมบาลา ก่อนที่ท่านจะเดินทางไปถึงเพียง ๑ ปีซึ่งหนังสือได้รับการตอบรับที่ดี โดยมีกลุ่มผู้อ่านของมหาวิทยาลัยโคลลาโดที่ต้องการให้ตรุงปะ ไปทำการสอนที่เมืองโบลเดอร์ และศิษย์ส่วนหนึ่งจากซัมเย่ลิงที่เป็นแนวหน้าเดินทางจากอังกฤษมาก่อน ได้ซื้อที่ดินราว ๑,๑๐๐ ไร่ทางตอนเหนือของ เวอร์มอนท์ และตั้งชื่อว่า ไร่ทางเสือ ณที่ไร่ทางเสือ^{๓๐} เชอเกียม ตรุงปะ พบว่าบรรยากาศของบรรยายธรรมความไรกรอบผสมผสานกลิ่นอายของมหานครนิวยอร์กและความเป็นฮิปปี้ ซึ่งวิธีคิดตามแบบเสรีนิยมของชาวอเมริกันทำให้การเข้าใจในธรรมะคลาดเคลื่อนไป ท่านได้พบปะกับบรรดาเสรีชนมากมายที่พาตัวเองลุ่มหลงไปกับการแสวงหาทางจิตวิญญาณอันสับสน การขาดความเข้าใจในหลักการและเทิดทูนบูชาครูอาจารย์ที่ถูกตรงกับจริตของตนเท่านั้น แต่กระนั้นเองพลังที่อยู่เบื้องหลังการลุ่มหลงเหล่านี้ทำให้ เชอเกียม ตรุงปะ ตระหนักว่าอเมริกาพร้อมที่จะเปิดใจรับเอาธรรมะอย่างแท้จริง เชอเกียม ตรุงปะจัดงานธรรมเสวนาขึ้นที่ไร่ทางเสือในรุ่นแรกๆเกี่ยวกับหัวข้อธรรมในคัมภีร์ รัตนารณแห่งการหลุดพ้น (The Jewel Ornament of Liberation) ของท่านกัมโปปะ, อดิโยคะของ ท่านปาตูลรินโปเซหรือบางครั้งก็เป็นพระธรรมหมวด

^{๒๙} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน **ภาวนาคือชีวิต**, อนิตรา พวงสุวรรณ - โมเซอร์ แปล, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลลมิมทอง ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

^{๓๐} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, **เลือดทิเบต**, บุลยา แปล, หน้า ๓๙๖.

หนึ่งจาก ลัมริม ซึ่งรวบรวมโดยของเซปะ ซึ่งพระธรรมเทศนาเหล่านี้มักกล่าวถึงการมีอยู่ของทุกข์ (อริยสัจข้อแรกจากพุทธวจนะ) ต่อมาไม่นานท่านเริ่มสอนนอกกรอบแบบแผนมากขึ้น โดยการแสดง ปาฐกถาในหัวข้อ “งานเซ็กซ์และเงิน” ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสอนอย่างพลิกผัน เพราะท่านไม่ได้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามากล่าวอ้างอย่างตรงๆ เหมือนครั้งก่อนๆ^{๓๑} เซอเกียม ตรุงปะ ค้นพบวิธีพูดที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสบายๆ ด้วยน้ำเสียงที่ไม่เคร่งเครียด เต็มไปด้วยอารมณ์ขันและนำประสบการณ์ของท่านเองมาเล่าอย่างเปิดเผยแทนที่จะสอนแต่เรื่องที่เป็นองค์ความรู้อย่างเดียวในระหว่างนี้ เซอเกียม ตรุงปะ มีโอกาสเดินทางไปมาหาสู่กับท่าน ชูชุกิ โรชิ ปริมาจารย์เซ็นในสายโซโตเซน ซึ่งเดินทางมาถึงอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๘ ซึ่ง ตรุงปะ รู้สึกศรัทธาและประทับใจในตัวท่านชูชุกิ เป็นอย่างมาก ความเป็นชาวพุทธที่ประเสริฐแท้ และลุ่มลึก เปลี่ยนไปด้วยปัญญาเฉียบพลันในแบบฉบับของเซน และแบบอย่างที่ยิ่งพล้งทางธรรมของท่านชูชุกิ ส่งผลให้เซอเกียม ตรุงปะ เกิดกำลังใจอย่างท่วมท้นและเชื่อมั่นว่าพุทธธรรมสามารถตั้งมั่นบนแผ่นดินอเมริกาได้ หลักจากท่านชูชุกิ เสียชีวิตลงท่านเกิดแรงบันดาลใจและตัดสินใจจัดตั้งองค์กรระดับชาติขึ้นในนามของ วัชรธาตุ โดยมีสำนักงานอยู่ที่เมืองโบลเดอร์ เพื่อดูแลและเป็นศูนย์กลางให้สถานธรรมศูนย์ต่างๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา

ปี ค.ศ. ๑๙๗๔ สถาปนนาโรปะ ถือกำเนิดขึ้นภายใต้วิสัยทัศน์ของเซอเกียม ตรุงปะ ที่ต้องการจะตั้งมหาลัทธิพุทธศาสนา โดยถอดแบบมาจากมหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่สำคัญของอินเดียในศตวรรษที่ ๑๑ ชื่อสถาบันมาจากชื่อของโยคีชาวอินเดีย คือท่านนาโรปะ ธรรมจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งของสายนิกายกาคิเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาทางพุทธศาสนาที่ได้ประยุกต์ศาสตร์ความรู้ทางพุทธศาสนานิกายต่างมารวมกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และร่วมสมัย

ปี ค.ศ. ๑๙๘๗ เซอเกียม ตรุงปะ ได้เสียชีวิตในเดือนเมษายนที่ฮาลิแฟกซ์ รัฐโนวาสโกเชีย ประเทศแคนาดา ตลอดช่วงชีวิต ๔๗ ปี ของท่านถือเป็นช่วงเวลาที่น้อยนิดในการที่คนๆ หนึ่งได้รังสรรค์สิ่งที่ยิ่งใหญ่ขึ้นมาได้ ท่านได้สร้างคุณูปการอันใหญ่หลวงต่อการนำเมล็ดพันธุ์แห่งพุทธะ ได้มาหยั่งรากลงในผืนแผ่นดินตะวันตก และส่งมอบสมบัติอันล้ำค่านี้สู่ผู้คนรุ่นหลังสืบต่อไป

๓.๓ พื้นฐานการถ่ายทอดคำสอนวัชรยาน

พุทธศาสนาวัชรยาน เป็นที่ทราบกันดีว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงหมุนกงล้อพระธรรมจักรถึง ๓ ครั้งด้วยกัน หมายความว่า พระพุทธองค์ได้เทศนาในหลักใหญ่ๆ ไว้ ๓ เรื่อง ๓ วาระ ครั้งแรกที่เมือง สารนาถ แคว้นพาราณสี ครั้งที่ ๒ ที่กฤตธาราโกติแคว้นราชคฤห์ ครั้งที่ ๓ ที่เวสาลีครั้งแรกเทศนาเกี่ยวกับพุทธ ศาสนาฝ่ายเถรวาท ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ พระพุทธองค์ได้เทศนาเกี่ยวกับมหายานในมหายาน

^{๓๑} ฟาบริซมิดัล เขียน, ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบาผู้ปรีชาญาณ, พิมพ์สาร ตีพิมพ์โดย ดิเรก , หน้า ๔๖.

ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากใน เรื่องของอุดมคติการหลุดพ้นของสรรพสัตว์ทั้งหมดเป็นอุดมคติของ มหายานอุดมคติ นี้ เรียกว่า โพธิจิตหรือจิตรู้แจ้งการพัฒนาโพธิจิตขึ้นเพื่อต้องการสำเร็จรู้แจ้งเป็นพระ พุทธเจ้าเพื่อประโยชน์ สุขของสรรพสัตว์ทั้งหมดบุคคลใดที่มีอุดมคตินี้และปฏิบัติอุดมคตินี้บุคคล นั้นก็ คือพระโพธิสัตว์ ซึ่งการตายแล้วเกิดใหม่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่ชาวพุทธด้วยกันแม้คำสอนของ มหายานเองก็มีการปฏิบัติไม่มากนักในสมัยพุทธกาล คำสอนมหายานเป็นที่เริ่มสนใจปฏิบัติในช่วงของ ท่านคุรุณาการชนในปี ค.ศ. ๑ ท่านนาการชนได้ปฏิบัติคำสอนตันตระได้อย่างเป็นเลิศ ท่านได้เขียน เรื่อง การปฏิบัติตันตระ เรื่องคุหยสมัชชตันตระและมยุรตันตระ ซึ่งเป็นตันตระเฉพาะของท่านใน ศตวรรษที่ ๑๖ ท่าน ธารานาถชาวทิเบตได้บันทึกไว้ว่าท่านคุรุณาการชนได้เขียนคำสอนที่เกี่ยวข้อง กับตันตระ ไว้มากเพียงแต่ช่วงที่ท่านมีชีวิตอยู่ไม่เป็นที่นิยมและแพร่หลาย ทิเบตเริ่มรับคำสอนจากอินเดีย ในช่วงศตวรรษที่ ๖-๗ ในช่วงนั้นการปฏิบัติตันตระในอินเดียได้พัฒนาขึ้นถึงจุดสูงสุดไปจนถึง ศตวรรษ ที่ ๑๒ เมื่อทิเบตรับคำสอนวัชรยานจากอินเดียในช่วงที่เจริญสูงสุดทิเบตจึงรับคำสอนมาอย่างเต็มที่ การปฏิบัติในวัชรยานมีเงื่อนไขสำคัญอยู่หนึ่งข้อ คือ ก่อนที่จะศึกษาปฏิบัติตันตระ จะต้องได้รับการ อภิเษกจากวัชรจารย์เท่านั้น^{๓๒} ผู้ซึ่งได้สำเร็จรู้แจ้งแล้ว ถ้าไม่มีการอภิเษก ถึงแม้ว่าการปฏิบัติจะดี เพียงไร ก็ตามจะไม่ได้รับผลเต็มที่ ฉะนั้น ผู้ที่สนใจต่อการปฏิบัติวัชรยานจำเป็นต้องได้รับการอภิเษก จากวัชรจารย์เสียก่อน คำสอนวัชรยานมีไว้สำหรับผู้ที่มีความรู้พื้นฐานปัญญามากมายเป็นอย่างดีจึง จะสามารถเข้าใจคำสอน อันลึกซึ้งได้ เช่น ถ้าเราต้องการสำเร็จความเป็นพุทธะในชาตินี้ชาติเดียว จะต้องศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนตันตระเท่านั้นจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้

นิกายกาควเป็นนิกายสำคัญนิกายหนึ่งในต้นศตวรรษที่ ๑๑ นิกายกาควแปลว่าการ ถ่ายทอดคำสอนด้วยการบอกกล่าวจากปากอาจารย์สู่หูของลูกศิษย์ ผู้ก่อตั้งคือมาร์ปะผู้สืบสายคำสอน มาจากนาโรปะนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งมหาวิทยาลัยนาลันทาผู้รับสืบทอดคำสอนมาจากติโลปะผู้ถือ ว่ารู้แจ้งเองไม่ปรากฏว่า ท่านได้รับคำสอนจากพระอาจารย์ท่านใด แต่ได้มีบันทึกบอกกล่าวไว้ว่าท่าน ได้รับคำสอนโดย ตรงจากพุทธวัชรธารา นาโรปะท่านเป็นครูผู้บรรลุนิพพานและเชี่ยวชาญ ทั้งโยคะและ ปรัชญาทั้งมวลของโยคจารย์แห่งมหาวิทยาลัยนาลันทา ท่านเป็นครูผู้ทดสอบคัดเลือกบุคคลซึ่งจะเข้า รับการศึกษาในมหาวิทยาลัยนาลันทาทางทิศเหนือ (ช่วงนี้ท่านได้รับศิษย์ไว้ท่านหนึ่ง ชื่อศรีภัทร และ ต่อมาศรีภัทรได้เป็นอาจารย์ผู้หนึ่งของ อติชะ ผู้เดินทางไปทิเบตและได้ตั้งนิกายกาดัมปะและต่อมา พัฒนาเป็นเกลูปะ) ภูมิความรู้ของท่านเต็มเปี่ยม แต่ท่านก็ไม่บรรลุโพธิญาณ จนเมื่อท่านได้รับรู้ว่ามีครู ผู้สามารถช่วยให้ท่านได้บรรลุโพธิญาณอยู่ท่านหนึ่ง ชื่อว่าติโลปะ นาโรปะจึงได้ละทิ้งภารกิจของท่าน ออกเสาะหา จนกระทั่งได้พบคุรุติโลปะ ขณะที่ท่านได้พบติโลปะ ติโลปะได้กำหนดสภาพตนเองให้นา

^{๓๒} ชังเฉียน เھرูกะ แต่ง, มาร์ปะผู้แปลพระสูตรชีวิตประวัติของคุรุผู้นำพุทธศาสนาจากอินเดียสู่ทิเบต, นัยนา นาควัชร แปล, พิมพ์ครั้งที่๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

โรปะพบด้วยฐานะของขอทานสกปรกมอมแมม เกรี้ยวกราด คุร้ายไม่มีเหตุผล คุรุติโลปะได้เคี้ยวเชืฐ
 ทรมาณนาโรปะมากมายหลายประการ เพื่อลดทอนทำลายทิฐิ ยึดมั่นในความเป็นมหาบัณฑิตผู้รอบรู้
 สรรพศาสตร์ จนเมื่อถึงที่สุดเมื่อกาลเวลาแห่งการบรรลุมาถึง ติโลปะได้ใช้รองเท้าของตนตบไปที่หัว
 ของนาโรปะ นาโรปะก็ได้บรรลุโพธิญาณในบัดเดียนั้น จากนั้นมานาโรปะก็ได้ท่องเที่ยวโปรดสรรพ
 สัตว์ทั่วไปจนได้พบกับมาร์ปะซึ่งเป็นชาวทิเบตและได้ถ่ายทอดธรรมให้ เพื่อให้มาร์ปะนำไปโปรดชาว
 ทิเบตต่อไป มาร์ปะ เป็นลามะปราชญ์ผู้แปลพระธรรมที่มีชื่อเสียงมากท่านหนึ่ง ของ ทิเบต ท่านได้เผย
 แผ่ธรรมที่ได้รับจากนาโรปะ จนมีชื่อเสียงขจรขยายไปทั่ว แนวคำสอนของท่านเป็นการถ่ายทอดปาก
 เปล่าจากปากของคุรุสู่หูของลูกศิษย์ จึงมีการเรียกแนวทางของท่านว่าการกระซิบบอก ท่านมีศิษย์ที่มี
 ชื่อเสียงหลายท่านแต่ศิษย์ที่มีชื่อเสียงเลื่องลือที่สุดคือ มิลาเรปะ มหาโยคีผู้บรรลุความรู้แจ้งในชีวิตนี้
 มาร์ปะและมิลาเรปะถือว่ามีความสำคัญมากในพุทธตันตระของทิเบต ท่านได้ประพันธ์คำสอนไว้
 มากมาย บทประพันธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของท่านคือ “หนึ่งแสนธรรมคิตาของมิลาเรปะ” (มีการแปล
 ออกเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรก โดยอิวาน แวน ผู้ช่วยคนสำคัญของโยคีเซ็นศิษย์ชาวจีนของนอราริม
 โปเซ) มิลาเรปะ มีศิษย์ทั้งหมด ๒๑ ท่าน ท่านที่มีชื่อเสียงที่สุดคือกัมโปปะ นิกายกาคิมเป็นนิกายที่มี
 ชื่อเสียงมากใน ศตวรรษที่ ๑๓ เนื่องด้วยมิลาเรปะมีศิษย์หลายและท่านกัมโปปะ^{๓๓}เองก็มีศิษย์หลาย
 ท่านทำให้นิกาย กาคิมได้มีการพัฒนาไปตามแนวทางคำสอนของศิษย์แต่ท่านที่ได้รับจากอาจารย์ ใน
 ปัจจุบันสายกรรมะนิกายกาคิมมีชื่อเสียงมากที่สุดด้วยความสามารถของกรรมะปะองค์ที่ ๑๖ คำสอน
 ของนิกายกาคิมก็ไม่ได้แตกต่างไปจากนิกายอื่น คือนั่นไปที่พุทธตันตระ ตันตระโยคะทั้ง ๖ ของท่าน
 นาโรปะ การสืบทอดวิญญานและการปฏิบัติตันตระมหามุทรา

๓.๓.๑ หลักการบ่มเพาะทางความคิดของเซอเกียม ตรุงปะ

เมื่อเซอเกียม ตรุงปะ อายุได้ ๗ ขวบ ได้ถูกตัวไปยังดุดซีเตล เพื่อที่จะเข้ารับอนุญาตให้ได้
 ศึกษาคัมภีร์กังยूर ซึ่งเป็นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ดังนั้นเจ้าอาวาสจากวัดทั้งสอง
 แห่งจึงไม่พอใจในการสอนของลามะอาซัง เพราะคงคิดว่าท่านหย่อนยานเกินไป จึงได้แต่งตั้งให้อาโพ
 กรรมะมาสอนแทน ท่านอาโพครูคนใหม่เลิกสอนศิลปะ ให้เวลากับการอ่านเขียนน้อยลง และได้
 เรียกร้องให้เซอเกียม ตรุงปะเน้นการท่องจำหนักขึ้น ครูคนใหม่นี้กวดขันท่านมากเป็นอย่างยิ่ง จน
 ในภายหลังเมื่อท่านเป็นอิสระจากครูสอนอาโพ กรรมะ ท่านก็มักจะพูดสะท้อนใจในท่านเองที่ว่า ท่าน
 ได้ถูกเลี้ยงมาอย่างเข้มงวด คิดไม่ออกเลยว่าการที่ได้เป็นเด็กธรรมดานั้นเป็นอย่างไร ในบางความรู้สึก

^{๓๓} Buddhism Vajrayana [ออนไลน์] แหล่งที่มา www.mahayana.in.th [๒๗ มกราคม ๒๕๖๐].

ก็เกิดความคุ้นเคย แต่ในบางความรู้สึกก็ขัดแย้งและเกิดความอึดอัดหวาดกลัว^{๓๔} ครูคนสำคัญอีกท่านหนึ่งก็คือ รอลปะ ดอร์เจ ผู้รักษาการตำแหน่งเจ้ายศคนสำคัญ อันเป็นหลักปฏิบัติของนิกายกาควิ ซึ่งต่อมาภายหลังเซอเกียม ตรุงปะได้นำวิธีการนี้มาสอนอย่างละเอียดในวันตก

ครูคนที่สำคัญที่สุดของเซอเกียม ตรุงปะ ก็คือ จัมกอน คองตรูล แห่งเซเชน เป็นร่างที่อวดตาวใหม่ขององค์ จัมกอน คองตรูล (๑๘๑๓-๑๘๙๙) เป็นครูคนสำคัญในพระพุทธศาสนาทิเบต กล่าวคือองค์จัมกอน คองตรูลได้มีอิทธิพลต่อพุทธศาสนาแบบทิเบตเป็นอย่างมาก ตามประวัติกล่าวท่านเคยศึกษากับครู ๑๓๕ คน จากนิกายต่างๆ เช่นกับท่านจัมยั้ง เคียนเซ วังโป (๑๘๒๐-๑๘๙๒) พระอาจารย์อีกองค์ที่ไม่เห็นด้วยกับการไม่แบ่งแยกนิกาย จัมกอนกับท่านเคียนเซ ได้ร่วมมือกันรวบรวมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ คำสอนและธรรมาภิเษกของพุทธศาสนาแต่ละสำนัก ซึ่งหลายสายก็เกือบจะหายสาบสูญไปแล้ว รวมเป็นหนังสือกว่า ๑๕๐ เล่ม นอกจากนี้ท่านทั้งสองยังหาวิธีที่จะทำให้การปฏิรูปศาสนาให้ยั่งยืน ส่งเสริมแนวทางปฏิบัติวิปัสสนาของแท้และดั้งเดิม การปลื้มใจ และการประจักษ์แจ้ง แทนที่จะเที่ยวไปปรับการอภิเษกของสำนักต่างๆ^{๓๕}

เซอเกียม ตรุงปะ ได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับท่านจัมกอน คองตรูล เมื่อตรุงปะอายุได้ ๑๓ ปี ท่านได้ศึกษากันอย่างจริงจัง หลังจากการอบรมบ่มเพาะอย่างเข้มงวด ท่านก็สามารถได้วาธรรมได้ ทุกหัวข้อเพราะท่านเป็นคนปราดเปรื่อง แทนที่อาจารย์จะชื่นชมกับความเก่งของตรุงปะ จัมกอน คองตรูล กลับแสดงความไม่พอใจเป็นอย่างมาก ดังนั้นตรุงปะจึงเข้าใจตัวเองทำผิด จนในที่สุดท่านจึงบอกลูกศิษย์ว่า “เธอควรที่จะก้าวอย่างระมัดระวัง ถึงแม้ว่าเธอจะเป็นนักตรรกะผู้ปราดเปรื่อง แต่เราไม่ได้มีการสู้รบในประเทศนี้ เวลานี้ และความเก่งกาจของเธอก็ไม่อาจเอาไปทำประโยชน์ให้ใครไม่ได้คิดดูให้ดี” ตรุงปะได้กล่าวว่า หลังจากเหตุการณ์นี้แล้วท่านก็เริ่มเข้าใจในพระธรรมคำสอนได้อย่างลึกซึ้ง แทนที่จะหลงไปกับหลักปรัชญาอย่างเดียวนี้อยู่ครั้งหนึ่ง จัมกอน คองตรูลได้บอกศิษย์ของท่านว่า “มีอะไรบางอย่างที่ไม่ชอบมาพากลอยู่ ถึงเธอจะใช้ภาษาที่สุภาพอ่อนน้อม แต่โดยพื้นฐานแล้ว เธอหาได้เข้าใจหลักธรรมคำสอนเหล่านี้ไม่ดูเธอจะไร้เดียงสาเกินไป เธอยังอยากที่จะปฏิบัติบางอย่างที่สูงกว่านี้ ลึกกว่านี้ แต่ทว่าไม่มีสิ่งที่เรากล่าวไม่” ตรุงปะได้ถามอาจารย์จัมกอน คองตรูลว่า ท่านควรจะปฏิบัติสมาธิภาวนาให้นานมากกว่านี้หรือ เพิ่มข้อวัตรที่เคร่งครัดยิ่งขึ้นอย่างเช่นอดอาหารหรือเปล่า จัมกอน คองตรูลได้ตอบว่า “ไม่ใช่ มันมีอะไรที่ยังไปกว่าเรื่องพวกนั้น” ตรุงปะจึงเสนอไปว่า ถ้าเช่นนั้นจะให้ท่านศึกษาปรัชญามายามิกะ ซึ่งเป็นพุทธปรัชญาที่ลึกซึ้งเพื่อว่าท่านจะได้เข้าใจในสิ่งที่อาจารย์ต้องการ แต่ทว่าอาจารย์จัมกอน คองตรูล ท่านกลับผิดหวังกับข้อเสนออย่างยิ่ง ท่านพูดกับศิษย์ว่า

^{๓๔} ฟาบริซ มิคัล, เขียน, **ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบาผู้ปริชาญาณ**, พิมพ์สาร ดิฐิตานนท์ แปล, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๘๐.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๒.

เธอกระหายที่อยากจะได้อะไรบางอย่างจากการศึกษามากไป นั่นไม่ใช่วิถีแห่งวิปัสสนาธุระ” จนในที่สุดตรงปะก็เริ่มประจักษ์แก่ใจว่าตนเองได้พลาดแก่นสาระสำคัญไป เรื่องการอุทิศตนให้กับการเรียนนั้นท่านไม่ได้บกพร่อง แต่ว่าตัวท่านมีความมุ่งมั่นมากเกินไป ความเอาจริงเอาจังปฏิบัติตามแนวทางอย่างไม่ผิดเพี้ยนไปได้กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางประสบการณ์ที่แท้จริง ตรงจุดนี้เองท่านจึงได้ค้นพบความหมายที่แท้จริงของอิสรภาพ มันคือการปล่อยวางอย่างลึกซึ้ง^{๓๖} ภายหลังจากที่ตรงปะได้เล่าเรียนกับอาจารย์จัมกอน คงตรูลต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานหลายปี ก็ถึงเวลาที่ท่านต้องกลับวัดเซอร์มั่งเซอเกียม ตรงปะ ได้อรรถกถาที่ตนได้เขียนขึ้นไปให้อาจารย์ดูด้วยความภูมิใจที่ได้ค้นพบแนวทางของตัวเองแล้ว อาจารย์จัมกอน คงตรูลชมเชยให้กำลังใจและบอกว่า “ต่อแต่นี้ไป เธอไม่ต้องผ่านการยอมรับจากใครแล้ว เธอคือผู้สืบทอดสายธรรมเต็มตัวแล้ว”^{๓๗} เซอเกียม ตรงปะฟังแล้วรู้สึกเสียใจแล้วจึงถามท่านว่า “ท่านหมายความว่าชีวิตนี้จะได้พบกับท่านอีกแล้วหรือขอรับ ท่านจะทิ้งเราไปแล้วหรือ” ท่านกล่าวรับรองรองว่า “ไม่ใช่ เราจะต้องเจอกับอีก ไปเยี่ยมฉันที่ทิเบตกลางนะ (ที่ซึ่งท่านจะหนีกองทัพจีนไปอยู่ที่นั่น) เราจะเดินทางไปอินเดียต่อ ถ้าสถานการณ์มันแย่ง ฉันจะไปล่วงหน้าก่อนเธอค่อยตามฉันไปก็แล้วกัน” นั่นคือคำพูดสุดท้ายของท่าน^{๓๘} และหลังจากนั้นไม่นาน ท่านอาจารย์จัมกอน คงตรูลก็ถูกทหารจีนจับโยนใส่ห้องขัง และก็ไม่มีผู้ใดพบเห็นอีกเลย แต่เซอเกียม ตรงปะกลับเก็บความทรงจำถึงพระอาจารย์ไว้เสมอ ในการบรรยายครั้งที่หนึ่ง ท่านกล่าว “อาจารย์เหมือนผู้คุมบังเหียนบนตัวผม ท่านฝึกผมมาตั้งแต่อายุเก้าขวบในตอนที่ยังเป็นแค่ลูกม้าที่ยังไม่โตเป็นวัยรุ่นด้วยซ้ำ ทุกวันนี้ผมรู้สึกเหมือนท่านยังขี่ผมอยู่ ไม่ใช่แค่รู้สึก แต่ท่านท่านกำลังขี่ผมอยู่ตลอดเวลาจริงๆ”

เซอเกียม ตรงปะมักจะจดจำความพูดของครูบาอาจารย์ไว้เสมอเพื่อเอาไว้เตือนใจศิษย์

จากบริบทภูมิหลังและการบ่มเพาะทางความคิดของเซอเกียม ตรงปะที่กล่าวมาได้แสดงให้เห็นว่าท่านได้รับการฝึกฝนมาอย่างเป็นระบบตามแนวการสอนแบบทิเบต ซึ่งเป็นแนวทางการสอนที่เข้มข้นและลึกซึ้งและมุ่งตรงลงสู่แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา โดยมีครูสอนที่คอยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ ชาวทิเบตถือว่าครูไม่ใช่รูปศิลาอันแข็งทื่อ ครู (ไม่ว่าชายหรือหญิง) จะแสดงบทบาทต่างกันไปเพื่อที่จะได้เอื้อต่อความก้าวหน้าทางธรรมของผู้ที่เป็นลูกศิษย์^{๓๙}

ประการแรก ครูคือผู้สอน หรือผู้ที่คอยดูแลควบคุมการเล่าเรียนของลูกศิษย์ เพราะมนุษย์เราไม่อาจเข้าถึงพระธรรมได้หากว่าปราศจากการเข้าสัมพันธ์กับครูโดยตรงแบบตัวต่อตัว ในประเด็นนี้

^{๓๖} ฟาปริช มิตัล, เขียน, *ชีวิตและญาณทัศนะของตรงปะ ครูบ้ำผู้ปรีชาญาณ*, พิมพ์สาร ติวตานนท์ แปล, หน้า ๑๐๓.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๙.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐.

^{๓๙} พนารัตน์ จันทรสิทธินเวช, “การศึกษาวิเคราะห์การตีความหลักพุทธธรรมของ เซอเกียม ตรงปะ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๔.

เรามักจะเข้าใจผิดอยู่บ่อยๆ แต่มันเป็นเรื่องพื้นฐานที่เราควรทำความเข้าใจ ดังนั้น ในโลกของจิตวิญญาณซึ่งกว้างมากมายนัก หากการสอนจะเป็นจริงและมีชีวิตขึ้นมาได้ การสื่อสารกันตัวต่อกันผู้เป็นครูย่อมเป็นสิ่งสำคัญ ประการต่อมา ครูจะเข้ามามีบทบาทที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติพื้นฐานและสภาวะจิตของเราซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร หรือ “สหายทางธรรม” จะก่อให้เกิดความรักขึ้นระหว่างครูกับศิษย์

ประการที่สอง ครูจะเข้ามามีบทบาทที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติพื้นฐานของสภาวะจิตของเรา กล่าวคือท่านจะเข้ามาเป็น “สหายทางธรรม” ของเรา

ประการที่สาม ครูอาจกลายเป็น “วัชรจารย์” หรือครูของศิษย์ ซึ่งคำว่า ครู ในภาษาสันสกฤต แปลว่า “หนัก” หมายถึงภาวะหนักที่เต็มไปด้วยคุณลักษณะอันเป็นกุศล ชาวทิเบตจะใช้คำว่า ลามะ ซึ่งแปลว่า “อยู่เหนือ” เนื่องจากคำนี้หมายถึงบุคคลผู้มีญาณทัศนะอันกว้างใหญ่ไพศาล ผู้เล็งเห็นสภาพธรรมของของศิษย์อย่างหมดจดและยังสามารถชี้นำได้อย่างถูกต้อง^{๔๐} ครูไม่ใช่ผู้ที่มีความควรแก่การเคารพบูชาเท่านั้นแต่เป็นผู้ที่ทรงไว้ซึ่งวิชาแห่งการตรัสรู้ธรรมซึ่งสามารถสัมผัสรับรู้ความคิดและความฟุ้งซ่านของศิษย์อย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ศิษย์จะเห็นว่าสีแดงยังเป็นสีแดง สีทองยังเป็นสีทองเจิดจ้า สีเหลืองเป็นสีเหลืองและสีฟ้าก็เป็นสีฟ้าจริงๆ^{๔๑} ศิษย์จะเริ่มมองเห็นความเจ็บปวดเป็นความปวดสุดจะทนทาน ความสุขก็เป็นความสุขที่แทบจะสลับการประสพการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่จริงแท้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หากไม่มีครู ความรู้แจ้งอาจกลายเป็นเพียงเป้าหมายสิ่งที่เราจะบรรลุแทนที่จะเป็นประสบการณ์ที่อยู่เหนือขอบเขตที่จำกัดใดๆ พุทธศาสนาสายทิเบตถือว่าความรู้แจ้งได้ปรากฏในมนุษย์ผู้ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างของผู้อื่น กล่าวได้ว่าประเด็นหลักของการเป็นครูจึงไม่ได้อยู่ตรงความรู้ที่มีอยู่ แต่อยู่ที่การที่สามารถรับรู้ความทุกข์และความสุขของศิษย์ได้โดยตรงแต่ในขณะเดียวกัน ครูก็อาจมีความหมายถึง การสำแดงออกของครูภายในครูที่แท้จริงไม่ใช่ใครที่ไหน แต่เป็นพุทธปัญญาที่มีอยู่ในตัวเรานั้นเอง ส่วนครูภายนอกมีหน้าที่นำพาศิษย์เข้าไปถึงตัวครูภายใน คือ ปริชาญาณอันแก่แก่ที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน^{๔๒} ในตอนที่ตรึงปะกลับไปยังเซอร์มิง ท่านก็ได้สร้างสำนักศึกษาพุทธธรรมขึ้นใหม่ในดุดซีในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ โดยท่านได้นิมนต์เคนโป กังซาร์มาร่วมงานเนื่องจากว่าช่วงระยะหลังนี้จีนเข้ามารุกรานทิเบต โดยได้ประกาศยึดทิเบตในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ และในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปทุกที มีความตึงเครียดดุเดือดขึ้นทันทีที่มีการประกาศว่าองค์ทะ

^{๔๐} ความหมายของคำว่า ลามะ กลายเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติของครูทั่วๆ ไปซึ่งกินความหมายค่อนข้างกว้างและหลากหลาย ส่วนนิรมาณกายของพระอาจารย์หรือตุลกู จะเรียกว่ารินโปเช ซึ่งแปลว่า “บุคคลล้ำค่า”.

^{๔๑} Chogyam Trungpa, “Sacred World” Boulder, May 1980 in Collected Vajra Assemblies, vol, 2 (Halifax : Vajradhatu Publications, 1991), p. 7.

^{๔๒} ฟาบริซ มิตล์, เขียน, ชีวิตและญาณทัศนะของตรึงปะ ครูบ้ำผู้ปริชาญาณ, พิมพ์สาร ติวุดานนท์ แปล, หน้า ๘๑-๘๒.

โลลามะ ผู้นำศาสนาแห่งทิเบตอาจถูกลักพาตัว และในวันที่ ๒๘ มีนาคมปีเดียวกัน โจว เอินไหล ประกาศทางวิทยุว่ารัฐบาลทิเบตถูกล้มล้างและทางรัฐบาลจีนได้เข้ายึดครองแล้ว ส่วนองค์ทะโลลามะ หนีไปอินเดียโดยปลอมพระองค์เป็นทหาร จนในที่สุด ตรุงปะก็ได้หนีไปที่ประเทศอินเดียโดยใช้ระยะเวลาเกือบ ๑๐ เดือนในการเดินทาง ตรุงปะใช้ชีวิตอยู่ที่อินเดียและได้ทุนการศึกษาไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษและในการย้ายมาอยู่ที่อังกฤษนี้เองทำให้ท่านได้เปิดโลกทัศน์อันแปลกใหม่จุดนี้เองที่จุดที่หักเหชีวิตในคราบันกบวชของตรุงปะเพราะได้ศึกษาเรียนรู้ภาษาตลอดจนถึงวัฒนธรรมของชาวตะวันตกได้เป็นอย่างดีจนในที่สุดเชอเกียม ตรุงปะได้ตัดสินใจสละวิถีทางของนักบวชกลายมาเป็นคนสามัญชนธรรมดาในท่ามกลางความตกใจของเพื่อนสนิทและบรรดาลูกศิษย์ตรุงปะใช้ชีวิตในการเผยแผ่พุทธธรรมที่อังกฤษอยู่ ๗ ปีและหลังจากนั้นก็ได้อพยพไปอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาดินแดนแห่งเสรีภาพและความแปลกใหม่ทางวัฒนธรรมตลอดระยะเวลา ๑๗ ปี เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเชได้ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการเผยแผ่พุทธธรรมในดินแดนตะวันตกให้เป็นศาสนาแห่งความเป็นพุทธที่แท้จริงโดยท่านได้นำเอาศาสตร์ของพุทธศาสนาแต่ละนิกายมาประยุกต์ใช้ในการสอนจนก่อเกิดเป็นมหาวิทยาลัยนาโรปะสถาบันพุทธศาสตร์ศึกษาที่มีชื่อเสียงในอเมริกาอีกทั้งยังมีศูนย์ฝึกสมาธิภาวนาทั้งยุโรปและอเมริกา เชอเกียม ตรุงปะ ได้เสียชีวิตในปี ค.ศ. ๑๙๘๗ ที่รัฐโนวาสโกเชีย ประเทศแคนาดาท่านเป็นบุคคลแรกๆ ที่นำพุทธธรรมไปเผยแผ่แก่ชาวตะวันตก และยังได้ใช้ชีวิตคลุกคลีอยู่กับคนเหล่านั้นด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์

๓.๔ แนวทางการสอนของเชอเกียม ตรุงปะ

ในแนวทางการสอนของเชอเกียม ตรุงปะ จะถ่ายทอดธรรมะสามระดับอย่างตั้งอกตั้งใจอันได้แก่ กายและความแวววาว สัญลักษณ์ทางวาจาและอารมณ์ และการถ่ายทอดธรรมชาติของจิตโดยตรง ทั้งหมดนี้ทำให้ท่านเป็นครูในสายตันตระอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้ทำให้สามารถสื่อสารกับศิษย์ได้อย่างใกล้ชิด และญาณทัศนะที่ทำให้เชอเกียม ตรุงปะมีชีวิตรื่นเริงอยู่ตลอดเวลา นั่นคือ ตันตระอันไร้ขอบเขตนั่นเอง ดังนั้น ท่านจึงได้รับฉายาว่า ตันตราจารย์ แปลว่า อาจารย์ผู้สอนตันตระ สิ่งที่ทำให้ท่านเป็นตันตราจารย์ได้รับการยอมรับให้เป็นครูดันตระ เพราะท่านสอนธรรมชาติซึ่งเป็นพื้นฐานของตันตระ แนวคำสอนของท่านไม่ได้เกี่ยวข้องกับลัทธิศาสนา ไม่มีการถือศีล ไม่มีเป้าหมายที่เป็นรูปแบบของการบรรลุธรรมและไม่มีการเรียกร้องให้คนมารวมตัวกันความหมายของตันตระ คือการสัมผัสกับความจริงดังเช่นที่มันเป็นด้วยวิถีทางที่ตรงไปตรงมาอย่างที่สุดเวลาที่ตรุงปะสอนเรื่องนี้ ท่านจะตรงดิ่งเข้าหาความเป็นจริงของสิ่งที่ท่านกำลังพูดถึง ทำให้ผู้ฟังเห็นความจริงที่ปรากฏจากวิถีปฏิบัติของท่าน

นอกจากนี้ตันตราจารย์ เชอเกียม ตรุงปะยังได้รับฉายาว่าเป็นครูแห่งปรีชาญาณบ้า ซึ่งความคิดเรื่องปรีชาญาณบ้า นี้มาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ทิเบต ที่มีอยู่

หลายยุคที่มีครูแห่งปรีชาญาณบ้า (ภาษาทิเบต เรียกว่า เยเซ โชลวา) ดังที่ปรากฏในพุทธกรรมอันแปลกประหลาดของ “โยคีบ้า” และหนึ่งในจำนวนนั้นคือ นักพรตผู้มีชื่อเสียง ดรูกปะ กุนเลก หรือ โยคีบ้า แห่งภูฏาน ผู้ที่เปลี่ยนความเชื่อของชาวทิเบตให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา จนเป็นที่เลื่องลือในเรื่องที่ท่านชอบผู้หญิงกับเปียร์ ที่ในอินเดียเรื่องท่านองพวกนี้จะเห็นได้จากบรรดาต้นตราจารย์องค์สำคัญๆ ที่เรียกกันว่ามหาสิทธา ลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายกันนี้มีในหมู่นักพรตชาวจีนและชาวญี่ปุ่นเช่นกัน

แต่สำหรับต้นตราจารย์เซอเกียม ดรูกปะท่านได้แสดงให้เห็นถึงครูแห่งปรีชาญาณบ้าอยู่หลายครั้งอย่างเช่น ครั้งที่ท่านได้แสดงปาฐกถาต่อผู้ฟังเกือบห้าร้อยคนที่สถาบันนาโรปะในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ นายเกรกอรี่ คอร์โซ เป็นกวีคุบรูพาชน ได้ลุกขึ้นมาตะโกนด่าท่าน ที่แรกดรูกปะได้พยายามที่จะสื่อสารกับเขาโดยถามเขาว่าต้องการจะบอกอะไร แต่คอร์โซ ซึ่งกำลังเมาอย่างเห็นได้ชัด เอาแต่ตะโกนเสียงดังขึ้นทุกๆ ที “สิ่งที่คุณกำลังพูดมันไร้สาระ” เขาไม่ได้ฟังคำตอบจากดรูกปะ เพียงเพื่อจะระบายโทสะของตัวเองออกมาเท่านั้น

ดังนั้น ดรูกปะจึงยืนขึ้น ซึ่งมีท่าทีเป็นสภาวะที่ผู้ติดตามไม่เคยเห็นมาก่อนไม่ว่าภายในตัวท่านหรือกับใครๆ ท่านเอาคทาวัชระ ซึ่งเป็นโลหะที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และท่านมักจะถือไว้เสมอเวลาที่ท่านบรรยายธรรม ขึ้นหน้าหน้านายคอร์โซ แล้วท่านก็เปล่งรังสีอำมหิต เค้นเสียงออกมาว่า “ออกไปจากที่นี่ซะ” ท่านได้พูดประโยคนี้ซ้ำหลายครั้ง ด้วยน้ำเสียงที่ดุดันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ลูกศิษย์บางคนของดรูกปะเข้าไปลากตัวนายคอร์โซ ซึ่งตอนนี้ไม่กล้าแม้แต่จะเปิดปากออกไป ดรูกปะนั่งเงียบบรรยายภาสดูแข็งทื่อและทึบ และไม่มีใครกล้าขยับตัวเลยสักคน แต่แล้วทันทีที่ประตูปิด ดรูกปะก็ระเบิดเสียงหัวเราะดังลั่น บรรยายกาศดังลั่น บรรยายกาศอิมคริมเปลี่ยนไปโดยฉับพลัน ไม่มีสิ่งใดคงที่ ดรูกปะได้ทำในสิ่งที่จำเป็นต้องทำก็เพื่อที่จะสื่อสารกับนายเกรกอรี่ คอร์โซ ด้วยการสะท้อนภาพความโกรธเกลียวกลับไปยังตัวเขาเอง แต่ทันทีที่คอร์โซออกไปแล้ว ความโกรธเกลียวนี้ก็ไม่มีเหตุผลอันใดที่ต้องคงอยู่ต่อไป แล้วดรูกปะก็พูดเรื่องที่ค้างไว้ต่อ โดยไม่แสดงท่าทีลังเลแม้แต่น้อย เมื่อมีการบรรยายได้จัดขึ้นอีกครั้งในสัปดาห์นั้น และดรูกปะยังได้ต้อนรับนายคอร์โซกลับมา แล้วก็เทศน์เรื่องการจัดการกับความโกรธได้อย่างน่าอัศจรรย์

สรุป เซอเกียม ดรูกปะไม่เคยมีชีวิตส่วนตัว ท่านสื่อสารกับทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงถึงจิตภายในขนาดที่ว่า ท่านมักจะคิดค้นวิธีใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างแท้จริง ทุกเหตุการณ์ล้วนก่อให้เกิดจากความเมตตาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการนัดพบ การคุยกันแบบตัวต่อตัว เดินเล่นไปตามถนนไปซื้อของหรือการจัดอบรม ความเมตตานี้ยังเห็นได้ชัดเจนจากประสบการณ์ของบรรดาลูกศิษย์ผู้หญิงซึ่งเคยอยู่กับท่านตามลำพัง และได้สนทนอย่างทรงคุณค่า ลูกศิษย์ที่เป็นผู้หญิงเล่าว่า แม้ว่าไม่มีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้องเลย ซึ่งกรณีแบบนี้ก็เกิดขึ้นบ่อยในบั้นปลายชีวิตของดรูกปะ แต่พวกเขาก็รู้สึกเหมือนกับว่าเหมือนกับได้อยู่เคียงคั่นอย่างสนิทสนมแนบชิดกับท่านความมีเมตตาธรรมที่ไม่มีขอบเขต

จำกัดของท่านเชอเกียม ตรุงปะ มักจะสร้างความประหลาดใจอยู่เสมอๆ ท่านจึงทำให้ผู้คนที่ตกตะลึงและอัศจรรย์ใจอยู่เสมอขนาดที่ว่าปุณฺชนโดยทั่วไปอาจมองว่ามันเป็นพฤติกรรมของคนบ้า แต่ทว่าปัญญานี้มันไรขอบเขตปราศจากเงื่อนไข และเผยตัวมันเองตามสภาวะ โดยไม่สนใจกับประเพณีหรือมารยาททางสังคมมันตรงไปตรงมาและเกิดขึ้นโดยฉับพลัน ปรีชาญาณบ้าซึ่งเชอเกียม ตรุงปะได้แสดงเผยให้เห็นถึงความกรุณาอันเต็มเปี่ยมเป็นพุทธะอยู่ทุกขณะ ปราศจากความสุภาพและไม่ได้ขึ้นอยู่กับตรรกะใดๆ^{๔๓}

๓.๕ วิธีการสอนพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช

หลักการสอนถือเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญเพราะอันว่าเป็นหัวใจที่จะทำให้ผู้สอนประสบความสำเร็จเพราะหลักการสอนเปรียบเสมือนเสาหลักในการสอนให้ดำเนินไปตามแบบแผนที่วางไว้

๓.๕.๑ วิธีการสอนซัมบาลา

การสอนหลักการแห่งซัมบาลา คำสอนของซัมบาลาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ปรีชาญาณอันเป็นรากฐานของมนุษย์ซึ่งปรีชาญาณประเภทนี้ไม่ได้เป็นสมบัติเฉพาะของวัฒนธรรมใดหรือลัทธิใดและไม่ได้มาจากตะวันตกหรือตะวันออก แต่มันจะดำรงอยู่ในกระแสวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดช่วงกาลเวลาที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์^{๔๔} ซัมบาลา (Shambhala) คืออาณาจักรในตำนานของทิเบตเป็นดินแดนซึ่งประชากรอยู่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความภาคภูมิและกลมเกลียวด้วยจิตอันลึกซึ้งต่อกันดินแดนแห่งนี้เป็นแหล่งกำเนิดเขาร้างว่างเปล่า ไร้ผู้คน ห้อมล้อมด้วยภูผาที่น้ำสะพรั่งกล้ว นอกเสียจากว่าต้องชำระล้างหัวใจให้บริสุทธิ์ และตั้งจิตใจอยู่ในภาวะอันเป็น สัมปายะผู้ที่จาริกจึงจะบรรลุถึงดินแดนแห่งนี้ได้ อาณาจักรแห่งนี้เป็นอิสระอยู่บนการตั้งแห่งเจตนาที่ถูกต้อง พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างสังคมซัมบาลา ตามตำนานกล่าวว่าศากยมนีพุทธได้แสดงธรรมว่าด้วยต้นตระขึ้นสูง แก่ดวาวะ สังโป ปฐมกษัตริย์แห่งซัมบาลา บรรดาพระธรรมเหล่านี้ได้สืบทอดกันมาเป็น “กาลจักรต้นตระ” ซึ่งถือว่าเป็นปรีชาญาณที่ลึกซึ้งที่สุดของพระพุทธศาสนาแบบทิเบต หลังจากที่ยोगคัษัตริย์ได้สดับพระธรรมเทศนานี้แล้วเล่ากันว่าบรรดาอาณาจักรแห่งซัมบาลาต่างพากันปฏิบัติสมาธิภาวนาและดำเนินชีวิตตามพุทธมรรคาด้วย การมีเมตตาจิตและเอาใจใส่ทุกข์สุขของสัตว์ทั้งหลาย ไม่

^{๔๓} ฟาปริช มิคัล, เขียน, **ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบาผู้ปรีชาญาณ**, พิมพ์สาร ดิฐิตานนท์ แปล, หน้า ๒๒๒.

^{๔๔} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, **ซัมบาลาหนทางอันศักดิ์สิทธิ์ของนักรบ**, พจนา จันทรสันติ แปล, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เกล็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

เพียงแต่ผู้ปกครอง ใน “มหาอรรถกถาแห่งกาลจักร” ซึ่งเขียนโดย มิพัม รินโปเช^{๔๕} ผู้มีชื่อเสียงในสมัย ศตวรรษที่สิบเก้า ดินแดนซัมบาลานี้ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของแม่น้ำสีตะ ดินอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ถูกแบ่ง ออกโดยแนวเทือกเขาทั้งแปด พระราชวังของริกแดนหรือราชันผู้ปกครองซัมบาลานี้สร้างอยู่บนยอด เขาทรงกลมซึ่งตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางดินแดน ภูเขาลูกนี้ชื่อว่าไกรลาส พระราชวังมีชื่อว่า กัลป์ปะ กว้างยาวหลายร้อยเส้น เบื้องหน้าพระราชวังทางทิศใต้มีสวนรุกขชาติอันงดงามมีชื่อว่า มาลัย ตรง กึ่งกลางสวนรุกขชาตินี้มีวิหารซึ่งสร้างถวายแด่กาลจักรโดย ดาเวะ สังโป กล่าวกันว่าอาณาจักรซัมบาลา นั้นล้อมรอบไปด้วยภูเขาเหล็กแหลมและ เมื่อมองจากภายนอกตัวเมืองนั้นมีลักษณะเหมือนวงกลมที่ ถูกโอบล้อมด้วยภูเขาหิมะ ผังเมืองภายในมีรูปร่างประดุจดอกบัวมีแปดกลีบ มีลำธารใหญ่แบ่งสายคั่น ระหว่างกลีบบัวทั้งแปด มองดูไกลๆแล้วเมืองนี้ดูคล้ายกับมีขนาดเล็ก แต่ถ้าเข้าไปในเมืองแล้ว จะดู กว้างใหญ่อย่างประมาณขอบเขตไม่ได้บางหลักฐานระบุว่า ซัมบาลานีอาจจะอยู่ในประเทศ อัฟกานิสถาน ซึ่งเรื่องราวของซัมบา-ลานี้ดูเหมือนจะคล้ายกับความเชื่อเรื่องอาณาจักรแอตแลนติส หรือมหากาพย์ อีเลียด ที่เขียนโดยโฮเมอร์ซึ่ง ไกลมานันท์กล่าวถึงนครทรอยที่เป็นเมืองที่ล่มสลายไปแล้ว ตามคำบอกเล่าของ เซอเกียม ตรุงปะ ส่วนที่ตั้งของอาณาจักรซัมบาลาน่าจะตั้งอยู่ทางเหนือของ อินเดียแถบเทือกเขาหิมาลัย เหนือแม่น้ำสีดำ ซึ่งบริเวณดังกล่าวปัจจุบันคือเตอร์กีสถานตะวันออก อาณาจักรนี้ควรจะตั้งอยู่ “กลางทวีปเอเชีย ตรงใจกลางหรือหัวใจของตะวันออก”^{๔๖} คืออาณาจักรที่เป็นแกนกลางของโลกในแถบนี้ ทั้งกายภาพและจิตวิญญาณ ประชาชนที่ซัมบาลามีความอยู่เย็นเป็น สุข และปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทุกคนที่นั่นทุ่มเทให้กับการทำสมาธิภาวนา ส่วนหนทางที่จะไปสู่ซัม บาลานีอยู่นอกเหนือศาสนมรรคใดๆ ทั้งสิ้น หากบุคคลสามัญชนได้ไปที่นั่น สิ่งที่พวกเขาเห็นจะเป็น เพียงหุบเขานั้นแต่บรรดาทวยราษฎร์ในนี้อาณาจักรล้วนแล้วเป็นอริยบุคคลผู้มีจิตใจสูงทั้งสิ้น

จากหลักฐานที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า อาณาจักรซัมบาลา เป็นอาณาจักรที่ชาวทิเบตเชื่อว่ามียุ่จริง เป็น อาณาจักรที่รุ่งเรือง มีราชันย์ที่ปกครองด้วยทศพิธราชธรรม ประชากรอยู่ร่มเย็นเป็นสุข เป็น แหล่งกำเนิดของวัฒนธรรม ศิลปกรรม รัฐศาสตร์ และแบบแผนของนักรบที่แผ่อิทธิพลไปเกือบทั่ว เอเชีย และประชาชนในอาณาจักรซัมบาลานีต่างก็อยู่มรรคาแห่งพุทธธรรมทั้งสิ้น อีกทั้งยังมี นักวิชาการชาวตะวันตกกล่าว อาณาจักรซัมบาลาแห่งนี้อาจจะหายสาบสูญไปนานแล้ว แต่ในบาง กระแสก็กล่าวว่าเป็นเพียงเรื่องเล่าขานที่ไม่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์โลก แต่อย่างไรก็ตาม แม้ อาณาจักรซัมบาลามีอยู่หรือไม่อยู่ก็จริง แต่เซอเกียม ตรุงปะ เห็นว่าเราอาจเห็นได้ชัดถึงร่องรอยของ ความปรารถนาของมนุษย์อันฝักใฝ่การแนบอยู่ในสิ่งที่สูงและชีวิตอันดีงาม ซึ่งแสดงผ่านตำนานนี้ เซอ -

^{๔๕} Fabrice Midal, *Chogyam Trungpa, His life and Vision*, (Shambha Publication, Inc. Boston & London, 2004), p. 205.

^{๔๖} Fabrice Midal, *Chogyam Trungpa, His life and Vision*, p 208.

เกียม ตรงปะ กล่าวว่า ที่จริงแล้วในบรรดาครุฑิเบตหลายท่านมีประเพณีซึ่งถือว่า อาณาจักรซัมบาลา มิใช่สถานที่ซึ่งดำรงอยู่ภายนอก หากเป็นรากฐานของสภาวะการหยั่งรู้และการประจักษ์แจ้ง อันเป็น ศักยภาพที่ดำรงอยู่ภายในตัวมนุษย์ทุกคน จากทัศนะนี้เอง จึงไม่สำคัญว่าอาณาจักรซัมบาลาเป็นเรื่อง จริงหรือเท็จ หากควรที่เราจะแลเห็นคุณค่า และดำเนินตามอุดมคติของสังคมอริยะ^{๔๗} หลักการสำคัญ ที่เชอเกียม ตรงปะ ได้สอนเรื่องหลักการซัมบาลา คือการที่เป็นชาวพุทธที่ดั้นจำเป็นต้องเน้นในการ ฝึกสมาธิภาวนา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่เป็นจุดเด่นของศาสนาพุทธทุกนิกายที่เน้นเรื่องการฝึกสมาธิ เป็นอันดับแรกการฝึกปฏิบัติ ซัมบาลา นี้จะเน้นเรื่องการปฏิบัติสมาธิภาวนาเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ตรงเช่นเดียวกันกับโครงการศึกษาและปฏิบัติอื่นๆ อีกหลายโครงการของตรงปะ การปฏิบัตินี้จะช่วย ให้ผู้ปฏิบัติดำเนินชีวิตด้วย จิตที่ผ่องใสและได้ประจักษ์ว่าตนสามารถที่จะตัดทำลายความสับสน ขัดแย้งและความลังเลออกไปได้ ในระยะของการฝึกซัมบาลา ช่วงเวลากลางวันมีการฝึกสลับกับการ นั่งสมาธิมีการถามตอบกับอาจารย์หรือผู้ช่วย และมีการสนทนากันเป็นกลุ่ม มีพักรับประทานอาหาร กลางวันและอาหารว่างตอนบ่าย เพื่อให้ทุกคนปรับตัวให้คุ้นเคย ช่วงเย็นมีธรรมบรรยายเกี่ยวกับซัม บาลา ตามด้วยการถามตอบปัญหาโปรแกรมการฝึกปฏิบัติซัมบาลา จะมีการสร้างสถานการณ์ที่ทำให้ คนทุกคนสามารถสัมผัสกับหัวใจของตนเอง จนหลายคนเกิดความรู้สึกหวาดหวั่น เพราะนี้อาจเป็นครั้งแรกที่เขาได้สื่อสารกับตัวเองอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ผ่านมายาใดๆ

ดังนั้น บรรยาภาสการฝึกจะต้องอยู่ในวินัย และมีแบบแผน แต่ในขณะเดียวกันก็ปลอด โปร่งผ่อนคลาย การฝึกซัมบาลาจึงแผ่รังสีของความภาคภูมิใจและอ่อนโยนออกมา หากไม่มีความรู้สึกนี้ คงไม่มีใครมีความกล้าพอที่จะรับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีส่วนสำคัญยิ่งต่อ การแสดงหลักธรรมซัมบาลา จึงมีการประดับธงทิว มีการจัดดอกไม้ (แบบอโศกานะ) และใช้เครื่อง เรือนคัศสรอย่างดี เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างบรรยาภาส ผู้ที่เป็นนักเรียนจะรู้สึกได้ถึงการบ่ม- เพาะความภาคภูมิใจและองอาจในบรรยาภาสของสถานที่ที่ตนฝึกปฏิบัติอยู่

ขั้นแรกของการฝึกซัมบาลา แต่เดิมเรียกว่า “ปาฏิหาริย์อันสามัญ” “แต่ปัจจุบันเรียกว่า ศิลปะแห่งการเป็นมนุษย์” เป็นปฐมบทของหลักธรรม ศูนย์ซัมบาลาทุกแห่งจะจัดโปรแกรมนี้ขึ้นทุกปี ช่วงสัปดาห์แรกของการปฏิบัติสมาธิภาวนาอย่างเข้มข้น ผู้ฝึกจะค้นพบขณะจิตของความดิ่งามพื้นฐาน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับพื้นนิสัยและความคิดที่ตนเคยชินอยู่ ดังนั้น ช่วงแรกของการปฏิบัติ บำเพ็ญสมาธิภาวนาจะพบกับความขัดแย้งระหว่างความสดชื่นของความดิ่งามพื้นฐาน และความอึด อัดคับข้องของตัวตนที่ถูกขังอยู่ในรังดักแด่ เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมอบรมจิตจนก้าวหน้าขึ้นแล้วเปลือกที่แข็ง กระด้างของผู้ปฏิบัติธรรมก็จะเริ่มกะเทาะแตกออกเป็นชิ้นๆ จะเริ่มรู้สึกถึงการสำแดงออกอย่างแท้จริง บางทีก็อาจจะเป็นครั้งแรกในชีวิต การปฏิบัติซัมบาลานี้ เปิดสำหรับสาธารณชนครั้งแรกในฤดูใบไม้

^{๔๗} Ibid, p. 209.

ร่วงปี ๑๙๗๖ เป็นโปรแกรมฝึกสมาธิภาวนาในวันสุดสัปดาห์ หลังจากนั้นก็มีโปรแกรมอื่นๆ และตามมาได้ใช้ชื่อว่า Shambhla Training (การปฏิบัติซัมบาลา) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา^{๔๘} การปฏิบัติซัมบาลานี้เป็นการฝึกสติตั้งเอาศักยภาพที่ดำรงอยู่ภายในตัวมนุษย์ให้ออกมานัตตาซึ่งได้รับการบ่มเพาะขึ้นจากญาณทัศนะซัมบาลาเป็นสิ่งที่ตรงและเปิดกว้างยิ่ง ในขณะที่ภาวนาได้เจริญสติรับรู้ได้อย่างคมชัด แต่หลังจากนั้นก็ยังคงทิ้งเสื้อผ้ากองไว้กับพื้นได้โดยไม่มีใครว่า แต่การละวางตัวตนที่แท้จริงจะต้องมีความระมัดระวังตัวทุกด้านในทุกก้าวย่าง ล้วงลึกเข้าไปในทุกแง่ของชีวิต ผู้ฝึกซัมบาลาต้องเผยตนเองออกดังที่เป็นอยู่ในทุกสภาพการณ์ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนหลอมรวมอยู่ในญาณทัศนะนั้น ไม่ว่าจะทำล้างจาน รีดเสื้อผ้า ซื้อของในตลาด บริหารงานในบริษัท เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขายของ นั่งเก้าอี้ รินน้ำชา เลี้ยงเด็ก และอื่น และในท้ายที่สุดการปฏิบัติซัมบาลาเป็นการสร้างสังคมอริยะขึ้นมาซึ่งก็คือเป็นสังคมแห่งการหยั่งรู้และประจักษ์แจ้งนั่นเองศักยภาพที่ดำรงอยู่ภายในตัวมนุษย์ ได้แก่ ศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้บรรลุถึงการหยั่งรู้และประจักษ์แจ้ง

เชอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า กฎเกณฑ์ไปสู่ความเป็นนักรบและหลักเบื้องต้นของญาณทัศนะซัมบาลาก็คือการไม่กลัวความจริงในตนเอง ไม่ว่าเราจะเป็นใครก็ตาม ถึงที่สุดแล้ว คำจำกัดความหมายของความกล้าก็คือ “ไม่กลัวตัวเอง” ญาณทัศนะซัมบาลา สอนอย่างนั้น เบื้องหน้ามีปัญหาอันยิ่งใหญ่ของโลกที่เรากำลังเผชิญหน้าอยู่ เราอาจกลัวหาญและเมตตาได้ในขณะเดียวกัน ญาณทัศนะซัมบาลาคือสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับความเห็นแก่ตัวอย่างร้ายกาจ เราปรารถนาจะสร้างรังเล็กๆ ของตนขึ้น สร้างเปลือกขึ้นห่อหุ้มตัวเอง เพื่อที่เราจะได้อยู่เพียงลำพังอย่างปลอดภัยในนั้น แต่แท้จริงแล้วญาณทัศนะซัมบาลา เป็นได้มากกว่านั้น ต้องพยายามคิดให้กว้างไกลออกไปกว่าบ้านของเรา คือคิดให้ไกลออกไปกว่าไฟที่ลุกอยู่ในเตา ไกลกว่าการส่งลูกหลานไปเรียน หรือการที่เราตื่นนอนขึ้นมาทำงานในตอนเช้า ต้องพยายามคบคิดว่าเราจะสามารถช่วยโลกนี้ได้อย่างไรต้องตระหนักอยู่เสมอว่าจะต้องไม่ทอดทิ้งภารกิจของตนเอง ไม่อาจทำเป็นเพิกเฉยอยู่ได้ เพราะเหตุว่าโลกนี้ต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ในขณะที่มีภาระรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือโลกหลักคำสอนของซัมบาลาไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่จะปรับเปลี่ยนโลกให้เข้ากับทฤษฎีใดๆ รากแก้วของญาณทัศนะซัมบาลามีว่าในการจะสถาปนาสังคมอริยะสำหรับมนุษย์ จำเป็นต้องค้นพบว่าเรามีของจริงสิ่งแท้อยู่ในตัวบ้างซึ่งอาจสามารถมอบให้แก่โลก นั่นคือ ประสบการณ์ของเราทั้งหมด ความตั้งใจอย่างปราศจากอคติความดีงามอันเป็นฐานของการเกิดมาเป็นมนุษย์ รากฐานแห่งความดีงามในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยหนุนชีวิตของผู้อื่นไปสู่หนทางอันสูงได้นั่นคือความกล้าหาญในการที่จะใช้ชีวิตอย่างมีประโยชน์โดยการช่วยเหลือโลกได้เพราะแท้จริงแล้วญาณทัศนะซัมบาลาจะมุ่งผลานศักยภาพของเรา

^{๔๘} Fabrice Midal, *Chogyam Trungpa, His life and Vision*, p. 239.

เพื่อปลูกเราให้ตื่นขึ้นบนวิถีทางแห่งการตื่นรู้^{๔๙} และรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยสติสัมปชัญญะเพื่อหยั่งเห็นความบริสุทธิ์อันดั้งเดิมที่มีอยู่ในปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาญาณทัศนะอันประเสริฐ

สรูป เชอเกียม ตรุงปะได้กล่าวว่า หลักธรรมซัมบาลาไม่เคยให้เราละทิ้งโลกแห่งสมมุติสัจจะ(กุนชอป) เพื่อปรมัตตสัจจะ (คอนดัม) เพราะสัจจะธรรมทั้งสองด้านคือหนึ่งเดียวกัน คำสอนของเชอเกียม ตรุงปะจะสอดคล้องกับแนวคิดนี้เสมอ ตัวอย่างเช่นหนังสือเล่มแรกของท่าน ภาวนาคือชีวิตที่แสดงถึงการยืนยันอย่างเด็ดเดี่ยวว่าท่ามกลางความร้อนของพฤติกรรมธรรมดาสามัญสภาวะธรรมอาจเกิดขึ้นได้แสดงให้เห็นว่า การดำเนินชีวิตประจำวันนั้นคือการปฏิบัติธรรมนั่นเอง

๓.๕.๒ วิธีการสอนมูทราและมหามูทรา

วิธีการสอนมูทราและมหามูทรา (Mudra) แปลว่า การกำหนดรู้ในความว่าง คือการเข้าถึงหัวใจของวิปัสสนาโดยตรง^{๕๐} โดยมีเป้าหมายสำหรับผู้สนใจศิลปะการละคร ไม่ว่าจะเป็นการแสดง หรือดนตรี ในโครงการนี้ตรุงปะเป็นผู้สอนเองและพร้อมกันนั้นมีการฝึกปฏิบัติในระดับสูงโดยไม่อิงทฤษฎี มูทราหมายถึงการเข้าถึงหัวใจของวิปัสสนาโดยตรง ในช่วงปี ๑๙๗๕ ถึงปี ๑๙๙๕ ศิษย์ของตรุงปะพยายามจะทำความเข้าใจจารีตของพระพุทธศาสนา ซึ่งท่านได้เคยอธิบายไว้แล้วอย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกอย่างแล้ว แต่กลับไม่มีใครสนใจในการปฏิบัติมูทรา ต่อมาภายหลังจึงได้มากระจ่างใจในความลึกซึ้งของการปฏิบัตินี้และได้กลายเป็นแสงสว่างสำหรับพวกเขา มูทราคือการกำหนดรู้ในความว่าง ตรุงปะได้เล่าให้ศิษย์ฟังถึงการร่ายรำในพิธีเต้นหน้ากาก ซึ่งท่านได้เคยฝึกมาในทิเบต เนื่องจากเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของท่านที่วัดเซอร์มิง ท่านจึงทุ่มเทให้การฝึกการร่ายรำในพิธีเต้นหน้ากากอย่างครบถ้วนเป็นเวลาถึงสามเดือน เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวทุกอย่างของการร่ายรำซึ่งท่านเป็นผู้นำในการประกอบพิธีที่พระอารามเซอร์มิงซึ่งมีชื่อเสียงในเรื่องการร่ายรำประทักษิณเพื่อบูชาอิชฌูเทวดาจักรวาลท่านได้อธิบายไว้ใน Borm in Tibet ว่า ตามวินัยสงฆ์การร่ายรำทางโลกย์เป็นสิ่งต้องห้าม แต่การร่ายรำในพิธีทางพุทธศาสนาเป็นการกระทำทางจิตวิญญาณเพื่อการตื่นรู้ เราปั้นและวาดรูปพระพุทธเจ้าในปางต่างๆ กันเรียกว่า มูทรา ในภาษาสันสกฤต แต่ละปางมีความหมายต่างกัน ดังนั้นการร่ายรำของเราในแต่ละย่างก้าว แต่ละความเคลื่อนไหวของมือ แขน และศีรษะจึงเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายในตัวเอง และสื่อการแสดงนี้นำไปสู่การรู้แจ้ง ทั้งในตัวผู้ร่ายรำและผู้ชม เชอเกียม ตรุงปะเชื่อมั่นมนุษย์สามารถสร้างการละครจากพื้นฐานการแสดงสภาวะธรรมดังกล่าว การแสดงธรรมด้วยวิธีนี้สามารถทำให้คนบนเวทีและผู้เข้าชมข้างล่างเกิดความ

^{๔๙} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, ซัมบาลาหนทางอันศักดิ์สิทธิ์ของนักรบ, พจนา จันทรสันติ แปล, หน้า ๑๓.

^{๕๐} ฟาบริซ มิคัล, เขียน, ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบ้ำผู้ปรีชาญาณ, พินทุสาร ตูตตานนท์ แปล, หน้า ๒๖๓.

เปลี่ยนแปลงขึ้นภายในจิต ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของมูทราดังกล่าวในปี ค.ศ. ๑๙๗๒ เซอเกียม ตรุงปะจึงได้ก่อตั้งโครงการใหม่โดยใช้ชื่อว่า มูทรา โดยมีเป้าหมายสำหรับผู้สนใจศิลปะการละคร ไม่ว่าจะเป็นละครการแสดง หรือดนตรี ในโครงการนี้เซอเกียม ตรุงปะ เป็นผู้สอนและเป็นผู้เขียนบทพร้อมกับมีการปฏิบัติในระดับสูงโดยไม่อิงทฤษฎีใด ท่านเขียนบทละครไว้หลายเรื่อง อย่างเช่น อาณาจักรแห่งปรัชญา เป็นละครโศกนาฏกรรมเชิงปรัชญา มีเนื้อเรื่องอยู่ว่า มีประเทศหนึ่งปกครองแบบเบ็ดเสร็จโดยนักปราชญ์ระดับหวักะทิกลุ่มหนึ่งซึ่งมีอำนาจอยู่ในความปกครอง เนื่องจากเป็นผู้ค้นพบทฤษฎีทางปรัชญา แต่คนกลุ่มนี้กลับไม่สนใจนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศเลยเรื่องต่อมาคือ วัฏฏะแห่งเสียง เป็นชุดของการแสดงที่ดำเนินเรื่องโดยการใช้คำพูดและการเปล่งเสียงทั้งภาษาอังกฤษและสันสกฤต^{๕๑} วัฏฏะแห่งเสียงช่วยให้เกิดความจดจ่อในถ้อยคำโดยไม่มีการตีความในเชิงจิตวิทยาหรือความหมายของสิ่งที่ได้พูดออกไป เพียงแต่ทำให้เสียงของถ้อยคำนั้นก้องกังวานออกไปและเข้าไปสัมพันธ์กับพลังของมัน เซอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า “วัฏฏะแห่งเสียงนี้คืออุบายเพื่อเข้าสัมพันธ์กับพื้นที่ว่างซึ่งกระแสนเสียงของคุณอุบัติขึ้น”^{๕๒} กลุ่มละครที่เซอเกียม ตรุงปะ จัดตั้งขึ้นเล่นเรื่องวัฏฏะแห่งเสียงนี้ และได้เพิ่มเรื่องของการเคลื่อนไหวไปพร้อมกับการเปล่งเสียงด้วย ท่านเริ่มผูกพันใกล้ชิดกับคณะละครกลุ่มนี้และสอนการปฏิบัติหลายๆอย่าง โดยใช้หลักการของการมีสติในการฝึกสัมผัสรับรู้เพื่อการทำสำรวจสิ่งต่างๆ ในที่ว่าง สำหรับผู้ที่ทำงานกับท่านในสมัยนั้น

เซอเกียม ตรุงปะ เปรียบเหมือนดวงอาทิตย์ที่แผ่รังสีออกไปรอบทิศ ความสว่างไสวจากตัวท่านคือแรงบันดาลใจ ตัวอย่างเช่น ท่านจะอธิบายอย่างคมชัดถึงวิธีที่คนเราจะเข้าหาความเป็นจริง โดยผ่านการกระทำที่เรียบง่าย ดังเช่น การเข้าสัมพันธ์กับเศษไม้ชิ้นหนึ่ง วิธีการของท่านคือ เริ่มจากการสัมผัสวัตถุอย่างหนึ่งด้วยการมอง หรือเรียกว่า “การแผ่รังสีผ่านการมอง” จากนั้นด้วยเสียง ซึ่งเป็นรูปปรากฏอยู่ของความว่าง (และอยู่เหนือกระแสของเสียงที่เราคุ้นเคย) จากนั้นก็รับรู้ในกลิ่น ซึ่งเซอเกียม ตรุงปะบอกวามันเหมือนกับการแหวกว่ายอยู่ในที่ว่างอันทึบแน่น แล้วเข้าสู่การสัมพันธ์กับคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ และในที่สุดก็รับรู้ด้วยการสัมผัส ซึ่งท่านอธิบายว่าเป็นเหมือนกับการกระทำอันอิสระซึ่งเชื่อมโยงกับท่วงท่าอันปล่อยวาง(สามารถประคองวัตถุได้โดยไม่ต้องแตะมันจริงๆ) นี่คือการบวนการของอินทรีย์ที่มนุษย์กระทำกันโดยไม่รู้ตัว แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าต้องมีสติกับทุกขั้นตอนเหล่านั้น เซอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า ในการแสดง เราต้องเชื่อมโยงตัวเองกับความจริง ผมคิดว่าเป็นข้อเรียกร้องที่หนักหนาสาหัสเอากการ แต่ถ้าเรากำลังจะเป็นผู้แสดงความรู้แจ้งออกมาให้ปรากฏเราต้อง

^{๕๑} บทละครชุดนี้มีทั้งหมด ๕ บท แต่ละบทเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับปัญญพุทธวงศ์ ลงพิมพ์ในภาคผนวกของหนังสือเรื่อง *Timely Rain*, pp. 203 ff., ฟาบริซ มิตล์, เขียน, *ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบ้ำผู้ปรีชาญาณ*, พิมพ์สาร ติวตานนท์ แบล, หน้า ๒๗๙.

^{๕๒} Chogyam Trungpa, *Sound Cycles*, Unpublished, (February 19, 1973), p. 1. ,ฟาบริซ มิตล์, เขียน, *ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ ครูบ้ำผู้ปรีชาญาณ*, พิมพ์สาร ติวตานนท์ แบล, หน้า ๒๖๕.

ทำให้ได้ นั่นก็หมายความว่า ท่านชวนเชิญให้พวกลูกศิษย์ค้นหาวิถีทางของตัวเองเพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับความจริงอย่างจริงจัง ไม่สำคัญหรือกว่าผู้ร้ายจะร้ายราได้ฉ้อโกงหรือแสดงได้ดีเลิศเลอแค่ไหน แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเรียนรู้ที่จะสัมผัสกับสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง ซึ่งจำเป็นต้องกลับไปหาประสบการณ์ตรงกับโลก จะทำให้สมมติฐานที่เคยมีต่อความจริงเปลี่ยนไป เมื่อผ่านการฝึกแบบนี้แล้ว เซอเกียม ตรุงปะจะสามารถบอกได้ว่า ณ ขณะใดที่จิตคลี่คลายออกสู่ประสบการณ์ที่แท้จริง

คณะละครมูทราขึ้นอยู่กับอายุมาได้ประมาณสิบหรือสิบสองปี ต้องสลายตัวลงไปอย่างเป็นทางการเมื่อโครงการหลายอย่างในชุมชนชาวพุทธมีบทบาทมากกว่า และเป็นที่น่าสนใจว่าการฝึกมูทราค่อยๆ เลื่อนหายไปจากชุมชนจนเกือบหมดมาหลายปี แต่ ลี วอร์ลีย์ หนึ่งในนักแสดงมีอาชีพของคณะมูทราได้เริ่มนำเรื่องนี้มาใช้ในการสอนศิลปะการแสดงที่มหาวิทยาลัยนาโรปะตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นสถาบันนาโรปะอยู่ และบางคนในคณะมูทราก็ยังคงทำงานด้านนี้อย่างจริงจังที่ยุโรปช่วง ทศวรรษที่ ๑๙๙๐ เรื่องมูทราจึงเริ่มจุดประกายความสนใจขึ้นมาใหม่อีกครั้ง ในการสอนเรื่องมูทรา เซอเกียม ตรุงปะ จะให้ศิษย์ได้ฝึกหัดที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การเป็นนักแสดงที่ดีควรจะบ่มเพาะสภาวะการดำรงอยู่ของกายและใจให้สัมพันธ์กับสิ่งที่ว่าง ก็เพราะว่าที่ว่างคือฉากหลังของการแสดงและกิจกรรมทั้งปวง อีกทั้งยังเป็นหลักการที่สำคัญในการสอนซ็อกเซน คือการตระหนักรู้ในคุณค่าความหมายของความว่างตามแนวทางวัชรยาน

มามูทรา

มามูทรา (Mahamudra) เป็นภาษาสันสกฤต มาจากคำว่า มหา แปลว่า ใหญ่, ยิ่งใหญ่, มามูทรา คือสัญลักษณ์อันยิ่งใหญ่ ซึ่งอยู่เหนือถ้อยคำและเป็นสถิติของจักรวาล เป็นรูปแบบการปฏิบัติภาวนาแนวตันตระชั้นสูง^{๕๓} อีกอย่างหนึ่งคำว่า มามูทรา เป็นคำหนึ่งใช้ในพุทธทิเบต หมายถึงสิ่งเดียวกันกับจิตเดิม จิตพุทธะ นิพพานธรรมชาติเดิม หรือ ศูนยตา คือความว่าง อีกประการหนึ่งคำสอนเรื่อง มามูทรา นั้นเป็นคำสอนสูงสุดในพุทธศาสนา แบบวัชรยาน กล่าวถึงปรมาตมสภาวะ ซึ่งเป็นบทสรุปที่ท่านนาโรปะสอนแก่ศิษย์คือท่านมาร์ปะ เป็นใจความสำคัญของมามูทราที่ลัดตรง สามารถทำความเข้าใจได้ในเบื้องต้น เพื่อนำสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุซึ่งมามูทราต่อไป

เซอเกียม ตรุงปะยังได้อธิบายความหมายและภาวะของมามูทราไว้อีกหลายประเด็นดังนี้

๑) ในประสบการณ์แห่งมามูทราจะเป็นภาวะที่ใสกระจ่าง ความใสกระจ่างในบริบทนี้จะไม่ต้องการผู้ดูหรือผู้ให้คำแนะนำ หรือไม่ต้องการฉันทสมานใด ๆ ในระดับศูนยตายังต้องการกระบวนการนั้นอยู่ และทวิลักษณ์กลายเป็นปัญญาในประสบการณ์ของศูนยตา เซอเกียม ตรุงปะกล่าวว่าในศูนยตาจะมีแนวคิดเรื่องทวิภาวะของสังสาระและนิรวาณะ ยังคงมีความรับรู้ความลับของ

^{๕๓} เซอเกียม ตรุงปะ เขียน, เลือดทิเบต Born in Tibet, บุลยา แพล, หน้า ๔๒๘.

ความเป็นความน้อย แต่ในมหายาน ไม่มีทวิลักษณ์ของสังสาระและนิรวาณะอย่างสิ้นเชิง เชอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า ในประสบการณ์แห่งศูนยตา อัตตายังคงเป็นปัญญายู่ ส่วนในการบรรลุถึงมหายาน อัตตาก็ไม่เป็นปัญญายิ่งต่อไป แต่ความจำได้หมายรู้ระหว่างอัตตาและธาตุแห่งทวิลักษณ์อยู่ นั่นก็ยังเป็นปัญญายู่ นั่นเอง

๒) ในประสบการณ์แห่งมหายานนั้นเชอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า คำบัญญัติว่าทวิลักษณ์ ไม่สามารถนำมาใช้หรือไม่จำเป็นเลย ดังนั้น จึงมีคำที่นิยามศัพท์มหายานไว้ในคัมภีร์ที่สามารถอธิบายได้คือ คำว่า ไม่อุบัติ หรือ ไม่มีต้นกำเนิด และมีคำที่สามารถอธิบายคำว่า มหายานได้ก็คือการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันแห่งสติปัญญามากไปกว่าเกิดขึ้นด้วยกระบวนการที่ชักช้า หมายถึงความสับสน และการรู้แจ้งมีอยู่อย่างฉับพลันกล่าวคือ หยุดความสับสนก่อนและจากนั้นการรู้แจ้งก็เกิดขึ้นทันทีและทำให้ความสับสนนี้หมดจด ในมหายานนั้น ความสับสน และความรู้แจ้งเป็นสิ่งที่มาพร้อมกันและเกิดขึ้นพร้อมกัน

ในประสบการณ์แห่งมหายาน จะมีการถ่ายทอดคำสอนหรือการอภิเษก เมื่อได้เตรียมตัวทุกขั้นตอนแล้ว ในที่สุดคุณก็พร้อมที่จะให้กำเนิดโพธิจิต สิ่งที่คุณต้องทำต่อไป คือ ไปหาครูหรือครูที่จะอบรมสั่งสอน เพื่อให้ท่านชี้ทางของภาวะแห่งการตื่นขึ้นให้คุณเหมือนกับว่าท่านเป็นผู้ที่ครอบครองสมบัติของศิษย์เอาไว้ เหมือนกับใครสักคนเก็บของเจ้าของเอาไว้ แล้วของไปขอให้เขามอบคืนให้ คือตัวเรา ซึ่งเป็นเช่นนั้นจริงๆ เพียงแต่ว่าตัวเราต้องผ่านพิธีกรรมอะไรบางอย่าง เมื่อขอแล้ว ครูอาจารย์ก็จะแนะนำสั่งสอน นั่นคือสิ่งที่เรียกว่า “การถ่ายทอด” หรือ “อภิเษก” มหายาน คือสัญลักษณ์ที่อยู่เหนือถ้อยคำและเป็นที่สุดของจักรวาล เป็นรูปแบบการปฏิบัติภาวนาแนวตันตระขั้นสูงสุด^{๕๔} การถ่ายทอดคำสอนนี้ใช้กันเฉพาะในคำสอนสายวัชรยาน และพุทธฝ่ายโศกะเท่านั้น เป็นคำที่ใช้กันมากในนิกายฝ่ายทิเบตและนิกายเซ็น การถ่ายทอดไม่ได้หมายความว่า อาจารย์จะหยิบยื่นความรู้หรือการค้นพบของท่านให้ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลย กระทั่งพระพุทธเจ้าก็ทรงไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ แต่ประเด็นทั้งหมดอยู่ที่ว่าจะหยุดสังขมบุญกรรมทั้งหลาย แล้วพยายามละวางสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในใจให้หมดไปให้ได้และเพื่อหลีกเลี่ยงการสังขมกรรมใหม่ หลีกเลี่ยงการเพิ่มพลังให้อัตตา จำเป็นที่จะต้องขอคำแนะนำบางอย่างจากผู้อื่น เพื่อจะได้มีความรู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างถูกมอบให้ จะได้ไม่เห็นว่ามันเป็นสมบัติของตัวผู้อื่นนำมาคือให้ แต่เป็นสิ่งที่มีความหมายของคนคนนั้น เพราะเหตุนี้จึงต้องสำนึกในพระคุณของครูอาจารย์ และนั่นเป็นเกราะอันยิ่งใหญ่ที่ช่วยป้องกันผู้เรียนจากอัตตา เพราะผู้เรียนไม่ได้มองว่ามันเป็นสิ่งที่ค้นพบได้ภายในตัวผู้เรียนเอง แต่เป็นสิ่งที่คนอื่นมอบให้

ดังนั้น การถ่ายทอดคำสอนเป็นเพียงการเปิดใจของทั้งสองฝ่าย เปิดทุกสิ่งทุกอย่างออกจนหมดสิ้น เราเปิดใจอย่างสิ้นเชิงชนิดที่ว่าแม้จะเป็นเพียงการเปิดใจกันไม่กี่วินาที มันก็มีความหมาย

^{๕๔} เชอเกียม ตรุงปะ เขียน, เลือดทิเบต Boen in Tibet, บุลยา แบล, หน้า ๔๒๘.

อย่างยิ่งยวด นั่นไม่ได้หมายความว่าเราไม่ได้ไปถึงพระนิพพานแล้ว แต่เราได้เห็นประพิมพ์ประพายของสิ่งที่เป็นสัจธรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นหรือหน้าตระหนกตกใจ ไม่จำเป็นต้องเป็นประสบการณ์ที่มีผลต่อความรู้สึกมากนัก มันเป็นเพียงแค่การเปิดออก เป็นการแสวงหาประกายหนึ่งแค่นั้นเอง แม้เราจะอ่านเจอในตำราต่างๆ ที่ได้บรรยายถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยคำศัพท์และชื่อเรียกต่าง ๆ นานาไม่ว่าจะเป็น บรมสุข หรือ มหามุทรา หรือ ภาวะที่ตื่นขึ้นของจิต หรือ "การตรัสรู้อย่างฉับพลัน" ก็ตาม แต่ถึงกระนั้นตัวประสบการณ์อันแท้จริงนั้นก็แสนจะเรียบง่ายสามัญและตรงย้งนั้กมันเป็นเพียงการพบกันของใจสองดวง สองใจกลายเป็นหนึ่งเดียว คำสอนมหามุทราที่มีโคลกคำสอนมหามุทราของติโลปะ เป็น คำสอนที่ถ่ายทอดแบบปากเปล่าของท่านมหาคุรุ มหาสิทธิติโลปะ ที่มอบให้แก่ภิกษุพรตและสิทธิทานโรปะ ณ ริมฝั่งแม่น้ำคงคา หลังจากท่านสำเร็จการบำเพ็ญตบะ ๑๒ ประการ คำสอนนี้อยู่ในคัมภีร์สาธารณะทางพุทธศาสนาตันตระหรือวัชรยาน นิกายกาจูหรือกาญู ในทิเบต ท่านติโลปะเป็นมหาคุรุที่มีชื่อเสียงมากในพุทธศาสนามหายานทางธิเบตในขณะนั้น^{๕๕}

สรุป การสอนมหามุทราจะทำให้ผู้ฝึกเปลี่ยนมุมมองต่อประสบการณ์ของตน ตามปกติเราจะคอยใส่ใจกับพื้นที่ว่าง ความสนใจทั้งหมดจะไปจดจ่ออยู่กับสิ่งของหรือบุคคลที่เรากำลังสัมพันธ์อยู่ด้วยจากประสบการณ์เรื่องการฝึกมหามุทราตรงปะได้เน้นเป็นพิเศษสำหรับการฝึกมหามุทราไม่ได้เป็นเพียงสนามฝึกสำหรับศิษย์ แต่เป็นความรู้สึกที่ศิษย์มีต่อท่านรินโปเชด้วย และท่านยังสามารถสร้างความรู้ที่อดัดกดันในบรรยากาศรอบๆ ตัวท่านหรือจะเป็นความรู้สึกที่เปิดโล่งไพศาลไร้ขอบเขตก็ได้ ความสำคัญของการฝึกมหามุทราที่เหมือนกับฝึกอื่นๆ ที่ท่านได้คิดขึ้นมาหรือเน้นย้ำหรือเหมือนกับการได้อยู่ร่วมกับท่านนั้นคือ การเรียนรู้ที่จะสร้างสภาวะพื้นฐานของการดำรงอยู่โดยไม่อิงอาศัยอยู่กับสิ่งใด ตรงปะมักจะสร้างสถานการณ์ให้น่าอดัดมากกว่าทำให้รู้สึกสบาย

๓.๕.๓ วิธีการสอนซ็อกเชน

คำว่า ซ็อกเชน (Dzogchen) เป็นภาษาทิเบต แปลมาจากสันสกฤตว่า มหาอติ เป็นการปฏิบัติธรรมขั้นสูงสุดหรือการบรรลุภาวะเดิมแท้อันสมบูรณ์ เป็นการปฏิบัติธรรมขั้นสูงสุดของวัชรยานเป็นมรรควิธีที่ทำให้สามารถบรรลุเป็นพระพุทธเจ้าได้ในชาติเดียว ซ็อกเชนเป็นเนื้อหาสำคัญของมรรคสายนี้คือลักษณะการสอนที่พิเศษที่สุดของท่าน แม้ว่าท่านจะชอบเรียกสิ่งนี้ว่าเป็นความสามัญที่แท้จริง เพราะว่าเป็นธรรมชาตินิเวศน์แบบซ็อกเชน ตรงปะได้อธิบายว่าการปฏิบัติขั้นมหาอติเหมือนการยืนอยู่บนยอดเขาและมองออกไป เราจะถูกตรึงด้วยทิวทัศน์ที่กว้างขวางรอบทิศทาง และจากมุมมองนี้เราจะเห็นมรรคาลอดทั้งสาย เมื่อสอนทีนยาน ตรงปะจะให้ฝึกสมาธิแบบสมถวิปัสสนา

^{๕๕} โคลกคำสอน มหามุทรา ของติโลปะ, เขมานันทะ แปล, พิมพ์ครั้งแรก, (กรุงเทพมหานคร : หจก. ธนาพรินตัง, ๒๕๕๕), หน้า ๙.

เพื่อให้หายรู้ในความว่างจากการตามลมหายใจ หลักจากที่เราหายใจออกจนหมดลม เราจะสลายหายไปและตามมาด้วยความรู้สึกหวาดหวั่นพริ้งพริ้วชั่วขณะ จากนั้นเราก็สร้างโลกของความยึดมั่นถือมั่นขึ้นมาใหม่ ตรงปะได้กระตุ้นให้ศิษย์สลายตนเองในช่องว่างเล็กๆ นี้ เป็นรอยแยกเล็กๆ ในความต่อเนื่องของภาวะการดำรงอยู่ นักปฏิบัติที่ละทิ้งทิวทัศน์ของตนจะละเลิกทำร้ายผู้อื่น

ในการสอนมหายาน ตรงปะจะให้ศิษย์ฝึกท่องเล่น ควบคู่กับการถือสีกขาของท่านอติสะ^{๕๖} การฝึกท่องเล่นเริ่มต้นด้วยการเจริญเมตตาอย่างไม่มีประมาณที่ผุดขึ้นมาอย่างฉับพลัน หลังจากนั้นก็ตามดูลมหายใจเข้า ลมหายใจออก โดยละวางความยึดถือใดๆ ส่วนสีกขาบทของอติสะอุบัติขึ้นภายในจิตของท่าน ประหนึ่งมีฉาที่ผุดขึ้นจากวาริ และเปิดหัวใจออกอย่างฉับพลัน

ในการสอนวัชรยาน ตรงปะได้เน้นความสำคัญไปที่วัชรยานที่จะนำเราไปสู่มรรคาที่สามารถเชื่อมโยงตัวเราเข้ากับปาฏิหาริย์ของความเปิดออกสู่ความเว้งว่างไพศาลอันปราศจากขอบเขตของซ็อกเซน มันคือการสัมผัสถึงความเว้งว่างที่ดำรงอยู่ในประสบการณ์ทั้งปวง กล่าวได้ว่าตรงปะมีความโดดเด่นตรงที่ท่านได้สอนญาณทัศนะขั้นสูงสุดของซ็อกเซน ในขณะที่ก่อนหน้านี้ตรงปะยังให้ความสำคัญของการเริ่มมรรคปฏิบัติตามแนวทางของหินยานเพราะตรงปะได้เล็งเห็นความสำคัญของหินยานด้วยการฝึกสมาธิภาวนาตามหลักปฏิบัติที่ทรหดอดทน และชื่อตรงตามแนวทางของนิกายหินยาน^{๕๗} พระพุทธศาสนานี้มีหลายนิกาย ผู้นับถือและปฏิบัติตามแนวทางนิกายหินยานอาจกล่าวว่าพวกเขาได้รับคำตอบเพราะได้ความรู้จริง ส่วนผู้ที่นับถือและปฏิบัติตามมหายานอาจกล่าวว่าพระโพธิสัตว์เป็นบุคคลที่ดีที่สุดในโลกนี้ แต่สำหรับผู้ที่ไม่นับถือและปฏิบัติตามตันตระ (วัชรยาน) อาจกล่าวว่าเป็นบุคคลที่น่าอัศจรรย์ที่สุดเป็นโยคีบุคคลที่ทรงอำนาจและประหลาด เป็นบุคคลที่ใครไม่สามารถเอาชนะได้ เป็นผู้บรรลุสิทธิและพลังอำนาจอันลึกซึ้งทั้งปวงที่ได้ฝึกมหาสติในระดับที่เข้าถึงแก่นแท้จะสามารถมองเห็นโลกในความเปลือยเปล่ามากไปกว่าที่มองเห็นแค่ผิวหนัง หรือเนื้อหนังหรือกระดูก ในยานระดับต่ำ ผู้คนจะพัฒนาวิและคำพูดมากมายเพื่อทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีขึ้น เพราะมีสิ่งมากมายที่ต้องพูดถึง เช่น ความเมตตากรุณา ศูนยตา หรือปัญญา แต่ในความจริงแล้ว เป็น

^{๕๖} อติสะ ถือกำเนิดในราวปี ๙๘๒ ในครอบครัวขุนนางที่เมืองวิกรมปุระ แคว้นเบงกอลตะวันออก ท่านเลือกที่จะใช้ชีวิตทางธรรมตั้งแต่วัยหนุ่ม หลังจากที่เป็นโยคีได้สิบสองปี ท่านก็ได้ตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ และรับตำแหน่งสำคัญในมหาวิทยาลัยนาลันทา โอดันตะบุรี และที่สำคัญที่สุดคือที่วิกรมศีลซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์สามแห่งที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย ในปี ๑๐๔๒ ท่านอติสะรับนิมนต์ไปยังธิเบต ซึ่งท่านได้อยู่ที่นั่นจนมรณภาพ ในปี ๑๐๕๔ ที่ธิเบตนี้เองที่ท่านได้เขียน A Lamp for the Path to Enlightenment โพธิปฎิบัติเป็นงานเขียนสั้นๆ แค่หกสิบบรรทัด แต่มีอิทธิพลอย่างสูง โดยถูกนำมาศึกษาและกล่าวถึงจากทุกนิกายในธิเบต ในหนังสือเล่มนั้นท่านอติสะได้กล่าวสรรเสริญปณิธานของโพธิสัตว์และความสำคัญของการตระหนักรู้ในสุญญตา., ฟาปริช มิติล เขียน, **ชีวิตและญาณทัศนะของตรงปะ ครุบาผู้ปรีชาญาณ**, พิมพ์สาร ดิฐดามันท์ แบล, หน้า ๒๑๐.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๙.

ทางที่ปราศจากความจริงของชีวิต จริงๆ แล้ว มหาอติเป็นธรรมชาติที่อบอุ่น เปิดกว้าง แหว่งตลอดซึ่งความจริง ทุกสิ่งทุกอย่างมีในหลักมหาอตินี้ ผู้ที่ได้เรียนการปฏิบัติในสายธรรมนิภาภาควิ ที่ เชอเกียม ตรุงปะได้สอนวิธีการปฏิบัติซ็อกเซนนี้ เมื่อได้ฝึกฝนจะสำเร็จแล้วจะเป็นผู้มีจิตใจที่มั่นคงและมีเมตตาจิตอย่างหาที่สุดไม่ได้สำหรับแนวการสอนเพื่อให้เข้าใจซ็อกเซน เชอเกียม ตรุงปะจะสร้างสถานการณ์อันตึงเครียด ซึ่งเป็นการสอนพิเศษต่อศิษย์ในระดับมูทรา ท่านสามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกอึดอัดกดดันในบรรยากาศรอบๆ ตัวท่าน หรือจะเป็นความรู้สึกเปิดโล่งไพศาลไร้ขอบเขตก็ได้ ความสำคัญของการฝึกมูทราก็เหมือนกับการฝึกอื่นๆ ที่ท่านคิดขึ้นมาหรือเน้นย้ำหรือเหมือนกับการได้อยู่ร่วมกับท่าน นั่นคือการเรียนรู้ที่จะสร้างสภาวะพื้นฐานของการดำรงอยู่โดยไม่อิงอาศัยอยู่กับสิ่งใด เชอเกียม ตรุงปะมักจะสร้างสถานการณ์ให้น่าอึดอัดมากกว่าทำให้รู้สึกสบาย เมื่อสร้างสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นแล้วท่านจะสอนในระดับซ็อกเซน เชอเกียม ตรุงปะ ชี้ให้เห็นว่า แบบฝึกหัดสร้างสภาวะตึงเครียดที่ท่านสอนนั้นไม่ได้มาจากการคิดค้นของท่านเอง หากความจริงมาจากหลักการของซ็อกเซน แม้ว่าท่านจะไม่ค่อยได้พูดในแง่นี้นักนัก แต่ให้ลูกศิษย์ฝึกตามคำสอนอย่างเดียว ท่านก็ได้อธิบายอยู่หลายครั้งว่า แบบฝึกหัดเหล่านี้เข้ากันได้ดีกับจารีตปฏิบัติในสายนี้ แบบฝึกหัดหลายอย่างมาจากการปฏิบัติมหาอติโยคะเรียกว่าประทีปทั้งสี่ ความจริงหลักปฏิบัติมหาอติจะไม่พูดถึงความว่าง แต่จะกล่าวถึงลมหรือวาโยธาตุ แม้ว่าหลักนี้จะไม่พูดถึงความว่าง แต่ก็ได้พูดถึงความว่างในระดับที่เป็นอยู่โดยตัวของมันเองในบรรดาอาจารย์สายทิเบต เชอเกียม ตรุงปะ มักจะสอนซ็อกเซน^{๕๘} ซึ่งเป็นขั้นปฏิบัติที่สูงกว่ามหาอติ ในขณะเดียวกันก็เน้นว่าการปฏิบัติทั้งสองต่างก็อยู่คู่กันและกัน การสัมพันธ์กับความว่างซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับซ็อกเซน จะต้องผ่านแบบฝึกหัดสามประการของการฝึกมูทราชุดแรกหลังจากนั้นตรุงปะจะสอนสัญลักษณ์บางอย่างในมหาอติ ซึ่งเป็นการสอนการเคลื่อนไหวในขั้นที่สูงขึ้นได้อีก การฝึกระดับนี้มาจากการร่ายรำของहरुกะ ซึ่งเป็นการร่ายรำของเทพฝ่ายชายในนิภายวัชรยาน เชอเกียม ตรุงปะ กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกหัดที่ท่านให้ทำน้อยมาก แต่จะเน้นเรื่องการปฏิบัติและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติได้รับประสบการณ์ดีๆ อันปราศจากบัญญัติใดๆ ท่านจะสอนถึง “การเป็น” อันเรียบง่ายและหมดจดครั้งแล้วครั้งเล่า และครูจะมีความสัมพันธ์กันเช่นกันการร่ายรำศิลปะการป้องกันตัว คุณอาจจะจับตัวอย่าง สาส์ถ้าคุณตึงเครียดจนเกินไป แต่คุณก็จะได้รับสารทางกายภาพมากมาย สารนั้นไม่ใช่ทางปากหรือสติปัญญา มันเหมือนกับการสาธิตที่น่าโต้ะและเก๋อื้มาวางไว้พร้อมกัน คำสอนออกมาจากรูปแบบของโลก รูปแบบของโลกที่เป็นจริง คำสอนประกอบด้วยสี่สันและรูปแบบและเสียงมากไปกว่าคำพูดหรือแนวคิด

^{๕๘} Carolyn Rose Gimian, *The collected works of Chogyam Trungpa Volume Four*, p. 132.

สรุป เชอก็ียม ตรงปะ กล่าวว่าเมื่อปฏิบัติตามซ็อกเซนซึ่งเป็นที่สุดของยานแล้ว ก็จะบรรลุถึงความเจริญด้านจิตใจคือ ขั้นแรก เป็นการเข้าใจธรรม ซึ่งเป็นความจริงแท้ ทุกสิ่งทุกอย่างจะปรากฏเป็นของจริง ขึ้นต่อมาเรียกว่า ประสบการณ์ชั่วคราว ขึ้นต่อมาเรียกว่า สติปัญญา หรือ วิปัสสนา ซึ่งจะเป็นจุดที่ผู้ปฏิบัติได้บรรลุถึงทัศนญาณที่แท้จริง ขั้นสุดท้ายเรียกว่า ธรรมาภรณ์ ธรรมาคือความเป็นเช่นนั้นแห่งธรรมะที่ประกอบด้วยทั้งสังสารวัฏและนิรวาณ ดังนั้นผู้บรรลุถึงขั้นนี้จะมีการทอห่มไปด้วยทุกสิ่งทุกอย่าง ตัวผู้บรรลุถึงไม่ปรารถนาจะไปนิพพานมากกว่าสังสารวัฏ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะยกเลิกไปสู่การบรรลุธรรม

๓.๕.๔ วิธีการสอนทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ

คำสอนสอนทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณเป็นคำสอนแรกของเชอก็ียม ตรงปะในทวีปอเมริกา ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๗๐ และ ๑๙๗๑ เป็นคำสอนและเป็นหนังสือที่ไร้กาลเวลาเพราะคงการสื่อสารบางสิ่งบางอย่างกับผู้คนทุกยุคทุกสมัย ทุกวิถีวัฒนธรรม และทุกที่ที่ไป ธรรมะในคำสอนทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณเต็มเปี่ยมไปด้วยความบริสุทธิ์และมีพลังที่จะปกกลอกคุณค่าและรูปแบบทางวัฒนธรรมของพุทธศาสนาที่แปลกแยกและไม่มีความเป็นเอกไปจนไม่เหลือ คำสอนทั้งหมดที่แสดงถึงอริยมรรคแห่งการรู้แจ้ง พุทธธรรมอันแสดงถึง “ความตื่น” บนหนทางอย่างแท้จริง หนทางอันจะนำเราไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นอิสระและรื่นรมย์ ในกาลเทศะแห่งปัจจุบันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน “โลกสมัยใหม่” ที่เรากำลังมีชีวิตอยู่^{๕๙} คำว่า วัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ เป็นคำแปลภาษาอังกฤษว่า “Spiritual Materialism” ซึ่งเชอก็ียม ตรงปะ ใช้คำนี้อธิบายธรรมะของท่านในลักษณะที่หมายถึง การหลอกตัวเองเป็นปัญหาที่ไม่หมดไปตราบใดที่เรายังก้าวเดินอยู่บนเส้นทางแห่งจิตวิญญาณ อุตตาจะพยายามเป็นผู้สำเร็จทางจิตวิญญาณอยู่เสมอ โดยคิดไปว่าตนเองกำลังมีพัฒนาการทางจิตวิญญาณอย่างสูงส่ง แต่ที่จริงกำลังเสริมสร้างอึดตามานเทคนิคทางจิตวิญญาณที่ซับซ้อนหรือการเริ่มตีค่า ประเมินค่าว่าควรหรือไม่ควรหรือไม่สมควรทำสิ่งนี้หรือสิ่งนั้นเป็นการผูกปฏิบัติหรือความรู้ของเราเข้ากับการแบ่งแยกประเภท ข้างหนึ่งพาดฟันอีกข้างหนึ่ง เมื่อท่านตีพิมพ์คำสอนเรื่องนี้ได้ตั้งชื่อหนังสือว่า “ทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ(Cutting Through Spiritual Materialism)” เป็นหนังสือเรื่องที่มีความโดดเด่นและความน่าสนใจอยู่ตรงที่ยั่วเย้าเหล่าสาวกชนทั้งหลายจนสะอึกและหน้าชา ด้วยถ้อยคำที่มากกระแทก กะเทาะ ลอกล่อน จนเผยให้เห็นถึงความดัดจริตที่มีอยู่ในตัว “ผู้มีศีลมีธรรม” หรือ “ผู้รู้ดีทางธรรม” โดยคำบรรยายทั้งหมดเกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกาในยุคบุปผาชนยามที่จิตวิญญาณแห่งการแสวงหากำลังเบิกบานช่วงปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ถึง ค.ศ. ๑๙๗๑

^{๕๙} เรจินัลด์ เรย์ เขียน, ทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ “Cutting Through Spiritual Materialism”, วิจักขณ์ พานิช แปล, (กรุงเทพมหานคร : หจก. สามดาว, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑.

เซอเกียม ตรุงปะ ได้กล่าวว่ามื่ออุปไมยอันหนึ่งในพุทธศาสนาทิเบตได้อธิบายถึงการทำงานของอตตาไว้อย่างน่าสนใจ และมีอุปมาอุปไมยนี้มีชื่อว่า “ท้าวทั้งสามแห่งวัตถุนิยม” ท้าวทั้งสามแห่งวัตถุนิยม (Three Lords of Materialism) อันประกอบด้วย “ท้าวแห่งรูป” “ท้าวแห่งถ้อยคำ” และ “ท้าวแห่งจิตใจ” ทั้งสามนี้ได้ถูกนำมาสอนให้ศิษย์ชาวตะวันตกได้เข้าใจในเรื่องของการทำงานของอตตาเซอเกียม ตรุงปะ ได้นำเสนอเรื่องวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณไว้ ๓ ประเด็นที่เรียกว่า ท้าวทั้งสามแห่งวัตถุนิยม (Three Lords of Materialism) ในหนังสือเรื่องวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ คือ

๑) ท้าวแห่งรูป (Lord of Form) ท้าวแห่งรูปไม่ได้แสดงถึงสถานการณ์ชีวิตอันรุ่มรวยเชิงกายภาพและปลอดภัยไร้อันตรายที่เราสร้างขึ้นเสียทีเดียว แต่มันเกี่ยวข้องกับความหมกมุ่นของจิตวิปลาสที่พยายามผลักดันให้เราสร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาเพื่อควบคุมความเป็นไปตามธรรมชาติ มันเป็นความทะยานอยากของอตตาที่ต้องการจะปกป้องให้ความมั่นคงแก่ตัวมันเองและหลบเลี่ยงสิ่งรบกวนใจทั้งหลายทั้งปวง ดังนั้น มนุษย์จึงติดอยู่กับความสุขและความเป็นเจ้าของ และกลัวความเปลี่ยนแปลง หรือไม่ก็บังคับให้เกิดความเปลี่ยนแปลง พยายามเนรมิตรังหรือสนามเด็กเล่นของตัวเองขึ้นมา

๒) ท้าวแห่งถ้อยคำ (Lord of Speech) เกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาในการสัมพันธ์กับโลก เรานำเอาชุดคำจำแนกประเภทมาใช้เสมือนด้ามจับเพื่อจัดการกับปรากฏการณ์ทั้งหลาย มนุษย์เราพัฒนาผลิตภัณฑ์ปรุงแต่งจนสมบูรณ์ที่สุด จนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “อุดมการณ์” อันเป็นระบบวิธีคิดต่างๆ ที่ใช้หาเหตุผลอธิบาย และให้ความเข้าใจแก่ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชาตินิยม คอมมิวนิสต์ เอ็กซิส-เทนเชียลลิสม์ คริสต์ศาสนา พุทธศาสนา ทั้งหมดนี้ต่างก็ให้อัตลักษณ์ กฎเกณฑ์ในการกระทำและการตีความว่าทำไมและอย่างไรสิ่งต่างๆ จึงเกิดขึ้นในแบบนี้และแบบนั้น เซอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่าการใช้สติปัญญาไม่ได้เป็นท้าวแห่งถ้อยคำในตัวมันเอง ท้าวแห่งถ้อยคำเกี่ยวข้องกับแนวโน้มของอตตา ซึ่งมักตีความสิ่งใดก็ตามที่เข้ามาคุกคามหรือสร้างขุ่นเคืองใจไปในทางที่จะทำให้การคุกคามนั้นถูกหักล้างจนเป็นกลางๆ หรือไม่ก็แปรเปลี่ยนมันไปสู่บางสิ่งบางอย่าง “ในทางบวก” จากมุมของอตตา ท้าวแห่งถ้อยคำเกี่ยวข้องกับการใช้หลักการสิ่งต่างๆ เป็นม่านกรองเพื่อปกป้องตัวเราจากการรับรู้โลกอย่างตรงไปตรงมาที่เป็นจริง หลักการเหล่านี้ถูกนำมาใช้อย่างจริงจังเกินไป ในฐานะเครื่องมือที่จะทำให้โลกของเราและตัวของเราแข็งแกร่งขึ้น หากโลกของสิ่งที่มีชื่อเรียกทั้งหลายตั้งอยู่ เมื่อนั้น “ตัวฉัน” ในฐานะสิ่งที่มีชื่อเรียกก็ตั้งอยู่เช่นเดียวกัน มนุษย์ไม่ปรารถนาจะเผื่อที่ทางไว้ให้ความล้มเหลว ความไม่แน่นอนหรือความสับสนใดๆ ที่อาจเข้ามาคุกคามโลกที่มนุษย์สร้างขึ้น^{๖๐} ท้าวแห่งถ้อยคำนี้จะต้องใช้สติปัญญาในการพิจารณาองโลกให้เป็นไปในอย่างที่มีมันเป็นไม่ใช่มองโลกแบบในสิ่งที่เราอยากให้เป็น

^{๖๐} เซอเกียม ตรุงปะ เขียน, ทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ “Cutting Through Spiritual Materialism”, วิจักขณ์ พานิช แปล, หน้า ๖.

๓) ท้าวแห่งจิต (Lord of Mind) เกี่ยวข้องกับความพยายามของจิตที่จะดำรงรักษาจิตสำนึกของตัวเอง ท้าวแห่งจิตใจเข้าครอบงำเมื่อเราใช้การฝึกปฏิบัติทางจิตหรือจิตวิญญาณเป็นหนทางในการรักษาความระแวงตระวังเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเสพติด โยคะ บทสวดมนต์ สมาธิ ต่างก็สามารถถูกนำมาใช้ในหนทางเยี่ยงนี้ได้ทั้งสิ้น เซอเกียม ตรุงปะ มองว่าอตตาสถาสามารถบิดเบือนทุกสิ่งทุกอย่างมาได้ ไม่เว้นแม้แต่คำสอนทางจิตวิญญาณ ยกตัวอย่างเช่น หากใครที่ได้เรียนรู้เทคนิคการภาวนาที่เป็นประโยชน์ ทศนคตอย่างแรกของอตตาก็คือการมองมันในฐานะเป็นสิ่งที่น่าหลงใหล สองคือการตรวจสอบมัน และท้ายที่สุดเมื่ออตตาส่งข้อโต้แย้งและไม่สามารถซึมซับอะไรได้อีก สิ่งเดียวที่อตตาททำได้ก็คือการลอกเลียน ดังนั้น อตตาก็พยายามตรวจสอบลอกเลียนการปฏิบัติภาวนา รวมทั้งวิถีชีวิตของการภาวนาอีกด้วย ดังนั้นเมื่อรู้กลวิธีและคำตอบของเกมทางจิตวิญญาณเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เรายังคงพยายามลอกเลียนคุณค่าทางจิตวิญญาณไปด้วยเลย เพราะคุณค่าทางจิตวิญญาณอันจริงแท้จะเกินขึ้นได้ ต้องอาศัยการสิ้นไปของอตตาดโดยสิ้นเชิงแต่เอาเข้าจริงๆ นั่นคือสิ่งสุดท้ายที่มนุษย์อยากทำเลยก็ว่าได้ ทว่าเราไม่มีทางบรรลุถึงสิ่งที่ตัวเราพยายามลอกเลียนได้ ตัวเราอาจทำได้แค่พบกับพื้นที่บางบริเวณภายในขอบเขตของอตตาดที่ดูเหมือนจะเป็นสิ่งเดียวกัน^{๖๑} อตตาดจะแปรเปลี่ยนทุกอย่างไปเสริมสร้างสุขภาวะและคุณลักษณะนั้นที่ซ่อนอยู่ภายในตัวอตตาด อตตาดจะรู้สึกได้ถึงความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ และความตื่นตันที่ได้สร้างแบบแผนทางจิตวิญญาณเยี่ยงนั้นขึ้นมา และในที่สุดอตตาดก็สามารถสร้างความสำเร็จที่จับต้องได้อันถือเป็นการยืนยันความเป็นตัวเองของตัวเองของมัน^{๖๒}

เซอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่าแนวทางที่นำเสนอใน ทะलगवतुनियमทางจิตวิญญาณ(Cutting Through Spiritual Materialism) นั้นถือว่าเป็นพุทธธรรมคำสอนแบบดั้งเดิมแต่ไม่ใช่โดยนัยที่เป็นทางการแต่ก็เป็นโดยนัยที่แสดงถึงหัวใจหลักสำคัญของอริยมรรค เซอเกียม ตรุงปะ ชี้ให้เห็นว่าเส้นทางแห่งจิตวิญญาณนั้นเต็มไปด้วยทางแยก ทางเปี่ยง กับดัก และหลุมพรางมากมายที่สามารถนำเราไปสู่รูปแบบทางจิตวิญญาณที่ผิดเพี้ยนของการเอาอตตาดเป็นศูนย์กลาง เราสามารถหลอกตัวเองโดยคิดไปว่าตนกำลังมีพัฒนาการทางจิตวิญญาณอย่างสูงส่ง ทั้งที่จริงๆ แล้วเราก็กแค่กำลังเสริมสร้างอตตาดผ่านเทคนิคทางจิตวิญญาณที่ซับซ้อน ความบิดเบือนพื้นฐานในแบบนี้เองที่เราเรียกว่า “วัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ” ในวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนา เส้นทางแห่งจิตวิญญาณคือกระบวนการตัดผ่านความสับสนและลอกเปลือกที่หุ้มห่อภาวะตื่นรู้ของใจเรามาก เมื่อภาวะตื่นรู้ถูกอัดแน่นไปด้วยตัวตนและความหวาดระแวงใน ฐานะลูกสมุน มันจะส่งผลต่อสัจจะญาณการดำรงอยู่พื้นฐานของเราทั้งหมด

^{๖๑} พนารัตน์ จันทรสิทธิวะ, “การศึกษาวิเคราะห์การตีความหลักพุทธธรรมของ เซอเกียม ตรุงปะ”, หน้า ๑๖๒.

^{๖๒} เซอเกียม ตรุงปะ, ทะलगवतुनियมทางจิตวิญญาณ, “Cutting Through Spiritual-Materialism”, หน้า ๗.

ดังนั้นคุณค่าทางจิตวิญญาณจึงไม่ใช่เรื่องของ การสร้างภาวะตื่นรู้ขึ้นมาใหม่ ทว่าเป็นแค่การเผาไหม้ ความสับสนที่กั้นขวางมันออกไป ซึ่งในระหว่างกระบวนการเผาไหม้เอาความสับสนที่กั้นขวางมันออกไป นี่เองที่เราจะพบได้กับความรู้แจ้ง

ดังนั้นผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้อาจจะรู้สึกравกับโดนไม้ท่อนใหญ่ฟาดหัวเข้าอย่างจัง เพราะ เนื้อหาที่น่าประเด็นทำทลายความเชื่อเรื่อง “ศาสนา” และเปลี่ยนมุมมองต่อคำว่า “ธรรมะ” ไปโดยสิ้นเชิง เช่นการปฏิบัติธรรมไม่ใช่หนทางสู่การพ้นทุกข์หรือสร้างสุข แต่คือการยอมรับและเผชิญทุกข์ สุขที่เป็น ฝ่ายธรรมะไม่ใช่การตัดสินใจดี ถูกผิด การกำจัดด้านมืดให้สิ้นซาก หรือการแบ่งแยกฝ่าย ธรรมะจากฝ่ายอธรรม ไม่ใช่การพิพากษาว่าอตตเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายที่ต้องกำจัด แต่ต้องรู้ทันและเข้าใจมัน อย่างทะลุปรุโปร่ง จนอตตอาจมีอำนาจเหนือความรู้แจ้งของเราได้ เส้นทางจิตวิญญาณไม่ใช่เรื่องของ การพยายามเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนดี มีศีลธรรม หรือหลีกเลี่ยงจากชีวิตแบบโลกย์ๆ แต่คือการเป็น ตัวของตัวเอง ยอมรับตัวเองอย่างที่เป็น ความภาคภูมิใจในความเป็นคน และตระหนักว่าศักยภาพแห่ง การรู้แจ้งไม่ใช่สิ่งที่ต้องสร้างขึ้นใหม่ ทว่าเป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวเราทุกคนอยู่แล้วในบริบทของหนังสือเล่ม นี้มีความคล้ายคลึงกับปรากฏการณ์ทางจิตวิญญาณที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ นั่นคือการที่คำสอนทาง ศาสนามักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสิ่งที่เข้ามาก่อ ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง(ซึ่งมักถูกมองใน ฐานะสิ่งคุกคาม) เราจะรู้เท่าทันอำนาจการบิดเบือนคำสอนทางศาสนาของอตตได้อย่างไร คำสอน ทางจิตวิญญาณควรถูกนำมาใช้ในการตั้งคำถามกับความเป็นไปของสังคมและตัวเราเองอย่างไร การ แสวงหาคุณค่าและจิตวิญญาณของคนรุ่นใหม่ควรที่จะเป็นไปในทิศทางใดจึงจะสอดคล้องกับความ ทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เหล่านี้เป็นคำถามที่มีอยู่ในหัวใจของผู้ที่แสวงหาสัจจะทุกยุคสมัย

คำสอนทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ ไม่เพียงแต่เปิดเผยกลลวงของอตตอย่างถึงแก่น เท่านั้นหากยังกระแทกกระทั้นอตตอย่างไม่ลดราวาศอก และสามารถสร้างความปั่นป่วนในจิตใจได้ แต่ถ้าตั้งสติให้ดีก็จะพบว่า นั่นคือความปั่นป่วนของอตตต่างหาก จึงไม่ควรเตือนร้อนหรือหลงกลเข้าไปปกป้องมัน จะศึกษาเรื่องนี้ให้ได้ประโยชน์ ต้องตั้งจิตไว้ก่อนว่า จะไม่ใจอ่อนต่อเสียงร่ำร้องวิงวอน ของอตต หรือหวั่นไหวต่อความโกรธเกรี้ยวของมัน ขณะเดียวกันก็พึงอ่านด้วยใจที่เปิดกว้างเพื่ออตต จะได้ถูกทำลายและสั่นคลอนอย่างเต็มที่โดยปราศจากการปกป้อง การอ่านหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการ ปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงฝึกใจให้เป็นกลางต่ออารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเท่านั้นหากยังเอื้อให้ เกิดขึ้นเท่านั้น หากยังเอื้อให้เกิดปัญญา นอกจากรู้เท่าทันพิษสงของอตตแล้ว ยังช่วยให้เราเห็นว่า ความดีหรือคุณธรรมที่เรานึกว่ามีนั้น แท้จริงถูกอตตชักใยอยู่เบื้องหลังมากน้อยเพียงใด

ส่วนประเด็นการก้าวออกจากจิตวิญญาณทางวัตถุ เชอเกียม ตรุงปะ เสนอให้ออกก้าว ออกจากความปรารถนาอันไม่มีที่สิ้นสุด ที่อยากจะได้ อยากจะมี ความรู้ ญาณปัญญา บารมี คุณงาม ความดี ที่สูงส่งยิ่งๆ ขึ้นไป หรืออาจเป็นเป้าหมาย ผลลัพธ์ บุญกุศลอะไรก็ตามที่อตตกำลังเสาะ แสวงหาต้องถอนตัวออกจากวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ เพราะถ้าหากยังไม่ออกมาและยังยืนยันที่จะฝึก

ตนบนหนทางของการอยากได้ อยากเอา อยากไปนั้น บรรลุนี่ ก็จะพบตัวเองเป็นเจ้าของคอลเล็กชั่นทางจิตวิญญาณ จะรู้สึกทุกอย่างที่สะสมช่างเปี่ยมด้วยคุณค่า มนุษย์ได้เรียนรู้จากสิ่งเหล่านั้นมากเหลือเกิน ตัวเราอาจได้เรียนทั้งปรัชญาตะวันตก ปรัชญาตะวันออก ฝึกโยคะ หรือเป็นศิษย์ใกล้ชิดธรรมจารย์ผู้โด่งดังเป็นโหลๆ ได้เรียนรู้และได้รับสิ่งที่ต้องการมากมาย เชื่อว่าได้สะสมคลังความรู้ที่ประเมินค่ามิได้ ได้มาหมดแล้วทุกอย่าง แต่อย่างยังมีบางสิ่งที่ต้องการปล่อยวาง น่าแปลกมาก เป็นไปได้อย่างไร ไม่มีทาง แต่โชคดียิ่งมันเป็นไปได้แล้ว คอลเล็กชั่นทางความรู้และประสบการณ์อันเลิศหรูเหล่านั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของภาพมายาที่อึดตาสร้างขึ้นมา ส่วนหนึ่งของความฟุ้งฟ่องลอยของอึดตา คนเราแสดงสิ่งเหล่านั้นออกไปเพียงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตัวเองว่าฉันมีตัวตน ฉันปลอดภัยและมั่นคงเพราะฉันมี “ธรรมะ”^{๖๓}

สรุป เซอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า สิ่งที่จะสามารถออกจากวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณได้ก็คือการฝึกภาวนา ความวิเวก ความเรียบง่าย บรรยากาศสงบ และครูผู้สูงส่ง ทั้งหมดนี้เป็นทางในการปิดกั้นตัวเราออกจากเรื่องกวนใจทั้งหลาย เซอเกียม ตรุงปะบรรลุผลในการทำลายกระแสวัตถุนิยมทางศาสนาและทะเลาะลงเข้าถึงหัวใจของกลอุบายแห่งการประชดประชันซึ่งอึดตาล่อหลอกกับตนเองเพื่อพยายามจะสร้าง โลกอันบริสุทธิ์สวยงาม เรืองรองและเปลี่ยนด้วยความรัก ความคมลึกของวิธีการสอนธรรมของท่านเป็นการเปิดโลกทัศน์แบบใหม่เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงอันยาวนาน ปีแล้วปีเล่าที่ตรุงปะได้เกิดความกังขาในสิ่งที่คล้ายดังเป็นแก่นคำสอนที่มีมาก่อนหน้านี้ ในขณะเดียวกันก็ต้องหาวิถีทางใหม่อยู่เสมอเพื่อที่จะให้ลูกศิษย์เข้าถึงหัวใจของสัจธรรมอย่างแท้จริง

ทะเลาะวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ ไม่เพียงเปิดเผยกลลวงของอึดตาอย่างถึงแก่นเท่านั้น หากยังกระแทกกระทั้นอึดตาอย่างไม่ลดราวาศอก และสามารถสร้างความปั่นป่วนในจิตใจได้

๓.๕.๕ วิธีการสอนปรัชญาแบบบ้า

ปรัชญาแบบบ้าในประวัติศาสตร์ทิเบต มีอยู่หลายยุคที่มีครูแห่งปรัชญาแบบบ้า (ภาษาทิเบตเรียกว่า เยเซ โชลวา) ดังที่ปรากฏในพฤติกรรมอันแปลกประหลาดของ “โยคีบ้า” หนึ่งในจำนวนนั้นคือ นักพรตผู้มีชื่อเสียงคือ ดรุกปะ กุนเล็ก หรือโยคีบ้าแห่งภูฐาน ผู้เปลี่ยนให้ชาวภูฐานหันมานับถือพระพุทธศาสนา และเป็นที่เลื่องลือในเรื่องที่ท่านชอบผู้หญิงกับเบียร์ ในอินเดียเรื่องทำนองนี้จะเห็นได้จากบรรดาตันตราจารย์องค์สำคัญๆ ที่เรียกกันว่ามหาสิทธิ์า ลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายกันนี้มีในนักพรตชาวจีนและญี่ปุ่นเช่นกันความคิดเรื่องปรัชญาแบบบ้าที่มีมาแต่โบราณนี้ แสดงถึงปัญญาญาณที่

^{๖๓} เซอเกียม ตรุงปะ, ทะเลาะวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ, “Cutting Through Spiritual-Materialism”, หน้า ๑๖.

อยู่เหนือเรื่องสมมุติใดๆ^{๒๔} ถึงขนาดที่ว่าบุุคคลโดยทั่วไปอาจมองว่ามันเป็นพฤติกรรมของคนบ้า ทว่า ปัญญาญาณเช่นนั้นไร้ขอบเขต ปราศจากเงื่อนไข และเผยให้เห็นตัวมันเองตามสภาวะ โดยไม่สนใจกับ ประเพณีหรือมารยาทของสังคมมันตรงไปตรงมาและเกิดขึ้นโดยฉับพลัน ใกล้ชิดความเป็นจริงอย่าง ที่สุด มันคือความจริงที่อยู่ในการกระทำ หากมองด้วยทัศนะของตันตระ พุทธศาสนาไม่อาจนับได้ว่าเป็นอภิปรัชญาหรือวิถีแห่ง ศาสนธรรมแต่เป็นความพยายามอันแรงกล้าที่จะสัมพันธ์กับสรรพสิ่งอย่าง ที่มันเป็นอยู่อย่างแท้จริง ตันตรจารย์ที่แท้อย่างเชอเกียม ตรุงปะไม่เคยให้ความสำคัญต่อแบบแผน และประเพณี ท่านยอมเสี่ยงในทุกวิถีทางเพื่อที่จะสื่อสารกับศิษย์อย่างแท้จริง ในครั้งที่ท่านแสดง ปาฐกถาธรรมต่อผู้ฟังเกือบเก้าร้อยคนคนที่สถาบันนาโรปะในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ เกรกอรี่ คอร์โซ กวียุค บุปผาชน ลูกขึ้นมาคำท่าน ที่แรกตรุงปะพยายามที่จะสื่อสารกับเขา โดยถามขึ้นว่าเขาต้องการที่จะ บอกอะไรแต่คอร์โซซึ่งกำลังเมาอย่างเห็นได้ชัด เอาแต่ตะโกนดังขึ้นๆ ทุกที สิ่งที่คุณกำลังพูดมันไร้ สาระเขาไม่ได้ฟังคำตอบจากตรุงปะ ไม่มีความตั้งใจจะสื่อสารสิ่งใดกับท่าน และดูเหมือนกับ ต้องการที่จะอยู่ตรงนั้นเพียงเพื่อที่จะเป็นจุดสนใจและระบายโทสะของตัวเองออกมาเท่านั้น

เชอเกียม ตรุงปะจึงยืนขึ้น ชาร่าห์ โคลแมน เล่าว่าท่าทีของท่านในเวลานั้นเป็นสภาวะที่ เธอไม่เคยเห็นมาก่อนไม่ว่าในตัวท่านหรือกับใครๆ ท่านเอาคทาวัชระ ซึ่งเป็นคทาโลหะที่ใช้ประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา และท่านมักจะถือไว้เสมอเวลาบรรยายธรรม ขึ้นหน้านายคอร์โซ แล้วท่านก็เปล่ง รังสีอำมหิต เคঁนเสียงออกมาว่า ออกไปจากที่นี่ซะ ท่านพูดประโยคนี้ซ้ำแล้วหลายครั้ง ด้วยน้ำเสียงที่ ดุดันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ศิษย์บางคนของตรุงปะได้เข้าไปลากตัวนายเกรกอรี่ ซึ่งตอนนี้ไม่กล้าแม้แต่จะเปิด ปากออกไป ตรุงปะนั่งเงียบ บรรยากาศดูแข็งทื่อและทึบทะมึน ไม่มีใครกล้าขยับตัวเลยสักคน แต่แล้ว ทันทีที่ประตูปิด ตรุงปะระเบิดเสียงหัวเราะดังลั่น บรรยากาศอิมคร้มเปลี่ยนไปโดยฉับพลัน ไม่มีสิ่งใด คงที่ ท่านทำในสิ่งที่จำเป็นต้องทำเพื่อสื่อสารกับนายเกรกอรี่ คอร์โซ ด้วยการสะท้อนภาพความโกรธ เกรี้ยวกลับไปยังตัวเขาเอง แต่ทันทีที่คอร์โซออกไปแล้ว ความโกรธเกรี้ยวก็ไม่มีเหตุอันใดต้องคงอยู่ ต่อไปแล้วท่านก็พูดเรื่องที่ค้างไว้ต่อ โดยไม่แสดงท่าทีลังเลแม้แต่น้อย เมื่อมีการบรรยายจัดขึ้นอีกครั้ง ในสัปดาห์นั้น ท่านต้อนรับคอร์โซกลับมา แล้วเทศน์เรื่องการจัดการกับความโกรธได้อย่างน่า มหัศจรรย์

สรุป เชอเกียม ตรุงปะได้ใช้วิธีการสอนลูกศิษย์โดยใช้ความโกรธแก้ความโกรธหรือเรียกว่า ปรีชาญาณบ้าไม่เคยสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งด้วยมารยาทตามธรรมเนียม แต่จะสร้างญาณทัศนะ ในความกรุณาอันยิ่งใหญ่และหาทางนำมาประยุกต์ใช้ เชอเกียม ตรุงปะ มักจะสร้างความประหลาดใจ อยู่เสมอ จิตของท่านได้อยู่ในห้วงอันไพศาลที่ไม่อาจประมาณการได้ ท่านจึงทำให้ผู้คนตื่นตะลึงและ อัศจรรย์ใจอยู่เสมอความที่ไม่เคยถึงเลสงสัยหรือหวาดกลัว แต่มีความเชื่อตรงอย่างถึงที่สุดต่อภาวะอัน

^{๒๔} Chogyam Trungpa, *Crazy Wisdom*, 1973, p. 12

ไร้เงื่อนไข สิ่งที่แสดงออกมาจากตัวท่านจึงมาจากพื้นฐานที่อุดมอย่างแท้จริง ไม่มีสิ่งใดที่จะต้องเสริมเพิ่มเติมปรุงแต่งอย่างคนทั่วไป ท่านแผ่รังสีความอบอุ่นที่ละลายความลึกลับเล่ห์เหลี่ยมให้หมดสิ้นไป

ปรัชญาฉบับที่ตรงปะแสดงออกเผยให้เห็นถึงความกรุณาอันเต็มเปี่ยมเป็นพุทธอยู่ทุกขณะ ปราศจาก ความสุภาพและไม่ได้ขึ้นอยู่กับตรรกะใดๆ

๓.๕.๖ วิธีการสอนสมาธิภาวนา

การสอนฝึกสมาธิภาวนา ในทิเบตการปฏิบัติตามพุทธมรรคถือเป็นกิจของสงฆ์ เริ่มจากการรับพระวินัยและประกอบพิธีกรรมต่างๆ และสวดมนต์ ดังนั้นเชอเกียม ตรุงปะจึงตระหนักดีว่าหากจะนำการปฏิบัติตามจารีตมาใช้ในสังคมตะวันตกคงจะเป็นเรื่องที่ไร้ประโยชน์ ดังนั้นท่านจึงตัดสินใจที่จะหวนกลับไปใช้มรรควิธีแบบเดิม คือการทำสมาธิภาวนาที่พระพุทธรองค์ทรงประจักษ์มาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ขณะประทับนั่งสมาธิใต้ต้นไม้และวิถีทางอันเรียบง่ายของหนทางนี้ อันปราศจากความอยากที่จะบรรลุผลย่อมเอื้อให้เราเข้าถึงธรรมชาติพื้นฐานของตัวเราอย่างแท้จริง^{๖๕} หลักการฝึกสมาธิภาวนาในหนังสือ ภาวนาคือชีวิต ซึ่งเป็นผลงานของเชอเกียม ตรุงปะ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ทำให้ผู้คนในอเมริกาได้รู้จักท่านและท่านได้กล่าวว่า “หากว่าพวกคุณไม่นั่งสมาธิ สิ่งที่ผมได้สอนไปจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย และมันจะเป็นอย่างจริงๆ”^{๖๖} จากสิ่งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าตรุงปะได้เน้นย้ำในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก การฝึกสมาธิภาวนา คือการอยู่กับตัวเอง ก็เพื่อให้พิจารณาว่าเราเป็นใคร และกำลังทำอะไรอยู่ในตอนนี้ โดยไม่ใช้หลักปรัชญาหรือความเชื่อใดๆ มาเป็นตัวกำหนด ซึ่งเชอเกียม ตรุงปะ ได้ถือว่าเป็นประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่สุด ที่จะทำให้เราไม่หลงศาสนาไปสู่เป้าหมายที่บิดเบือนและยังจะช่วยให้เราอยู่เหนือวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณอีกด้วย และตรุงปะยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “สมาธิภาวนาในที่นี้หมายถึงสิ่งที่เรียบง่าย และเป็นฐานอย่างยิ่งและต้องไม่ผูกติดกับวัฒนธรรมใดๆ และเรากำลังพูดถึงการปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานที่สุดคือการนั่งลงบนพื้น จัดวางร่างกายให้อยู่ในท่าที่เหมาะสมกับการเจริญสติไว้กับจุดที่เราอยู่ คือที่ที่เราอยู่บนโลกใบนี้” ดังนั้นการที่เราได้ฝึกสมาธิจะช่วยระงับการดิ้นรนของตัณหาให้เบาบางลงได้และทำให้เราได้ค้นค้นพบปัญญาของจิตเดิมแท้ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน เชอเกียม ตรุงปะ จะให้ความสำคัญอย่างมากกับการจดจ่อที่ลมหายใจเข้าออกในช่วงเวลาที่ทำสมาธิในกระบวนการดังกล่าว จะมีช่องว่างอยู่ช่วงหนึ่งที่เราหยุดและการจดจ่อที่สูญสลายไปเปรียบเสมือนเป็นสภาวะที่ปราศจากผู้ใด ในการฝึกสมาธินี้ ตรุงปะได้เน้นย้ำว่าเราต้องใส่ใจเป็นพิเศษ

^{๖๕} ฟาบริซ มิติล เขียน, *ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ* ครุฑผู้ปรัชญาญาณ, พิมพ์สาร ดิวิดานนท์ แปล, หน้า ๑๑๐.

^{๖๖} Carolyn Rose Gimian, *The collected works of Chogyam Trungpa Volume Three*, (Shambhala, Boston & London, 2003), p. 312.

กับการเคลื่อนไหวของจิตให้มากขึ้น ในเวลาที่เรานั่งสมาธิเมื่อความคิดต่างๆ อาทิ เช่นความฟุ้งฝัน ความคิดคำนึงและอารมณ์ที่ผุดขึ้นมา ตรงปะสอนให้เราเพียงแต่เฝ้าของมันเฉยๆ ไม่ต้องพยายามที่จะกำจัดความคิดเหล่านั้นออกไป เพียงแต่ตระหนักรู้ถึงความแปรเปลี่ยนและลักษณะที่ขุ่นมัวของมัน เทคนิคนี้เน้นเรื่องการตระหนักรู้ว่า เรากำลังคิดอยู่และต้องดึงตัวเองกลับมาอยู่กับลมหายใจและกลับมาที่เบาะที่เรา นั่งอยู่ จุดมุ่งหมายมีอยู่อย่างเดียวคือทำความเข้าใจในธรรมชาติของมันและใช้การกำหนดรู้โน้มนำเรากลับมาที่เบาะนั่ง เซอเกียม ตรงปะยังประทับใจในวิธีการฝึกภาวนาแบบเซ็น และการฝึกสติปัฏฐานซึ่งเป็นแนวทางวิปัสสนาแบบพม่า ซึ่งแนวทางทั้งสองแบบนี้ใช้ในการนั่งสมาธิแบบเรียบง่าย ซึ่งไม่ใช่แนวทางทั่วไปที่ปฏิบัติกันในทิเบต เซอเกียม ตรงปะมักจะแนะนำให้นักศึกษ้อ่านหนังสือ Zen Mind, Beginner's Mind เขียนโดย ชุนริว ซูซูกิ และ Heart of Buddhist Meditation เขียนโดย Nyanaponika Thera ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ที่เลิศในพระพุทธานิเทศต่างๆ และไม่ลังเลที่จะนำนิเทศเหล่านั้นมาอ้างถึงในการสอนของท่าน และทั้งยังได้เชิญตัวแทนจากนิเทศต่างๆ มาพบปะกับลูกศิษย์ของท่านอีกด้วย^{๖๗}

สรุป จะเห็นได้ว่าในทัศนะของ เซอเกียม ตรงปะ อาจกล่าวได้ว่าหนทางแห่งจิตวิญญาณที่แท้จริงอาจไม่ใช้การบรรลุภูมิธรรมใดๆ แต่หากเป็นกระบวนการของการปล่อยวางอย่างค่อยเป็นค่อยไป การฝึกสมาธิภาวนาทำให้เราได้ค้นพบการมีอยู่ของตัวตนของเรา และการปฏิบัติที่เรียบง่ายนี้จึงเป็นฐานอันมั่นคงเพียงอย่างเดียวที่สามารถเป็นที่พึ่งพาได้ เพราะมันจะไปทำลายอดีตอย่างไม่หยุดยั้ง เซอเกียม ตรงปะมักจะย้ำในหลักการพื้นฐานนี้อยู่เสมอว่า ไม่มีเป้าหมายที่เราต้องบรรลุ เราก็แค่เป็นอยู่ ดุจดังก่อนหินหรือภูเขาที่ได้รับการสัมผัสจากสายน้ำและสายลม และการภาวนาตามแนวทางนี้ไม่ใช่ยากล่อมประสาธ แต่จริงแล้วมันจะชักนำอารมณ์และความกลัวของเราให้ขึ้นมาพื้นผิว ซึ่งมันไม่ได้ทำให้เราเป็นนายเหนือสิ่งใด แต่ทว่าคือการเปิดเผยอันเจ็บปวด^{๖๘} ดังนั้นการทำสมาธิเป็นเรื่องของการปล่อยวางความยึดติดและไม่ทำให้จิตเคร่งเครียดเกินไป จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องไม่ยึดติดกับประสบการณ์ที่ผ่านมา ไม่ว่ามันจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามเพื่อจิตใจของเราได้เข้าสู่สภาวะความสงบเยือกเย็นแห่งวิมุตติสุข

๓.๕.๗ วิธีการสอนปัญญาและความกรุณา

ในด้านเทคนิคการสอนปัญญาและความกรุณาเซอเกียม ตรงปะ ได้เน้นถึงคุณธรรมทั้งสองอย่างนี้เป็นอย่างมากความยิ่งใหญ่ของปัญญาและความกรุณาคำว่า ปัญญา (Wisdom) ภาษาทิเบต

^{๖๗} ฟาบริซ มิดัล เขียน, ชีวิตและญาณทัศนะของตรงปะ ครูบาผู้ปรีชาญาณ, พิมพ์สาร ตีพิมพ์ฉบับแปล, หน้า ๑๒๗.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๙.

เรียกว่า Sherab มีความชัดเจนตามตัวอักษรคำว่า she หมายถึง ความรู้ การรู้ rab หมายถึง ไม่มีประมาณ ดังนั้น ปัญญาก็คือ ความรู้พื้นฐานหรือครั้งแรก หรือความรู้อันสูงสุด ดังนั้นคำว่า sherab จึงไม่ได้หมายความว่าความรู้ด้านเทคนิคใดๆ หรือความรู้ทางการศึกษาทางศาสนาศาสตร์ในพระพุทธศาสนา หรือการรู้ว่าจะทำอะไรสิ่งหนึ่ง หรือการรู้จิตวิทยาด้านการสอน แต่ปัญญาในที่นี้ หมายถึงการรู้สถานการณ์ การรู้สีกยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นความรู้ชนิดหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอตฺตา ดังนั้น ความรู้หรือปรัชญาหรือ sherab นั้นมีความหมายที่กว้างและมองการณ์ไกล และนอกจากนี้ปัญญายังมีความหมายในการแทงตลอดและแม่นยำ และปัญญานี้เกิดมาจากทุกช่วงชีวิตของมนุษย์ และทำหน้าที่ในการพัฒนาตัวมนุษย์ด้วย ในทัศนะของเชอเกียม ตรุงปะ เห็นว่าการฝึกปัญญานั้นมีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑) การศึกษาหาความรู้ ภาษาทิเบตเรียกว่า Topa เป็นการเรียนรู้วิชาการทางโลก และรวมถึงวิชาการทางพระพุทธศาสนา ไม่เพียงแต่เท่านั้นยังได้รวมถึงการพัฒนาจิตใจให้มีความกล้าหาญ และเป็นนักรบที่ไม่มีหวาดกลัวต่อสงคราม ไม่หลงไหลไปกับชัยชนะ ไม่มีความหวาดกลัวต่อความพราลัย ไม่กลัวความเจ็บปวด ตลอดถึงไม่เพียงแค่ว่าการแสวงหาความรู้จากการอ่านเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเปิดกว้างโดยปราศจากการตัดสินใจ พร้อมทั้งจะรับรู้ทฤษฎีใหม่ๆ เสมอด้วยไมตรีจิตที่ดี

๒) การใคร่ครวญด้วยเหตุผล ภาษาทิเบตเรียกว่า Sampa หมายถึงการพิจารณาถึงวิชาเราที่ได้ศึกษามา คือ การเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้ในระดับนี้ไม่ได้หมายถึงการใคร่ครวญอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการคบคิดและการย่อยวิชาการที่ได้ศึกษามาอย่างเหมาะสม การไม่ตื่นเต้นโลดโผนกับการค้นพบสิ่งใหม่ แต่พร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้ที่ได้ค้นพบใหม่นั้นมาประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนเองให้เกิดประโยชน์^{๖๙}

๓) การทำสมาธิและการพัฒนาสมาธิ ภาษาทิเบตเรียกว่า Gompa หมายถึงการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในตัวเอง ในขั้นแรกต้องถามตัวเองว่า เราเป็นใคร เพื่อที่จะได้รู้จักตัวเองอย่างแท้จริง แม้คำถามนี้จะป็นคำถามที่ธรรมดา แต่ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นคำถามที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายว่าตัวเองต้องไปให้ถึง เช่นเดียวกับการทำสมาธิก็ต้องมีเป้าหมาย หากไม่มีเป้าหมายแล้ว ก็จะไม่มีความตั้งใจที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องได้ แต่ขณะเดียวกันการทำสมาธิก็ต้องไม่คาดหวังอะไรและไม่ตัดสินอะไรก่อน มุ่งมั่นปฏิบัติลงไป คือมีสติอยู่กับปัจจุบันอย่างแท้จริง วิธีอย่างนี้เป็นปลุกชั้นหนึ่งขึ้นในตัวเองที่จะก้าวต่อไปข้างหน้า เป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาปัญญาในระดับหนึ่ง

เชอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า การพัฒนาปัญญาเมื่อถึงจุดสูงสุดก็จะเข้าใจศูนย์กลางคือความว่างการมองเห็นรูปคือความว่าง ความว่างคือรูป เป็นปัญญาที่ดำรงอยู่ที่ชัดเจน แม่นยำ และเฉลิย-

^{๖๙} พนารัตน์ จันทรสิทธิเวช, “การศึกษาวិเคราะห์การตีความหลักพุทธธรรมของ เชอเกียม ตรุงปะ”, หน้า ๑๘๐.

ฉลาด มีคุณสมบัติอันแหลมคม เป็นการเปลี่ยนผ่านระหว่างเส้นมหายานกับเส้นทางตันตระ ที่ซึ่งปัญญากลายเป็นประสบการณ์อันต่อเนื่อง และความกรุณาไม่ได้เป็นไปตามเจตนาอีกต่อไป ทว่ายังคงมีจิตสำนึกในตัวตนเหลืออยู่ สัญชาตญาณของการตรวจสอบและชื่นชมการกระทำของตัวเองส่วน คำว่า กรุณา เชอเกียม ตรุงปะ ให้ความหมายว่า บรรยากาศที่เปิดกว้างต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างเป็นมิตร ความไม่หวั่นกลัวอันเอื้อเฟื้อ^{๗๐} ท่านกล่าวว่า เมื่อเราพัฒนาปัญญามาอยู่ในขั้นระดับสมบูรณ์ ความกรุณาจะกลายเป็นบรรยากาศที่เปิดกว้างที่ซึ่งปัญญามองเห็น มันคือการตระหนักรู้ที่เปิดกว้างของสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสะกิดการกระทำที่แจ่มแจ้งโดยตามปัญญาและความกรุณาเป็นสิ่งที่ทรงพลังมาก แต่ต้องถูกนำโดยความเฉลียวฉลาดแห่งปัญญา ไม่ต่างจากการที่ความเฉลียวฉลาดก็ต้องการบรรยากาศความเปิดกว้างแห่งความกรุณาเช่นเดียวกัน ทั้งสองจำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ความกรุณาประกอบด้วยความไม่หวั่นไหวกลายเป็นพื้นฐานอันปราศจากความลังเลสงสัยความไม่หวั่นกลัวมีสิ่งสำคัญอยู่ที่ความเอื้อเฟื้ออย่างล้นเหลือ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับความไม่หวั่นกลัวที่เกิดจากการใช้อำนาจเหนือคนอื่น นี่คือการไม่หวั่นกลัวอันเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นธรรมชาติพื้นฐานแห่งความกรุณา และการข้ามพ้นสัญชาตญาณสัตว์ของอัตตา อัตตาทายากจะสร้างขอบเขตของมัน ขณะที่ความกรุณานั้นเปิดกว้างและเป็นมิตรอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นท่าทีของความเอื้อเฟื้อที่ไม่เคยกีดกันใครออกไปแม้แต่คนเดียวอีกทั้งความกรุณาจะเริ่มเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติภาวนาไม่เพียงแต่ในแง่ของความรู้สึกสงบและสันติและยังรู้สึกถึงความอบอุ่น^{๗๑}

สรูป เชอเกียม ตรุงปะ กล่าวว่า ตามความคิดแบบที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ความกรุณาหมายถึงการมีน้ำใจและความอบอุ่น คัมภีร์ทางพุทธศาสนาอธิบายความกรุณาแบบนี้ในฐานะ ความรักของคุณย่า มนุษย์คาดหวังให้ผู้ที่มีความกรุณาประเภทนี้เป็นบุคคลที่มีน้ำใจและอ่อนโยน ไม่ดบยุง แม้แต่ตัวเดียว หากเราต้องการหน้ากากอีกอันหรือผ้าห่มอีกผืนเพื่อห่อตัวเองให้อุ่น คุณย่าก็จะหามาให้ แต่ทว่าความกรุณาอย่างจริงแท้นั้นเป็นสิ่งที่ไร้ความปรานีอย่างยิ่งจากมุมมองของอัตตาเพราะมันไม่ได้สนใจถึงแรงขับเคลื่อนของอัตตาเพื่อธำรงรักษาตัวเอง มันจึงเป็น “ปัญญาบ้า” อันเป็นญาณปัญญาที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างยิ่งยวด แต่ก็มีควมบ้าด้วยเช่นกัน เพราะมันไม่เกี่ยวกับความพยายามอันคับแคบของอัตตาที่จะธำรงรักษาความบ้าด้วยเช่นกัน เพราะมันไม่เกี่ยวพันกับความพยายามอันคับแคบของอัตตาที่จะธำรงรักษาความสุขสบายของตัวมันเองเอาไว้

^{๗๐} Carlyn Rose Gimian, *The collected Works of Chogyam Trungpa Volume Six*, (Shambhala, Boston & London, 2003), p. 153.

^{๗๑} เชอเกียม ตรุงปะ, *ทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ*, “Cutting Through Spiritual-Materialism”, หน้า ๒๒๑.

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญของการภาวนาไม่ได้อยู่ที่การเป็นคนเชื่อหรือคนดีในความหมายที่สังคมยอมรับ โดยพยายามเพียงแค่ธำรงรักษาความปลอดภัยของตัวเราไว้ แต่ต้องเริ่มต้นฝึกตนให้เป็นคนที่เฉลียวฉลาดและมีความกรุณาจากรากฐาน อันเป็นการแสดงถึงการเปิดกว้างและมีความสัมพันธ์ต่อโลกตามที่เป็นจริง

๓.๕.๘ วิธีการสอนยานทั้ง ๓

ในการสอนหลักการแห่งยานทั้ง ๓ นี้จะกล่าวถึงหลักวิธีปฏิบัติของแต่ละนิกายว่ามีความสำคัญที่เป็นจุดเด่นของแต่ละนิกาย โดยเริ่มต้นที่นิกาย หินยาน มหายานและวัชรยานเป็นลำดับไป เชอเกียม ตรุงปะจะดูมีเอกภาพ ชัดเจน ลึกซึ้งในเนื้อหาที่หนักแน่นแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าท่านจะสอนไปตามแผนการที่วางไว้ล่วงหน้าเสมอไป ตรงกันข้าม ท่านมักจะเปลี่ยนวิธีการสอนไปตามปฏิกริยาและความเข้าใจของนักศึกษาในเวลานั้น การที่ท่านตัดสินใจว่าจะสอนอะไร หรือแสดงธรรมในลักษณะไหนจึงดำเนินไปตามสถานการณ์แวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น ที่ซัมเย ลิงในสกอตแลนด์ ท่านได้แสดงคำสอนที่ครอบคลุมการปฏิบัติในขั้นสูงทั้งหมด ในอเมริกาเหนือ ท่านไม่รอช้าที่จะอบรมเรื่อง คัมภีร์มรรณศาสตร์ มีการอธิบายถึงภูมิทั้งหกหัวข้อการบรรยายในเวลานั้นจะเน้นแนวทางของช็อกเซน จากนั้นการสนทนาในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ ท่านให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนและเป็นระบบมากขึ้น โดยการใช้ฝึกนั่งสมาธิมาเป็นพื้นฐานของการศึกษาธรรมะ โดยสอนไปที่ละขั้น มันจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องซึมซับในยานทั้งสามจนถึงแก่นในสุดและเป็นพุทธมามกะอย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นเพียงนักปฏิบัติสาย วัชรยาน นี่คือการกำลังพูดถึงการเป็นพุทธมามกะที่แท้จริง คือ เป็นหินยานที่แท้ ผู้เข้าถึงความสงบว่างอย่างหมดจดเต็มพร้อมและเป็นมหายานที่แท้ ผู้ที่สามารถแบ่งปันความสำนึกตื่นตันและอุทิศตนเพื่อผู้อื่น ดังเช่นที่ครูผู้สืบสายปฏิบัติและครูบาอาจารย์ที่ได้กระทำสืบทอดกันมา การนำแนวทางของหินยานมาใช้เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยปฏิบัติกันในทิเบตอาจารย์ทางทิเบตที่ย้ายมาอยู่ในตะวันตก โดยเฉพาะในยุคนี้มักจะมีการสอนการปฏิบัติ และการเพ่งนิมิต การท่องบ่นมนตรา หรือประกอบพิธีต่างๆตามแบบทิเบตให้แก่ผู้ที่ต้องการคำสอนๆ ที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติ แต่ตรุงปะเห็นว่าวิธีการนั้นผิดพลาด ตามที่ผมเห็น ชาวตะวันตกส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมสำหรับการฝึกแบบ วัชรยาน เพราะพวกเขายังไม่มีความเข้าใจพื้นฐานของพระพุทธศาสนา พวกเขายังไม่รู้เรื่องทุกข์ซึ่งอยู่ในข้อแรกของอริยสัจ ๔ เลยด้วยซ้ำ ดังนั้นในประเด็นนี้ การนำเสนอพุทธศาสนาในเบื้องต้นต่อชาวตะวันตก จึงต้องใช้หินยานเป็นพื้นฐานขั้นแรกเสียก่อน และผู้ที่เข้ามาศึกษาต้องฝึกความอดทนกับความปวดเมื่อยจากการนั่งสมาธิและพยายามทิ้งความคิดทั้งหลายออกจากหัวเสียให้หมด

ตรุงปะชี้ขาดว่าเราจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วย ความเชื่อตรง ถ้าไม่ปูพื้นฐานนี้ไว้ก่อน ศาสนธรรมทั้งหลายจะกลายเป็นวัตถุนิยม ในสายปฏิบัติแล้ว การปฏิบัติธรรมไม่อาจบรรลุผลได้ ถ้าไม่เริ่มต้นด้วยความเชื่อตรงของหินยาน ในยุคที่ตรุงปะได้เข้ามาสอนพุทธศาสนานั้น นักศึกษาตะวันตกหลายคนกำลัง

คลังคลังกับช็อกเซนหลักธรรมนี้ดูจะมี คุณค่า มากยิ่งกว่าหลักธรรมอื่นๆ ซึ่งทัศนะนี้ทำให้ท่านโกรธมาก ท่านถือว่าเป็นการดูหมิ่นสายปฏิบัติธรรม และเป็นโรคร้ายอย่างหนึ่งในยุคของเรา ที่ชอบมองทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสินค้าไปหมด^{๗๒}

๑) หินยาน:ทางสายแคบ ความหมายสำคัญของหินยานคือ การดำรงชีวิตอย่างผู้ที่ไม่หวังรู้ว่าตนเป็นใครอย่างแท้จริง ไม่ใช่หมายความว่าเราอยากจะเป็นใคร การที่เรา รู้จักว่าเราเป็นเช่นไร เราต้องระลึกไว้ในความพึงชำนวนวายุ ความทุกข์ ความเจ็บปวดทั้งหลายของเรา แต่ไม่ใช่เพื่อหาคำตอบจากมัน แค่สังเกตมันเฉยๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้นทุกที โดยมีได้หมายมุ่งในคำตอบ พูดอีกอย่างหนึ่งได้ว่า หินยานหมายถึงการพิจารณาทุกข์ และเข้าใจว่าเราสร้างมันขึ้นมาเยี่ยงไร ด้วยความยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย และอัตตาของเรา นอกจากความทุกข์ทางกายอันเนื่องมาแต่เกิด แก่ เจ็บ ตายแล้ว ยังมีความทุกข์ทางใจ อันเกิดจากวังวนของสุขและทุกข์ที่หมุนวนเวียนไม่รู้จบสิ้น ในขั้นที่ละเอียดไปกว่านี้ ยังมี ความหวังและความกลัวสลับซับซ้อนเป็นความทุกข์ที่ลึกลงไปอีก เราจึงเหมือนถูกโยนเข้าไปในสังเวียนของการต่อสู้อันไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยความอยากจะทำอะไรให้ทุกอย่างเป็นไปตามความต้องการของเราด้วยเหตุนี้เอง หินยานยังคงมีความหมายอีกอย่างหนึ่งว่า ทางลำบาก ตามความหมายอันงดงามของเชอเกียมตรุงปะ เส้นทางของหินยานนั้น เราต้องเผชิญหน้ากับตัวทุกข์ หมดหนทางที่จะหนีความทุกข์ ทรมานหมดหวังหมดกำลังใจจะไผ่หาใครสักคนมาช่วยดึงเราขึ้นมาให้พบกับความรู้แจ้งด้วยเวทมนตร์ตรุงปะย้าอยู่เสมอว่าพุทธศาสนาเป็นแนวทาง อเทวนิยม ซึ่งหมายความว่าไม่มีผู้ใดสามารถแทนที่เราได้ มีเพียงตัวเราเท่านั้นที่สามารถปลดปล่อยอัตตาออกจากกระบวยการเกิดของมัน และฝึกตนไม่ให้ตกหลุมพรางที่เราขุดไว้เอง เป็นหลุมพรางที่เราใช้หลอกตัวเองว่ามันคือความสุข แต่ในความเป็นจริง มันกลับยิ่งสร้างความทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

๒) มหายาน: ทางสายกว้าง หมายถึง พาหนะอันยิ่งใหญ่^{๗๓} เป็นเสมือน ทางหลวงสายกว้างการเปิดกว้างนี้ไพศาลสุดประมาณ นักภวามาไม่เพียงแต่มีจุดหมายที่หลุดพ้นเพื่อตนเอง หากยังตั้งปณิธานที่จะปลดปล่อยผู้อื่นให้หลุดพ้นจากห้วงทุกข์ด้วย เหตุนี้ มหายานจึงก้าวข้ามอุดมคติเพื่อการหลุดพ้นของปัจเจกบุคคลแบบหินยาน มาเป็นการตั้งเป้าหมายบรรลุมรรคเพื่อปลดปล่อยทุกสรรพสิ่งที่มิชีวิตออกจากสังสารวัฏ พระพุทธศาสนามหายานแม้จะมีหลายนิกายเช่นนิกายศูนยวาทหรือมารยมิคผู้ก่อตั้งคือคุรุนาคารชุน นิกายวิชญานวาทหรือโยคจาร ผู้ก่อตั้งคือท่านไมตรีนาถ นิกายจิตตอมตวาท

^{๗๒} ฟาปริช มิติล เขียน, **ชีวิตและญาณทัศนะของตรุงปะ คุรุบ้ำผู้ปรีชาญาณ**, ฟินทุสาร ดิวิตานนท์ แปล, หน้า ๑๘๔.

^{๗๓} Chogyam Trungpa, **Seminary Transcripts** : Hinayana-MahayanaBoulder,(Vajradhatu Publications,1986), p. 13.

และนิกายพุทธตันตระหรือมนตรยานซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นวัชรยาน แต่ละนิกายอาจมีความเชื่อแตกต่างกันบ้าง แต่ทุกนิกายจะมีอุดมคติร่วมกันเรียกว่าอุดมคติของมหายานซึ่งมีอยู่ 3 ประการได้แก่

๑) หลักมหาปัญญา ในหลักการข้อนี้ ฝ่ายมหายานได้อธิบายหลักอนัตตาซึ่งเป็นคุณลักษณะ พิเศษในพุทธศาสนาออกไปอย่างกว้างขวางลึกซึ้งมากพิสดารยิ่งกว่าในฝ่ายเถรวาท มหายาน เรียกว่า ศูนย์ตา แทนคำว่า อนัตตา ในส่วนปฏิบัติของบุคคลทางฝ่ายมหายาน ถือว่าบุคคลจะ พ้นทุกข์ได้ ก็ด้วยการเข้าถึงศูนย์ตา ซึ่งมี 2 ชั้น คือ บุคคลศูนย์ตาและธรรมศูนย์ตา บุคคล ศูนย์ตาได้แก่การละอัสมีมานะซึ่งทำให้บุคคลบรรลอรหัตต์ส่วนธรรมศูนย์ตา ได้แก่การละ ความยึดถือแม้ในพระนิพพานซึ่งเป็นภูมิของพระโพธิสัตว์ชั้นสูง หลักมหาปัญญานี้ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือนิกายศุนยวาทหรือมายิมิกเช่นข้อความตอนหนึ่งในนิกายมารยามิกะว่า “ไม่มีความเกิดขึ้น ไม่มีความดับ ไม่มีความขาดสูญ ไม่มีความเที่ยงแท้ ไม่มีอรรถแต่อย่างเดียว ไม่มีอรรถนานาประการ ไม่มีการมา ไม่มีการไป ท่านใดกล่าวไว้เป็นปฏิจาสมุปบาทธรรม ท่านผู้นั้นคือพระพุทธเจ้า”^{๗๔}

๒) หลักมหากรุณา ได้แก่การ ตั้งโพธิจิตมุ่งพุทธภูมิ ไม่มุ่งเพียงอรหัตต์ภูมิ ในทัศนะมหายานเห็นว่าอรหัตต์ภูมิช่วยคนได้น้อย เพราะฉะนั้นจึงควรมุ่งพุทธภูมิซึ่งในขณะที่ยังมิได้บรรลุต้องสร้างบารมีเพื่อช่วยสัตว์ ดังนั้น ทางฝ่ายมหายานจึงย่อทศบารมีลงเหลือ ๖ คือ ๑.ทานปารมิตา พระโพธิสัตว์จะต้องสละทรัพย์ ทรัพย์สินและชีวิต เพื่อสัตว์โลกได้โดยไม่อาลัย ทานบารมีนั้นท่านแปลงเป็น ๓ ชนิด คือ วัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน ทานทั้ง ๓ ชนิดนี้ ใน สมันตภัทรปนิธานจริยาวรรค (โผวเฮียงแห่งวงปั้ง) กล่าวว่าธรรมทานเป็นเลิศ เหตุไฉนจึงว่าธรรมทานนั้นเป็นเลิศกว่าทานทุกชนิด ทั้งนี้เพราะว่าการให้ซึ่งธรรมนี้ เป็นการให้ปัญญาแก่ตนเอง และทำให้ผู้อื่นได้ปัญญาด้วย ๒.ศีลปารมิตา พระโพธิสัตว์ต้องรักษาศีลอันประกอบ ด้วยอินทรียสังวรศีล กุศลสังคหศีล ข้อ นี้ได้แก่การทำ ความดีสงเคราะห์สัตว์ทุกกรณี สัตว์สังคหศีลคือการช่วยให้พ้นทุกข์ ศีลบารมีนั้น มี ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗ แต่ว่าทางฝ่ายมหายานพิเศษออกไปอีก คือสิกขาบหมิ ๒๕๐ และมีศีลพระโพธิสัตว์อีก ๕๘ ข้อ แบ่งเป็นครุ ๑๐ และลหุ ๔๘ ผู้ใดล่วงศีลพระโพธิสัตว์ครุ ๑๐ ข้อถือว่าปาราชิก ส่วนลหุ ๔๘ ข้อนั้น มีอยู่ข้อหนึ่งถือว่า พระโพธิสัตว์ผู้ถือศีลนั้น เมื่อออกจากสถานที่อยู่ หรือว่าเดินไปตามถนนหนทาง ถ้าพบปะสิ่งมีชีวิตจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉานก็ตาม พระโพธิสัตว์ต้องแผ่เมตตาตั้งปรารภนาขอให้สัตว์นั้นๆ ถึงซึ่งความสุข และบรรลุถึงพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ถ้าพระโพธิสัตว์องค์ใดไม่ตั้งความปรารภนาอย่างนี้ถือว่าผิดศีล ๓.กษานติปารมิตาหรือขันติบารมี พระโพธิสัตว์ต้องสามารถอดทนต่อสิ่งกีดกันเพื่อโปรดสัตว์ได้ ขันติบารมีคือความอดทน พระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญให้เกิดมี เป็นธรรมดาที่ผู้ปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนามักจะต้องผจญกับอุปสรรค ที่อาจเกิดจาก

^{๗๔} เสถียร โพธิ์นันทะ,ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ ภาคหนึ่ง, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๒๔.

สิ่งแวดล้อม หรือเกิดจากกิเลสในตัวเราเองได้ เพราะฉะนั้น ถ้าผู้ปฏิบัติขาดขันติธรรมแล้ว ก็ไม่อาจก้าวหน้าบรรลุถึงธรรมเบื้องต้นได้ ขันติมีอธิบายหลายนัย เช่น ความอดทนต่อความหนาวร้อน ความอดทนต่อโรคภัยไข้เจ็บ และความอดทนต่อกิเลส พระโพธิสัตว์จะต้องมีความอดทนบริบูรณ์ทั้ง ๓ ชนิด จึงจะสามารถผจญต่อสู้กับอุปสรรคเครื่องกีดขวางต่อการบรรลุธรรมได้ ๔.วิริยปารมิตา พระโพธิสัตว์ไม่ย่อท้อต่อพุทธภูมิ ไม่รู้สึกเหนื่อยหน่ายระอาในการช่วยสัตว์ วิริยบารมีนั้น ถ้าพระโพธิสัตว์ใดขาดวิริยะ กล่าวคือความเพียร พระโพธิสัตว์นั้นก็ไม่สามารถจะก้าวไปสู่คุณธรรมเบื้องต้นได้ อันคุณธรรมความดีนั้น เราไม่ควรจะหยุดยั้งพอใจในขั้นใดขั้นหนึ่ง เราควรประกอบกิจให้ก้าวล่วงขึ้นไปสู่ภูมิธรรมชั้นสูงยิ่งๆ ขึ้น จนในที่สุดให้เข้าถึงความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย อันเป็นขั้นสูงสุด อนึ่ง ความอดทนและความเพียรจะต้องสัมพันธ์กันดังที่โพธิสัตว์จรรยาวตารสูตรเขียนไว้ว่า “เมื่อมีความอดทนแล้ว ข้าพเจ้าพัฒนาความกระตือรือร้น เพราะความรู้แจ้งย่อมมีอยู่ในผู้ที่มีความเพียรพยายามเท่านั้น เปรียบได้กับหากไม่มีลมก็ไม่มีการเล่นไหว บุญกุศลย่อมไม่เกิดถ้าขาดความเพียร”^๕ ๕. ธ्यानปารมิตาหรือฌานบารมี พระโพธิสัตว์จะต้องสำเร็จในฌานสมาบัติทุกชั้น มีจิตไม่คลอนแคลน เพราะเหตุอารมณ์ ฌานบารมีเป็นข้อสำคัญอีกข้อหนึ่ง ที่พระโพธิสัตว์จะต้องมี สำหรับสงบระงับความหวั่นไหวของจิตต่อโลกธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาถ้าขาดฌานหรือสมาธิแล้ว ก็ง่ายต่อการถูกโลกธรรมชักจูงให้ผันแปรไป เช่น พระธรรมกถึกที่สามารถในเทศนาจนเป็นที่ไพเราะจับใจของผู้ฟัง ท่านย่อมได้รับความยกย่องนับถือและสรรเสริญ ตลอดจนลาภสักการะจากประชุมชน ถ้าพระธรรมกถึกผู้นั้นไร้ความเข้มแข็งแห่งจิตแล้ว ก็เกิดความยินดีติดในลาภสักการะนั้น ลาภสักการะก็กลายเป็นอาวุธประทุษร้ายท่านทันที ตรงกันข้ามกับผู้ผ่านการอบรมจิตมาพอ ย่อมไม่หวั่นไหวไปกับลาภสักการะเลย สามารถเอาชนะความใคร่ ความอยากที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศได้ และผู้นั้นก็ถือว่าเป็นผู้ชนะโลกธรรมด้วย ๖.ปรัชญาปารมิตาหรือปัญญาบารมี พระโพธิสัตว์จะต้องทำให้แจ้งในบุคคลศูนยตาและ ธรรมศูนยตา ปัญญาบารมีก็คือการสร้างความเห็นที่ถูกให้เกิดมีขึ้น ความเห็นที่ถูกคือสัมมาทิฐิ อันตรงกันข้ามกับมิจฉาทิฐิ อันนี้สำคัญมาก ความตรัสรู้รอดพ้นจากปวงทุกข์ ต้องอาศัยสัมมาทิฐิจึงเกิดมีขึ้นได้ และสัมมาทิฐินี้เป็นแม่บทแห่งคุณธรรมทั้งหลายด้วย พระโพธิสัตว์องค์ใดบำเพ็ญบารมีทั้ง ๖ อย่างนี้บริบูรณ์เต็มที่แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นก็ย่อมบรรลุแก่พระปรมาภิเชกสัมมาสัมโพธิญาณได้ ปรัชญาหลักๆ ของมหายานคือการส่งผู้อื่นไปยังฝั่งพระนิพพานก่อนตนเองสร้างจิตสำนึกว่าผู้อื่นมีความสำคัญยิ่งกว่าตนเอง แต่ทศนะคตินี้ “ไม่ได้ตั้งอยู่บนการปฏิเสธของตนเองหรือเป็นนักบุญมรณสักขี ทว่าเป็นความมุ่งหมายที่พวยพุ่งจากความอบอุ่นเอื้อเฟื้อและความกรุณาที่แท้จริง” เชอเกียม ตรูปะจึงย้ำให้นักศึกษาเริ่มจากการสัมผัสกับจิตของตนเองพูดอีกอย่างหนึ่งคือ

^๕ ศานติเวที เขียน, โพธิสัตว์จรรยาวตาร, ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ แปล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ไทย-ธิเบต, ๒๕๔๔), หน้า ๙๔.

มองให้เห็นความขัดแย้งสับสนของตัวเองก่อน จากนั้นพวกเขาจึงสามารถแผ่ความรู้สึกอ่อนโยนต่อผู้อื่นได้ แต่เดิมนานคำว่าไมตรี ซึ่งท่านเรียกว่า “ความอ่อนโยนต่อตนเอง” หรือ “มิตรภาพพื้นฐาน” ถูกแปลด้วยคำว่า “ความรัก” การที่ตรุงปะใช้คำนี้ เป็นข้อบ่งชี้ว่า มันเป็นไปได้ที่คุณจะบ่มเพาะความรักหรือความกรุณา โดยที่ยังไม่ได้สัมผัสกับหัวใจของตนเองเสียก่อนหากเราช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้ผ่านทำการเข้าใจกับความทุกข์ทรมานของตัวเอง ก็ย่อมยากที่จะเข้าถึงความกรุณาที่แท้จริงได้ ตรุงปะได้เน้นการกระทำในเชิงบวกว่า ถ้าเราเลิกปกป้องตัวเอง นั่นเป็นเพราะเราอ่อนโยนและเต็มพร้อม ความสำคัญของการปฏิบัติในสายมหายานอยู่ที่ความไว้วางใจในความบอบบางของตัวเอง

๓) วัชรยาน: ทางลัด คำสอนวัชรยานมีไว้สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานปัญญาจากมหายานเป็นอย่างดีจึงสามารถเข้าใจคำสอนอันลึกซึ้งได้ เป็นที่รู้กันว่าในทิเบต ท่านมิลาเรปะได้บรรลุธรรมในช่วงชีวิตของท่านด้วยการปฏิบัติตันตระ การปฏิบัติวัชรยานสามารถ ทำให้เราบรรลุถึงจุดนั้นได้ด้วยเวลาอันสั้น คำสอนต่างๆในตันตระได้ถูกบันทึกไว้ด้วยวิธีการ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสสั่งไว้ เราสามารถศึกษาตันตระได้จากคำสอนต่างๆที่พระอาจารย์ชาวอินเดียได้บันทึกไว้และได้แปลทั้งหมดสู่ภาษาทิเบต เนื่องจากคำสอนดั้งเดิมที่เป็นภาษาสันสกฤตได้สูญหาย และถูกทำลายไปนานแล้วกล่าวได้ว่าหินยานคือยานแห่งหนทางสู่การรู้จิตภายในตน มหายานคือหนทางในการเข้าใจ อารมณ์ ส่วนวัชรยาน ซึ่งแปลว่า พาหนะอันแข็งแกร่งมีอาจทำลายลงได้ ก็คงมีความหมายที่สัมพันธ์โดยตรงอย่างที่สุดกับปรากฏการณ์และความสำนึกว่าโลกคือสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ การระลึกนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติสัมพันธ์กับสถานการณ์ต่างๆอย่างที่มีนัยอยู่ โดยไม่มีข้ออ้างอื่นมาบิดเบือนความจริง แม้ว่าวัชรยานจะมีความแตกต่างจากมหายาน แต่ก็จำเป็นที่เราต้องทำความเข้าใจว่า ยังคงเน้นความสำคัญกับการอุทิศตนเพื่อฝึกประโยชน์สุขของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ดังที่เชอเกียม ตรุงปะพูดว่า “การฝึกปฏิบัติในแนววัชรยานโดยไม่เจริญความกรุณา ก็เหมือนกับการลงไปในตะกั่วเหลว มีแต่ตายสถานเดียว” ความเข้าใจของวัชรยานเป็นเรื่องที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา และทรงพลังยิ่งกว่ามหายานการบำเพ็ญเพื่อโพธิสัตว์คือการทำความดีและช่วยเหลือผู้อื่น แต่วัชรยานมีแนวคิดที่ว่าความกรุณานั้นต้องเกิดขึ้นอย่างฉับพลันเราจะต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแรงกล้าและแน่วแน่ต่อธรรมชาติที่เปิดกว้างและมีอาจทำลายได้ของประสบการณ์แห่งตน มันหลุดพ้นออกจากแนวคิดเรื่องมรรคาหรือหนทาง เราจึงต้องผ่านขั้นตอนปฏิบัติที่ดูเหมือนจะไร้สาระ คุณต้องสร้างทัศนคติที่เปิดกว้างไร้ขอบเขต เพื่อจะขจัดทัศนคติและความคิดทั้งหลายที่อัดแน่นอยู่ในอดีต ด้วยเหตุนี้ การอุทิศตนให้กับครูจึงเป็นรากฐานสำคัญ มิเช่นนั้นคงไม่มีกล้าที่จะเสี่ยง การอุทิศตนทำให้เราเชื่อมั่นต่อไปปรารถนาที่จะเปิดออกและมอบใจทั้งหมดให้กับทางสายนี้ วิธีการสอนเรื่องยานทั้ง ๓ นี้ เชอเกียม ตรุงปะจะสอนไปที่ละยาน เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องรับศึกษายานหนึ่งให้จบ ก่อนที่จะเริ่มสอนอีกยานจะต้องทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับประสบการณ์ของยานที่ทำการศึกษายานอยู่เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะก้าวไปศึกษายาน

ต่อไป^{๗๖} ยกตัวอย่างเช่นในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ เชอเกียม ตรึงปะต้องการให้ศิษย์ทุกคนได้ระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนมาเกี่ยวกับมรรควิธีของยานทั้ง ๓ โดยจุๆ ก็ปลุกนักศึกษาขึ้นมากลางดึกในช่วงของการอบรมรุ่นสุดท้ายในปีนั้น และเมื่อทุกคนมารวมตัว แล้วตรึงปะก็ประกาศขึ้นว่า “คำสอนของหินยานไม่อาจถือเป็นสิ่งที่พวกท่านจะใช้เป็นเพียงพาหนะแล้วถีบส่งหรือสลัดทิ้ง คำสอนของหินยานคือพลังที่สร้างวินัยปฏิบัติของเราให้ดำเนินต่อไปได้ตลอดสาย ด้วยเหตุนี้ หินยานจึงถือได้ว่าเป็นพลังแห่งชีวิต โอเค ท่านทั้งหลายอย่าทิ้งหินยาน”^{๗๗} ดังจะเห็นได้ว่าตรึงปะได้เน้นถึงความสำคัญของยานทั้งสาม โดยเน้นที่ประเด็นสำคัญที่เป็นแก่นสาระและเนื้อหาในแนวทางกว้างเพื่อที่จะพูดถึงเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้ง่ายขึ้นไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามก็คงไม่สามารถที่จะกำจัดวิธีการสอนเรื่องยานทั้งสามของ ตรึงปะเพียงด้วยสิ่งที่ท่านพูดเท่านั้น เพราะไม่ว่าท่านจะสอนข้อธรรมใดท่านจะลงลึกถึงเนื้อหาที่ชัดเจนในเรื่องของจิตภายในเสมอและตระหนักถึงความลุ่มลึกวิถีทางจิตวิญญาณ เชอเกียม ตรึงปะสอนเรื่องวัชรยานตั้งแต่ออนมาอยู่อเมริกาใหม่ๆ ท่านอธิบายให้เห็นว่าความรู้แจ้งกับความฟุ้งซ่านก็เหมือนกับเหรียญที่มีสองด้านด้วย เราควรจะบ่มเพาะจิตที่อ่อนนุ่ม ตระหนักรู้ว่าคุณวิปัสสนาของคุณเป็นसारอย่างหนึ่งหาใช่ขยะที่คุณต้องโยนทิ้งไปไม่ นี่เองคือจุดเริ่มต้นของการบำเพ็ญ ความคิดเรื่องสังสารวัฏคือหนึ่งเดียวกันสังสารวัฏไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่คนเราต้องก้าวข้ามเพียงอย่างเดียว แต่มันมีสาระสำคัญที่ควรค่าแก่ความเคารพ

๓.๕.๙ สรุป

แม้ว่าตรึงปะจะใช้หลักของหินยานเป็นฐานในการสอนพุทธศาสนา แต่ก็ได้นำเสนอผ่านมุมมองอภิวินัยของวัชรยาน ตัวอย่างเช่น ท่านกล่าวว่าภาวนาเป็นหนทางในการสืบต่อความสืบสน ว้าวุ่น รุนแรง และตื้นหา แต่ให้กระทำการร่วมกับมัน มองมันด้วยปัญญาที่รู้แจ้งในการอบรมแต่ละครั้ง ท่านจะสอนเรื่อง วัชรยาน อย่างเป็นระบบ ละเอียดลออ แต่แง่มุมจะแตกต่างกันไปในแต่ละปี การได้ถ่ายทอดประสบการณ์แนววัชรยานทำให้ท่านมีความสุขเป็นพิเศษ ท่านบอกว่ามันทำให้ท่านยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศิษย์ หากไร้วัชรยาน เราก็เหมือนไม่มีหัว หินยานเป็นเท้า มหายานคือหัวใจ อันบริสุทธิ พุทธศาสนาหากไร้หัวก็ต้องตาย ดังนั้น เชอเกียม ตรึงปะจึงรู้สึกมีความสุขมากที่ได้ถ่ายทอดความเข้าใจในเรื่องหลักการที่สำคัญของยานทั้งสามเพื่อให้ศิษย์ได้รับรู้ความสำคัญของแต่ละยาน

^{๗๖} ฟาปริช มิติล เขียน, *ชีวิตและญาณทัศนะของตรึงปะ ครูบาผู้ปรีชาญาณ*, พิมพ์สาร ตีพิมพ์ฉบับแปล, หน้า ๑๘๕.

^{๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๖.